

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Tomáš Čapek

Trestný čin soulože mezi příbuznými

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Martin Richter, Ph.D.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 26. 3. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 231 615 znaků včetně mezer.

Tomáš Čapek

V Praze dne 26. 3. 2024

Poděkování

Na prvním místě bych rád poděkoval JUDr. Martinu Richterovi, Ph.D., za vedení této diplomové práce, prospěšné konzultace a cenné připomínky.

Dále patří velké poděkování Ing. Václavu Jonáši z Ministerstva spravedlnosti za poskytnutí klíčových údajů a statistik. Poděkování za osobní konzultace a připomínky k práci náleží též prof. PhDr. Petru Weissovi, Ph.D., DSc., a JUDr. Miroslavu Mitlöhnerovi, CSc.

Obsah

Úvod.....	1
1. Historický vývoj právní úpravy	3
1.1. Starověk.....	3
1.1.1. Staroorientální despotie a Izrael	3
1.1.2. Starověké Řecko a Řím	6
1.2. Právo na českém území do období stavovské monarchie	10
1.2.1. Velká Morava	10
1.2.2. Raný feudalismus a trestní právo stavovské.....	11
1.2.3. Městské právo a Koldínova kodifikace	12
1.3. Období feudálního absolutismu a první zákoníky.....	15
1.4. Vývoj od počátku 19. století do vzniku Československa.....	19
1.5. Vývoj po vzniku Československa a judikatura Nejvyššího soudu.....	20
1.6. Komunistické Československo	21
2. Současná regulace v teorii a praxi	24
2.1. Systematické zařazení	24
2.2. Skutková podstata trestného činu.....	25
2.2.1. Objekt trestného činu.....	25
2.2.2. Objektivní stránka trestného činu.....	27
2.2.3. Subjekt trestného činu	31
2.2.4. Subjektivní stránka trestného činu.....	32
2.3. Souběh trestných činů a vztah k dalším ustanovením.....	33
2.4. Ukládání trestů	34
2.5. Policejní a soudní statistiky.....	35
2.5.1. Policejní statistiky	36
2.5.2. Soudní statistiky	38
2.6. Analýza soudních rozhodnutí.....	42
2.7. Latence trestné činnosti	48

3. Důvody vedoucí ke kriminalizaci incestu	50
3.1. Druhy incestu	52
3.1.1. Rodičovský incest.....	52
3.1.2. Sourozenecký incest	55
3.1.3. Incest mezi dospělými	57
3.2. Důvody pro kriminalizaci dobrovolného incestu	58
3.2.1. Genetické hledisko	59
3.2.2. Dopad na oběti incestu a rodinné vztahy.....	65
3.2.3. Zdánlivá dobrovolnost incestu a veřejné pohoršení	67
4. Zahraniční právní úpravy	69
4.1. Slovenská republika	69
4.2. Německá spolková republika	71
4.3. Polská republika	74
4.4. Rakouská republika	76
4.5. Švýcarská konfederace	78
4.6. Italská republika	79
4.7. Státy bez trestnosti incestu	80
5. Návrhy <i>de lege ferenda</i>	82
Závěr	87
Zkratky	89
Seznam použitých zdrojů	90
Seznam příloh	100
Trestný čin soulože mezi příbuznými	101
The Crime of Sexual Intercourse Between Relatives	102

Úvod

Trestný čin soulože mezi příbuznými, potažmo incest, patří mezi velmi kontroverzní témata napříč vědními obory a světovými kulturami. Přestože se jedná z vědeckého pohledu o velmi zajímavé a bohaté téma, nebylo na téma trestného činu soulože mezi příbuznými doposud sepsáno žádné ucelené pojednání, a to ani ve formě odborné publikace, ani ve formě kvalifikační práce. Dosavadní publikace se věnují zpravidla vždy jen určitému segmentu incestní problematiky – jde tedy povětšinou o publikace sexuologické, genetické a právní. Právní publikace navíc nevěnují tématu příliš velkou pozornost a řešenému trestnému činu se nikdy nevěnují výlučně – ve většině případů se trestný čin soulože mezi příbuznými nedočká více než dvou stránek, přestože nevyřešených právních otázek skýtá tento delikt celou řadu.

Řešený trestný čin na první pohled v trestním zákoníku zaujme svou stručností a svou povahou, kdy při důkladném čtení hlavy třetí zvláštní části trestního zákoníku působí § 188 poměrně nepatřičně a nutí čtenáře k zamyšlení. Přes jeho stručnost je v něm totiž vypsáno mnoho zarážejících znaků. Proč je trestná pouze soulož? Proč jsou trestně odpovědní zrovna tito vyjmenovaní příbuzní, a ne ostatní? Vztahuje se skutková podstata i na adoptivní příbuzné? A vůbec základní otázka – měl by být incest v 21. století nadále trestným činem? To vše jsou otázky, které současná právní úprava vyvolává a které mě vedly k rozhodnutí sepsat diplomovou práci právě na toto téma.

Základní zkoumanou otázkou je rozbor trestného činu soulože mezi příbuznými a otázka logiky, použitelnosti a potřebnosti podobného ustanovení v trestním zákoníku. Pro zodpovězení této základní otázky je však potřeba získat povědomí o souvisejících tématech a práce je tak pojata komplexně, se zaměřením především na dopady trestného činu v jeho samostatné podobě – tedy trestného jednání spočívajícího v dobrovolné souloži mezi dospělými osobami. Ochrana dětí a mladistvých, stejně jako ochrana před nedobrovolným pohlavním stykem, je totiž zajištěna prostřednictvím jiných ustanovení trestního zákoníku, především ustanoveními o znásilnění, sexuálním nátlaku a pohlavním zneužití.

Úvodní kapitola práce se věnuje historickému vývoji právní úpravy. Je známo, že se historicky u většiny kultur světa vyvinul incest v tabu. Incestní tabu je také jedním ze základních znaků, kterými se člověk odlišil od svých zvířecích předků.¹ Většina světových kultur také

¹ Jako tabu označujeme věci a činnosti, které ve společnosti vyvolávají silné znechucení a odpor. Mnohá tabu jsou spojena se smrtí (sebevraždy, zneuctění hrobů), stravováním (kanibalismus), tělesnými funkcemi (veřejné močení či vyměšování) nebo právě se sexem (nekrofilie, pedofilie). Tabu může být naučené postupem času nebo přirozené. U incestu se jedná o tabu přirozené, vzhledem k tomu, že jsou děti rodiči naopak vedeny k blízkému sociálnímu kontaktu se svými sourozenci a příbuznými, např. výzvami „obejmi sestřičku, dej jí pusu

postupem času přistoupila k vynucení incestního tabu pomocí institutů trestního práva a první kapitola je tak věnována počátkům trestání incestu a následnému vývoji trestněprávní úpravy na českém území.

Další část práce se zabývá podobou trestného činu *de lege lata*, a to formou rozboru skutkové podstaty trestného činu a jejích typových znaků. Hledány tak budou odpovědi na dílčí nejasnosti vyvolávané současnou regulací (především tedy otázka objektu trestného činu a adoptivního příbuzenství). Aby byl zjištěn současný dopad tohoto trestného činu nejen z teoretického, ale i praktického hlediska, bude proveden průzkum policejních a soudních statistik a za absence relevantní judikatury nejvyšších soudních instancí bude provedena analýza recentních rozhodnutí obecných soudů.

Než bude možné rozhodnout o vhodnosti případné dekriminlizace, je třeba blíže rozebrat společenskou škodlivost incestu, a to především z pohledu sexuologie a genetiky. Vhled do těchto neprávních odvětví nabídne čtenáři třetí kapitola této práce. Co to je incest a jaké jsou jeho formy? Má incest dopady na rodinné zázemí a jaké jsou jeho genetické dopady na případné potomky? Liší se zmiňované dopady u incestu páchaného na dětech a u sexuálních kontaktů mezi dospělými osobami? To všechno jsou otázky, na které je potřeba nalézt odpověď, má-li se objektivně zhodnotit společenská škodlivost incestu.

Vzhledem k tomu, že Česká republika není izolovaným vesmírem, je předposlední kapitola práce věnována komparaci evropských právních úprav. Pozornost bude zaměřena především na to, které evropské státy incest trestají a které ne. U relevantních států je pak proveden detailní rozbor s cílem nalézt možné inspirativní nápady na vylepšení skutkové podstaty použitelné i pro českého zákonodárce.

Poznatky získané ze všech předchozích kapitol jsou pak propojeny v poslední části práce předkládající čtenáři návrhy *de lege ferenda* a konečně též odpověď na stěžejní otázku práce, tedy zda je v současné podobě trestný čin soulože mezi příbuznými použitelný a potřebný, a shrnuje důvody pro jeho (de)kriminlizaci. Alternativně jsou pak uvedeny návrhy inspirované zahraničními úpravami, které mohou sloužit jako podklad pro budoucí novelizace.

Vedlejším cílem práce je také po delší době rozvířít debatu o změně právní úpravy sexuálních trestných činů související s pokračující liberalizací trestního práva v sexuální oblasti.

atd.“ Jedná se tak spíše o tabu podobné nekrofilii. Incestní sexuální styky jsou styky, kterými většina společnosti opovrhne, neprovozuje je a o kterých se ve společnosti nemluví. (GREEN, Stuart P. Incest. Online. In: ALEXANDER, Larry a KESSLER FERZAN, Kimberly (ed.). *The Palgrave Handbook of Applied Ethics and the Criminal Law*. Cham: Springer International Publishing, 2019, s. 341. ISBN 978-3-030-22810-1. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-3-030-22811-8_15. [cit. 2023-11-19].)

1. Historický vývoj právní úpravy

Podle Freuda je incestní tabu společně s otcovraždou jedním ze dvou základních společenských tabu a bylo sociology pozorováno v kulturách napříč kontinenty a dějinami.² Incest byl těmito kulturami též trestán, a to rozličnými tresty od vyhnanství, vypíchnutí očí po trest smrti. Přesto se dají nalézt i výjimky, kdy v některých kulturách k incestním stykům docházelo či byla tato spojení dokonce vyžadována, a to především ve vyšších vrstvách. Takto tomu bylo především v Incké říši a starověkém Egyptě. Například vládnoucí dynastie Inků musela uzavírat nejužší pokrevní sňatky, a to zpravidla mezi plnorodými sourozenci. Poslední incký vládce Atahualpa v 16. století pocházel z rodu, kde se po 14 předchozích generací uzavíraly sňatky pouze takto blízce spřízněných osob. Podobně uzavíraly incestní manželství i vládnoucí rody ve starověké Persii, Indii či na Cejlonu a Havaji. Naopak křesťanská kultura dospěla k přísnému zákazu incestu a např. islám pokládá incest za jeden z nejtěžších hříchů, za který byl ukládán trest smrti ukamenováním či zbičováním. Islám však též dovoluje, ba dokonce doporučuje sňatky mezi bratřenci a sestřenicemi, které za incestní a hříšné nepovažuje.³

V úvodní kapitole této práce se pokusím rozebrat dopad incestního tabu na historický vývoj kriminalizace incestu a jeho trestání. V první podkapitole týkající se starověku je třeba pro pochopení širšího kontextu popsat, jak se náhled na krvesmilstvo vyvíjel ve světových náboženských a právních systémech, v dalších podkapitolách se pak budu úžeji zabývat historickým vývojem právní úpravy na českém území.

Považuji za důležité detailně rozebrat, proč se incest objevil v našem právním řádu a jak se měnily důvody kriminalizace společně s druhem a výší trestu. Bez pochopení historických důvodů kriminalizace nelze rozhodnout o potřebnosti tohoto ustanovení trestního zákoníku v současnosti.

1.1. Starověk

1.1.1. Staroorientální despotie a Izrael

Nazírání na vztahy mezi příbuznými bylo v nejstarších lidských kulturách rozličné. Kořeny právní úpravy krvesmilstva sahají až do starověku. Nejstarší psané normy byly obsaženy v **Chamumurapiho zákoníku** vydaném babylonským králem Chammurapim

² GREEN, Stuart P. Incest. Online. In: ALEXANDER, Larry a KESSLER FERZAN, Kimberly (ed.). *The Palgrave Handbook of Applied Ethics and the Criminal Law*. Cham: Springer International Publishing, 2019, s. 339. ISBN 978-3-030-22810-1. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-3-030-22811-8_15. [cit. 2023-11-19].

³ HAMANOVÁ, Kateřina a HRUBAN, Vojtěch. Incest a genetické zatížení 1. Příbuzenské sňatky v dávnověku. *Vesmír*. 1999, roč. 78, č. 11, s. 614–617. ISSN 0042-4544.

přibližně 1 700 let př. n. l., ve kterém se incestu věnovaly paragrafy 154 až 157.⁴ První paragraf, a to § 154 vykazoval z města do vyhnanství muže, který spáchal incest se svou dcerou. Velmi přísně byla § 157 trestána soulož, které se dopustili syn se svou matkou po smrti otce – oba byli za tento čin upáleni. Zbývající paragrafy 155 a 156 pak dopadaly na delikty, kterých se dopustil otec na snoubence syna – chlípného otce čekalo utopení ve vodě, pokud se snoubenkou již syn měl pohlavní styk, nebo pokuta, pokud syn se snoubenkou ještě pohlavní styk neměl. K ostatním druhům příbuzenských vztahů, např. ke stykům mezi sourozenci, zákoník mlčí.⁵

Známé jsou vztahy faraónských panovníků ve **starověkém Egyptě**, kteří velmi často uzavírali sňatky s vlastními sestrami a navazovali tak na božský příbuzenský sňatek bohů Usira a Esety. Faraoni těmito sňatky jednak prokazovali svou božskou povahu, jednak zabraňovali rozdrobení rodového majetku. Po určitý čas byly sourozenecké sňatky dokonce povinné. Incest ale nebyl odepřen ani běžným obyvatelům Egypta – roku 451 př. n. l. byly povoleny sňatky polorodých sourozenců od stejného otce, a to též z důvodu udržení rodinných majetků. Na incestní tradici navázala i dynastie posledních Ptolemaiovců, kteří v ní pokračovali po více než 300 let, a pravděpodobně nejznámější zástupkyně této dynastie, královna Kleopatra VII. (69–30 př. n. l.), pocházela ze sedmého po sobě jdoucího manželství bratra a sestry. Též u Ptolemaiovců bylo důvodem zachování majetku a mocenského postavení.⁶

Rozlišování příbuzenství ze strany matky či otce se vyskytovalo i v dalších kulturách. Tak například **židovská kultura** v předmožšíšovském období tolerovala sňatky sourozenců, kteří měli společného otce, zakazovala ovšem takovéto spojení sourozenců pocházejících od stejné matky, což tak korespondovalo s podobným přístupem v sousedním Egyptě.

Změna v Palestině⁷ nastala s příchodem křesťanství, kdy základní věroučná kniha křesťanství **Bible** obsahuje několik norem zabývajících se příbuzenskými styky. Osmnáctá kapitola knihy Leviticus zavádí ucelený **řád pohlavního života**, kdy jsou mužům **zakázány pohlavní styky s blízkými příbuznými**. Toto ustanovení je dále rozvedeno. Mužům je zakázáno mít pohlavní styky s nejbližšími příbuznými, jako jsou matka či plnorodá sestra, ale též se sestrou polorodou lhotejno zda od matky či otce, vnučkou a tetou. Biblický zákaz dopadá dokonce i na **osoby sešvagřené**, a to na nevlastní matku, nevlastní sestru, švagrovou, snachu, dceru a vnučku manželky a manželku strýce. Zakázáno bylo mít styk s manželkou bližního

⁴ KLÍMA, Josef. *Zákoník Chammurapiho*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1951, s. 11.

⁵ PRINCE, J. Dyneley. The Code of Hammurabi. *The American Journal of Theology*. 1904, 8(3), 601–609.

⁶ HAMANOVÁ, Kateřina a HRUBAN, Vojtěch. Incest a genetické zatížení 1. Příbuzenské sňatky v dávnověku. *Vesmír*. 1999, roč. 78, č. 11, s. 614–617. ISSN 0042-4544.

⁷ Palestina je název historického území mezi Středoziemním mořem a řekou Jordán. Název území je třeba striktně odlišovat od označení pro Palestinskou autonomii, případně od Státu Palestina.

svého.⁸ Obecným trestem za porušení těchto příkazů bylo obdobně jako v Babylonii **vyhnanství**.⁹ Tento obecný trest byl však v případě pohlavního styku s matkou, nevlastní matkou, snachou a manželkou bližního svého zostřen na trest smrti pro oba účastníky soulože. Slovy Bible: „*Kdo by spal s ženou svého otce, odkryl nahotu svého otce. Oba musejí zemřít, jejich krev padni na ně.*“¹⁰ Sousedství jejich krev padni na ně značí beztrestnost před Bohem pro vrahy smilníků, hřích za jejich zabití jde za účastníky soulože, nikoliv za tím, kdo vykonal trest. V případě, kdy by muž měl pohlavní styk se svou ženou a zároveň tchyní, byl absolutní trest dále zostřen na trest smrti upálením. Pro ostatní zakázané styky zůstává trest vyhoštění.¹¹ Další odkaz na incest je v souboru kleteb (zvaných jako **Šekemské dvanáctero**) v knize Deuteronomium, který opakuje přísný zákaz styku s matkou, sestrou a tchyní.¹² Bible tak reagovala na rozmanité pohlavní vztahy okolních národů, jako byli výše zmínění krvesmilní Egypťané či příslušníci dalších národů oblasti vyznávající kult plodnosti a provozující rituály, při nichž se dočasně rušily manželské a příbuzenské vazby.¹³

Přestože Bible incestní styky obecně zakazovala, vyskytuje se v knize Genesis několik příběhů s incestem, které měly pro aktéry nakonec dobrý konec. Prvním je příběh o Judovi a jeho snaze Támar. Támar byla postupně manželkou dvou Judových synů, oba však Bůh usmrtil. Tamár, chtějíc zajistit pokračování rodu, oklamala Judu a v převleku s ním ulehla, přičemž z jejich spojení vzešla dvojčata. Bůh Judu, Tamár ani její děti nezatrtil.¹⁴

Druhým příběhem je zničení Sodomy a Gomory a osud Lota a jeho dcer. Lot se zastal andělů, kteří ho přišli navštívit a s nimiž chtěli mít sodomští muži pohlavní styk. Jako jediný pak se svými dcerami po varování andělů uprchl z města Sodoma, které bylo zničeno za své hříchy, a usadil se v jeskyni v horách, nechtě se již nikdy více vrátit do údolí. Jeho dcery ovšem nechtěly zůstat nezajištěné po otcově smrti, a tak otce opily, měly s ním pohlavní styk a z tohoto styku každé vzešel jeden syn – Moáb, který se stal praotcem Moábců, a Ben-amí, který vedl

⁸ Lv 18, 6–20; kniha Leviticus citována dle: BIČ, Miloš a KUBÁČ, Vladimír. *Starý Zákon: překlad s výkladem. Svazek 2., Exodus - Leviticus*. Praha: Kalich, 1981.

⁹ Lv 18, 29

¹⁰ Lv 20, 11

¹¹ Lv 20, 10–21

¹² Dt 27, 20–23; kniha Deuteronomium citována dle: BIČ, Miloš a KUBÁČ, Vladimír. *Starý Zákon: překlad s výkladem. Svazek 3., Numeri - Deuteronomium*. Praha: Kalich, 1981.

¹³ BIČ, Miloš a KUBÁČ, Vladimír. *Starý Zákon: překlad s výkladem. Svazek 2., Exodus - Leviticus*. Praha: Kalich, 1981, s 302.

¹⁴ Gn 38; kniha Genesis citována dle: BIČ, Miloš a KUBÁČ, Vladimír. *Starý Zákon: překlad s výkladem. I, První kniha Mojžíšova*. Praha: Kalich, 1968.

Amónovce.¹⁵ Lot sám byl tak sice bez zavinění („*On však nic nevěděl, ani když ulehla, ani když vstala.*“¹⁶), ale ani nad jeho dcerami či potomky Bůh nezanevřel.¹⁷

1.1.2. Starověké Řecko a Řím

Stejně tak jako bohové egyptští, i ti řečtí podle mytologie vytvářeli příbuzenská spojení a z těchto následně plodili potomky. Vládce olympských bohů Zeus pocházel ze spojení titána Krona a jeho sestry Rhey. Zeus sám pak se svojí sestrou Hérrou plodil ostatní olympské bohy a souložil dokonce i se svou matkou Rheou.¹⁸ I přes tuto mýtickou tradici a absenci psaných zákonů zakazujících incest byl ve **starověkém Řecku** odsuzován incest mezi rodiči a dětmi, a to např. Sokratem.¹⁹ Platón, Sokratův učedník, ve svém opusu *O státě* představil utopistickou teorii o rodině, ve které sice taktéž odsuzuje incest mezi rodiči a dětmi, zakázal by ovšem veškerá manželství s výjimkou spojení bratra a sestry, které považoval za výjimečné.²⁰

Přístup odsuzující rodičovský incest, ale tolerující sourozenecký, se mohl zakládat na mytologickém příběhu o **králi Oidipovi**. Oidipus byl jako malý zapuzen svým otcem, králem Laiem, v obavě z proroctví, které předpovídalo, že Oidipus svého otce zabije a poté se ožení s jeho manželkou. Oidipus však v dospělosti nešťastnou náhodou opravdu krále Laia zabije, osvobodí město Théby od Sfingy a jako odměnu za tento čin dostane královský trůn a ožení se s ovdovělou královnou Iokastou, nevěda, že jde o jeho matku. Za tento čin sešlou bohové na Théby velký mor, král Oidipus se doví o svém původu, královna Iokasta se oběsí v pokoji a samotný Oidipus se oslepí, aby neviděl následky svých činů. Celý incestní vztah tak končí velmi tragicky.

Ve **starověkém Římě** se kvůli principu personalita práva rozlišovalo mezi **incestem *iuris civilis*** (práva civilního, které platilo pro římské občany) a **incestem *iuris gentium***. Druhé zmíněné právo národů, cizinců, zakazovalo pouze vztahy mezi rodiči a dětmi a sourozenci. Potrestán mírněji za tento delikt byl ten, kdo se ho dopustil veřejně, přísněji ten, kdo tak učinil tajně – důvodem byla vzdorovitost spatřovaná v takovémto jednání.²¹ Co se týče práva civilního, které platilo pro římské občany, tak se římská jurisprudencí věnovala incestu

¹⁵ Moáb a Ammon byla starověká království v syrské poušti existující na území dnešního Jordánska do 4. století před našim letopočtem.

¹⁶ Gn 19, 35

¹⁷ Gn 19 30–38

¹⁸ HAMANOVÁ, Kateřina a HRUBAN, Vojtěch. *Incest a genetické zatížení*. Vesmír. 1999, roč. 78, č. 11, s. 614–617. ISSN 0042-4544.

¹⁹ XENOFÓN. *Řecké dějiny: Lakedaimonské zřízení ; O státních příjmech*. Antická knihovna (Svoboda). Praha: Svoboda, 1982, s. 157.

²⁰ HAMANOVÁ, Kateřina a HRUBAN, Vojtěch. *Incest a genetické zatížení*. Vesmír. 1999, roč. 78, č. 11, s. 614–617. ISSN 0042-4544.

²¹ D. 23, 2, 68. Kniha 23 Digest citována dle: SKŘEJPEK, Michal. *Digesta seu Pandectae II / Digesta neboli Pandekty II*. Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4341-0.

o poznání více než řecká. Základem norem upravujících incest bylo tzv. *nefas* a tyto normy tak byly božského původu. Gaius ve svých Institucích z 2. století n. l. shrnuje zakázaná manželství a právní důsledky porušení těchto zákazů.

Předně je zakázáno uzavřít manželství mezi rodiči a dětmi a prarodiči a vnoučaty. V pobočném příbuzenství jsou zakázána manželství sourozenců (plno- i polorodých) a strýce s neteří, potažmo tety se synovcem, s výjimkou manželství strýce a neteře pocházející od jeho bratra.²² Nelze si také vzít tchyni, snachu, nevlastní matku nebo nevlastní dceru. Zajímavé je, že tento zákaz **dopadal též na příbuzenství vzniklé adopcí**; v tomto případě nemohlo dojít k uzavření manželství, dokud osvojení pod otcovskou mocí trvalo, pokud však byl jeden ze sourozenců emancipován a z této moci propuštěn, manželství být uzavřeno mohlo. Pokud by někdo toto zakázané manželství uzavřel a z tohoto sňatku vzešly děti, jednalo by se o děti nemanželské, tj. děti, které podle římského práva nemají otce, tzv. *spurie*, což mělo podstatný neblahý vliv na jejich majetkové postavení včetně dědického práva.²³

Sbírka spisů římských právníků *Digesta seu Pandectae*, vydaná císařem Justinianem roku 529 n. l. jako součást slavného *Corpus Iuris Civilis*, dodává další normy římského práva: zákaz manželství podle Digest platí v přímé linii neomezeně bez ohledu na stupně příbuzenství; nezáleží na tom, zda se jedná o pokrevní příbuzenství z manželského či nemanželského svazku; zákaz mezi adoptivními příbuznými trvá do doby, dokud není jeden ze vztahu z rodiny emancipován. Pouto vzniklé adopcí mezi mužem a dcerou či vnučkou bylo ovšem tak silné, že nedovolovalo uzavřít sňatek ani po případné emancipaci ženy. Stejně tak nemohl uzavřít syn manželství s vdovou po svém adoptivním otci. Konečně též Digesta stanoví povinnost vrátit věno dané do incestního manželství. Podobně přísná pravidla byla zavedena i pro vztahy mezi poručníky a poručenci.²⁴

Otázkou je, zda se tato právní úprava vztahovala i na otroky, kteří nemohli uzavírat běžné civilní manželství, nýbrž pouze svazek, pro nějž bylo užíváno latinské slovo *contubernium*.²⁵ Vzhledem k tomu, že otrocká manželství nebyla rovna manželstvím podle římského práva, a s přihlédnutím k ustanovení digest, které stanoví, že „*[p]ropuštěnec si nemůže vzít za manželku svou matku nebo sestru propuštěnku, neboť toto pravidlo bylo*

²² Tuto výjimku zavedl císař Claudius (10 př. n. l. – 54 n. l.), který si vzal za manželku svou neteř Agrippinu.

²³ Gaiovy Instituce 1.58—64. Citováno podle: KINCL, Jaromír a SKŘEJPEK, Michal. *Gaius: učebnice práva ve čtyřech knihách*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-054-3, s. 55.

²⁴ D. 23, 2, 52—59.

²⁵ *Ottův slovník naučný. Pátý díl*. Praha : J. Otto, 1892. s. 606.

zavedeno obyčejem, nikoliv zákony,“²⁶ lze dovést, že na otroky se překážky manželství po dobu otroctví nevztahovaly a otroci nemohli spáchat ani odpovídající trestný čin. Pokud však byli propuštěni, omezení a trestní odpovědnost na ně plně dopadaly. Pokud jde o volnější formu svazku římských občanů, tj. konkubinát, tak na ten se incestní omezení podle Digest vztahovala.²⁷

Císařskými přípisy však byly tyto přísné normy často změkčovány, tak například císaři Marcus Aurelius a Lucius Verus v odpovědi římské občance Flavii Tertulle potvrdili postavení jejich dětí jako legitimních potomků. Tyto děti počala Flavie Tertulla během čtyřicetiletého manželství se svým strýcem, neznajíc zákaz tohoto manželství římským právem.²⁸

Výše sepsaná omezení platila pouze pro římské občany, přičemž v římských provinciích žili spíše příslušníci jiných národů, kteří nepodléhali římskému právu. Především v Egyptě tak byly incestní styky stále velmi časté a Římané neměli potřebu ostatní národům vnucovat své nábožensko-kulturní incestní tabu. Změna však nastala vydáním *Constitutio Antoniana*, ediktu císaře Caracally, který udělil římské občanství v podstatě všem svobodným obyvatelům římské říše. Tento edikt tak ve svém vedlejším důsledku znamenal též zákaz do té doby v provinciích běžných příbuzenských sňatků.

Přestože se v oficiálních dokumentech z provincií pocházejících z období do 20 let od vydání ediktu již zmínky o incestních manželství neobjevovaly, velmi pravděpodobně byla tato manželství v provinciích nadále uzavírána, o čemž svědčí i přípis císaře Diokleciána, který vylučoval děti pocházející z incestních manželství z některých profesí jako jsou soudci, prokurátoři a advokáti.²⁹

Soukromoprávní důsledky šly ruku v ruce s **trestněprávními**. V případě incestu šlo o protiprávní jednání veřejného práva, tzv. *crimen*, tedy jednání, které poškozovalo zájmy společnosti a nepostačovalo jeho řešení soukromoprávní cestou, na rozdíl od druhé skupiny protiprávních jednání, kterými byla *delicta*.³⁰ Incest *iuris gentium* (mezi rodiči a dětmi) byl trestán přísněji než incest *iuris civilis*,³¹ a to už v počátcích římského státu jako provinění proti dobrým mravům a božskému řádu. Jako tzv. *nefas* bylo trestáno velmi přísně – trestem smrti

²⁶ Pomp. D. 23.2.8

²⁷ Ulp. D. 23.2.56

²⁸ Marc. D. 23, 2, 57a

²⁹ GRUBBS, Judith Evans. Making the Private Public: Illegitimacy and Incest in Roman Law. In: ANDO, Clifford a RÜPKE, Jörg. *Public and private in ancient Mediterranean law and religion*. Berlin: De Gruyter, 2015. ISBN 3-11-036703-3. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/9783110367034>.

³⁰ Takto rozdělena jsou protiprávní jednání v Digestech, kdy o deliktech pojednává XLVII. kniha a o trestných činech kniha XLVIII.

³¹ *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. V Praze: J. Otto, 1897. sv. 12, s. 549. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:f1ab74a0-04b7-11e5-95ff-5ef3fc9bb22f>

svržením z Tarpejské skály.³² Později přinesl právní úpravu trestného činu *lex Iulia de adulteriis coercendis* z roku 18 př. Kr., který dopadal na trestný čin *adulteria*, tedy cizoložství. Přestože nepanuje shoda na tom, zda se tento zákon ve své době skutečně dotýkal i incestu,³³ podle pozdějšího odkazování klasických právníků v Digestech, jejichž 5. titul 48. knihy se nazývá O juliánském zákoně o trestu za cizoložství, je pravděpodobné, že se krvesmilstvo stíhalo jako *adulterium*, což vyplývá i z výše provedeného rozboru soukromého římského práva, kdy totiž mezi příbuznými nemohlo platně vzniknout manželství, tedy se vždy jednalo o cizoložství. Právě zmiňovaný titul Digest nám pak dává povědomí o tom, jakou roli incest v případě cizoložství hrál.³⁴

Na úvod je třeba poukázat na to, že z cizoložství mohl být žalován vždy jen jeden člověk jednou osobou, manžel tak stíhal svou manželku nebo cizoložníka, druhý z páru pak mohl být stíhán jinou osobou. U incestu však mohli být žalováni **oba účastníci soulože**,³⁵ což je zajímavé především z toho důvodu, že to plně koresponduje s naším dnešním právním stavem, kdy pachatel trestného činu soulože mezi příbuznými jsou oba příbuzní. Trestný čin incestu dopadal i na toho, kdo žije s příbuznými v konkubinátu.³⁶ Římské právo též znalo pro tento čin promlčecí lhůtu – pachatel mohl být stíhán do 5 let od spáchání činu, přičemž do této doby se nezapočítával čas, po kterou nemohl žalobce tento čin stíhat, např. z toho důvodu, že byl ve vězení.³⁷ Žalobcem v tomto případě mohl být: manžel; muž, se kterým žena žila v konkubinátu; snoubenec; otec;³⁸ subsidiárně i každý cizí muž starší 25 let.³⁹ Pokrevní i adoptivní otec (přesněji řečeno pouze otec, který je zároveň tzv. *pater familias*⁴⁰) mohl ve svém domě usmrtit svou dceru i cizoložníka, pokud je přistihl bezprostředně po činu.⁴¹ Cizoložníka mohl za určitých okolností usmrtit i manžel cizoložnice, nezáleží přitom, zda byl osobou svéprávnou, nebo ne.⁴² Tato pravidla se vzhledem k propojenosti cizoložství a krvesmilstva uplatnila i v případě incestu. Věková hranice trestní odpovědnosti byla stanovena na dosažení puberty,

³² VRANA, Vladimír. *Matrimonium v římskom práve: Vývoj manželského práva od najstarších čias do Justiniána*. 1. vydání. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2001, s. 112.

³³ MCGINN, Thomas A. *Prostitution, sexuality, and the law in ancient Rome*. New Edition. New York: Oxford University Press, 1998. ISBN 0-19-508785-2, s. 140.

³⁴ Kniha 48 Digest je citována dle: MOMMSEN, Theodor (ed.). *Digesta Iustiniani*. Olomouc: Nugis Finem Publishing, [2018]. ISBN 978-80-906685-7-7.

³⁵ Marc. D. 48.5.8

³⁶ Pap. D. 48.5.12.1

³⁷ Pap. D. 48.5.12.5

³⁸ Ulp. D. 48.5.14

³⁹ Ulp. D. 48.5.16.6

⁴⁰ *Pater familias*, zpravidla nejstarší mužský příslušník rodiny, byl v oblasti soukromého práva jedinou svéprávnou osobou v rodině, ostatní členové rodiny včetně manželky, dětí a otroků podléhali jeho moci.

⁴¹ Pap. D. 48.5.23

⁴² Mac. D. 48.5.25

proto se tohoto trestného činu mohl dopustit i nezletilý.⁴³ Dále je ještě jednou zdůrazněno, že incest dopadá i na vztahy mezi osobami sešvagřenými a adoptovanými, a rozebírají se případy souběhu trestných činů cizoložství a incestu a jejich trestání. Papinianus ve svých *Questiones* podává, že pokud se jedná o úmyslné porušení zákazu incestu a cizoložství, bude muž potrestán přísněji než za samotné *adulterium*, a pokud se jednalo o incest *iuris gentium*, tak stejným trestem bude potrestána i žena. Pokud se však jednalo o incest v rámci nezákonně uzavřeného manželství, bude muž potrestán mírněji než za samostatné cizoložství. Navíc pokud se jednalo o manželství, a tím pádem soulož v rámci manželství, které manželé uzavřeli, nevědouce o svém příbuzenském vztahu, tak se jim dokonané trestné činy cizoložství a krvesmilstva prominou, ale nesmí spolu už nadále žít.⁴⁴ Úplně posledním ustanovením pátého titulu je pak postaveno najisto, že pachatel incestu může být stíhán, i když už je žena, se kterou k incestu došlo, po smrti.⁴⁵

Trestem v případě souběhu *adulteria* a incestu byla typicky **deportace** na nehostinný ostrov spojená se ztrátou občanství, v případě výše zmiňovaného zmírnění se mohlo jednat např. o dočasné *relegatio*, tedy vyhnanstvím do jiné země, ale nikoliv na nehostinný ostrov, spojené ještě s tzv. *infamii*, tedy ztrátou občanských práv.⁴⁶

1.2. Právo na českém území do období stavovské monarchie

Od této podkapitoly dále se budu zabývat trestněprávním vývojem na českém území, a to nejprve výkladem o trestním právu na Velké Moravě a poté o historii stíhání krvesmilstva v českém státě v době před unifikací trestního práva.

1.2.1. Velká Morava

První právní úprava krvesmilstva na současném území České republiky sahá do období Velké Moravy. Jedná se o období, kdy na našem území docházelo k postupné **christianizaci** do té doby pohanského obyvatelstva a s tím související změně v přístupu k sexuálnímu chování obyvatelstva. Tato změna byla představována zaváděním křesťanských mravních norem v sexuální oblasti. V tomto období totiž došlo k první rozsáhlejší kriminalizaci a penalizaci z křesťanského pohledu nežádoucího sexuálního jednání.⁴⁷

⁴³ Pap. D. 48.5.37

⁴⁴ Pap. D. 48.5.39

⁴⁵ Pap. D. 48.5.45

⁴⁶ MCGINN, Thomas A. *Prostitution, sexuality, and the law in ancient Rome*. New Edition. New York: Oxford University Press, 1998. ISBN 0-19-508785-2, s. 142.

⁴⁷ GÁBRIŠ, Tomáš a JÁGER Róbert. Sexuálne trestné činy v slovanskom práve na na Veľkej Morave. In: SCHELLE, Karel; TAUCHEN, Jaromír; ADAMOVÁ, Karolína; PELC, Vladimír a DAŇKOVÁ, Alena. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-213-6, s. 39

Právní památkou na našem území, která obsahuje normu týkající se incestu, byl **Zákon sudnyj ljudem** z 2. poloviny 9. století. Základem tohoto zákona o 33 člancích, pravděpodobně sepsaných věrozvěstem Metodějem, byla byzantská právní sbírka Ekloga, především pak její kapitola XVII. Jednalo se o publikaci světského práva adresovanou, jak již název napovídá, běžnému obyvatelstvu Velké Moravy. Incestu se týkal čl. 12: „*Krvesmilníci, kteří uzavřeli manželství s pokrevními příbuznými, necht' jsou rozloučeni.*“⁴⁸

Zákon se tedy výslovně vztahoval na **pokrevní** příbuzné, přičemž již detailněji nerozlišoval konkrétní stupně příbuzenství. Trest byl mírný a kriminalizace tak nebyla nijak drastická, navíc je třeba dodat, že o skutečném vymáhání zákoníku panují velké pochybnosti. Zákoník byl sice vyhlášen, ale o tom, že nebyl v praxi využíván, svědčí jak jeho malý vliv na pozdější právní vývoj, tak i to, že sám Metoděj musel apelovat na jeho dodržování velkomoravskými velmoži.⁴⁹

Prvotní pokus o christianizaci práva na našem území, tak nebyl příliš úspěšný. Právní památky byly většinou pouhými překlady zahraničních úprav a koexistovaly s dosavadním archaickým právem Slovanů, o jejichž uvolněném sexuálním chování svědčí narativní prameny i etnografické relikty.⁵⁰ Velká Morava však byla prvním obdobím, kdy se do právního předpisu na našem území dostalo pojednání o incestu, a to ve své slovanské podobě pojmenování jako krvesmilstvo, v původní verzi *krъvbъ měšeštii*.⁵¹

1.2.2. Raný feudalismus a trestní právo stavovské

V českém feudálním státě se vyvinul systém práva rozdělený na právo zemské (též zvané obecné či šlechtické), které upravovalo organizaci státu a vztah mezi šlechtou a panovníkem a mezi šlechtici navzájem, a právo zvláštní, které upravovalo postavení jednotlivých skupin obyvatelstva. Jednalo se např. o právo městské, horní, církevní či viničné. Feudální právo tak bylo do jisté míry založeno na principu personalit práva podle příslušnosti k jednotlivým skupinám. Hranice zemského a zvláštních práv nebyla ostrá a tato práva se vzájemně prolínala, ovlivňovala a postupně sblížovala.⁵²

Trestní právo vycházelo především z **obyčejů předstátní společnosti**, které byly hlavním pramenem práva po několik staletí. Tyto obyčeje byly ovšem naroubovány na

⁴⁸ KOLÁRIK, Jozef. *Právné dějiny Slovenska: (9. storočie - 1918). I. časť. 2.*, preprac. vyd. Bratislava: EuroKódex, 2010. ISBN 978-80-89447-28-2, s. 15.

⁴⁹ GÁBRIŠ, Tomáš a JÁGER Róbert. Sexuálne trestné činy v slovanskom práve na na Veľkej Morave. In: SCHELLE, Karel; TAUCHEN, Jaromír; ADAMOVÁ, Karolína; PELC, Vladimír a DAŇKOVÁ, Alena. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-213-6, s. 39

⁵⁰ Ibid. s. 58.

⁵¹ Ibid. s. 53.

⁵² MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Vydání čtvrté, (v nakladatelství Leges vydání první). Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-39-4, s. 92.

středověkou společností, byly aplikovány v zájmu státu a šlechty a konfrontovány s principem personality práva. Ten se v trestním právu projevoval v několika rovinách, jednak záleželo, z jaké skupiny byl pachatel trestného činu, jednak z jaké skupiny pocházela oběť tohoto činu.

V období stavovské monarchie se začaly tvořit nové trestní normy, které byly posléze kodifikované společně s obyčejovým zemským právem ve Vladislavském zřízení zemském roku 1500, jednalo se např. o normy chránící zemské úředníky, zakazující protivládní letákovou agitaci (tzv. zrádné cedule) či postihující rouhání, tedy normy předně chránící feudální stát, církve, náboženství, právní řád a státní aparát.⁵³ Okrajově se ale kodifikace dotýkala i zločinů klasických, jako je vražda, loupež či krádež, a to v člancích 564 an.⁵⁴ Vladislavské zřízení zemské bylo ovšem kodifikací práva zemského, tj. šlechtického, a nevztahovalo se tak na poddané a měšťany. Poddaní byli za krvesmilstvo vrchností stíháni a trestáni nadále na základě obyčejového práva.⁵⁵ Tuto domněnku potvrzují i soudní kauzy, kdy je z 16. století zdokumentováno několik případů **upálení pachatelů**, a to např. na Broumovsku roku 1576.⁵⁶

1.2.3. Městské právo a Koldínova kodifikace

Města a měšťané se řídili městským právem. Města v českých zemích byla rozdělena do dvou hlavních oblastí, kde se užívalo rozdílného práva. Jižní část se řídila právem s vrchním soudem na Starém Města pražském (právo jihoněmecké, švábské), severní část se řídila právem severoněmeckým s vrchním soudem v německém Magdeburku.⁵⁷

Nejstarším dochovaným psaným pramenem městského práva byla latinsky psaná brněnská **Kniha písaře Jana** z roku 1353, která byla souborem brněnských a jihlavských nálezů.⁵⁸ Tato kniha byla roku 1534 přeložena do češtiny Brikcím z Licska,⁵⁹ vyšla tiskem a začala se hojně používat jako záznam platného městského práva.⁶⁰

⁵³ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Vydání čtvrté, (v nakladatelství Leges vydání první). Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-39-4. S. 145.

⁵⁴ KREUZ, Petr; MARTINOVSKÝ, Ivan; VOJTÍŠKOVÁ, Jana a CINKE, Vladimír. *Vladislavské zřízení zemské a navazující prameny: (Svatováclavská smlouva a Zřízení o ručnicích)*. Praha: Scriptorium, 2007. ISBN 978-80-86197-91-3, s. 261.

⁵⁵ MALÝ, Karel. *Trestní právo v Čechách v 15.-16. století*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1989, s. 147.

⁵⁶ FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny země Koruny české. Tematická řada, Zločinnost a bezpráví*. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-000-2, s. 238.

⁵⁷ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Vydání čtvrté, (v nakladatelství Leges vydání první). Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-39-4, s. 92.

⁵⁸ MALÝ, Karel; SOUKUP, Ladislav; SKŘEJKOVÁ, Petra a ŠOUŠA, Jiří. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3, s. 14.

⁵⁹ Brikcí z Licska (1488—1543) byl pražský univerzitní mistr, pražský politik a pozdější písař komorního soudu.

⁶⁰ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Vydání čtvrté, (v nakladatelství Leges vydání první). Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-39-4, s. 109.

Vzhledem k principu personality práva ve stavovské společnosti nutně docházelo ke kolizi jednotlivých práv a příslušnosti soudů v případě sporů mezi členy různých stavovských skupin, typicky mezi šlechticem a měšťanem. Kolizní a jurisdikční normy byly nakonec po sérii vleklých sporů upraveny dodatkem k Vladislavskému zřízení zemskému, tzv. Svatováclavskou smlouvou z roku 1517. Šlechta ovšem s ohledem na nejednotnou praxi městských soudů nadále požadovala ucelenou kodifikaci městského práva, nikoliv pouhý překlad starší sbírky nálezů městských soudů. Kodifikace se jevila jako účelná i v souvislosti s rostoucím rozvojem měst a obchodu.⁶¹

Po několika letech neúspěšných jednání s městy oblastí magdeburského práva byla nakonec roku 1579 králem Rudolfem II. sankcionována a vydána **Práva městská království českého**, jejichž používání bylo o rok později osvojeno i Apelačním soudem, čímž se stala kodifikace závazná pro všechna města staroměstské oblasti.⁶²

V této kodifikaci se nachází první psané ustanovení o incestu v právním řádu českého království, a to v článku N.I, který zní:

„Incestus, neřádné sjítí aneb obcování osoby pohlaví mužského s osobou pohlaví ženského krví aneb příbuzenstvím sobě spojených, když to se (jakž obyčejně říkáme) krev krve dotýká. A větší pokutou nežli cizoložstvo ti, kdož se toho dopouštějí, ztrestání býti mají.“⁶³

Jednalo se tedy o trestný čin postihující pouze styky osob různého pohlaví (homosexualita byla trestána jiným ustanovením) spojených ať už **pokrevním, nebo právním příbuzenstvím**. Chyběla ovšem regulace stupně tohoto příbuzenství. Není tak jasné, do jakého stupně byl sex s příbuznými zakázán. Trestně odpovědní jsou oba účastníci soulože v plném rozsahu.

V případě krvesmilstva se jednalo o delikt s pevně vyměřeným trestem (*poena ordinaria*) respektující zásadu *nulla poena sine lege*.⁶⁴ Pro trestnost tohoto činu je třeba odkázat též na článek M.XXIX týkající se cizoložství, který přímo odkazuje na římský *lex Iulia* a stanoví pro cizoložníky pokutu (trest) ztracení hrdla, tj. obecný trest smrti.⁶⁵ Z dnešního pohledu úsměvné trestání krvesmilstva přísněji než trestem smrti souvisí s různými způsoby výkonu

⁶¹ MALÝ, Karel; SOUKUP, Ladislav; SKŘEJPKOVÁ, Petra a ŠOUŠA, Jiří. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3, s. 17.

⁶² Rada nad apelacemi byla zřízena roku 1548 králem Ferdinandem I. a rozhodovala o odvoláních od městských a vrchnostenských soudů.

⁶³ MALÝ, Karel; SOUKUP, Ladislav; SKŘEJPKOVÁ, Petra a ŠOUŠA, Jiří. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3, s. 278.

⁶⁴ Ibid. s. 626.

⁶⁵ Ibid. s. 275.

tohoto trestu. Obecně mírným způsobem výkonu trestu bylo oběšení či stětí, přísnými způsoby pak **pohřbení zaživa, upálení či vpletení do kola**.⁶⁶

Společně s dalšími sexuálními trestnými činy a s deliktem urážky majestátu (*crimen laese majestatis*) je krvesmilstvo systematicky řazeno mezi tzv. *crimina publica*, delikty proti právu a řádu. Tyto delikty ohrožovaly svojí podstatou celou tehdejší společnost, slovy Koldína směřují „*k záhubě nás všech*.“⁶⁷ Důvodem tohoto zařazení bylo to, že trestní právo ve středověku bylo pod vlivem církve, která sexuální delikty považovala za smrtelné hříchy.⁶⁸ Důsledkem této systematiky byla též možnost konšelů, kteří vykonávali působnost městského soudu, obeslat pachatele a zahájit řízení *ex offio*, pokud nedošlo k podání soukromé žaloby, a to na základě čl. P.XXXII.⁶⁹

V důsledku rozdělení českých zemí do oblastí, ve kterých se používala různá městská práva, platila Koldínova Práva městská pouze v té části Čech a Moravy, které spadaly pod vrchní právo Starého Města pražského. V severní oblastech Čech a Moravy se užívalo nadále Míšeňské právní knihy, která vycházela z tzv. Saského zrcadla⁷⁰, a místních právních knih např. Litoměřické právní knihy.⁷¹ V Čechách se jednalo o města s vrchním právem v Litoměřicích, na Moravě s vrchním právem v Olomouci. Ke kmetským stolicím těchto soudů byla určena odvolání od ostatních měst v oblasti a od soudu v Litoměřicích odvolání směřovala ke kmetské stoličce v Magdeburku, od které si litoměřický soud vyžadoval při svém rozhodování právní rady. Kmetická stolice Magdeburku sloužila jako odvolací instance i jistou dobu po založení apelačního soudu.⁷² Apelační soud užíval při svém rozhodování právo města, ze kterého odvolání přišlo.⁷³ V právních knihách **magdeburské oblasti**, především tedy v Míšeňské právní knize, žádné zvláštní ustanovení **o incestu nenajdeme**, obsaženy jsou ovšem příbuzné sexuální trestné činy, jako cizoložství či smilstvo, trestané smrtí.⁷⁴

⁶⁶ MALÝ, Karel; SOUKUP, Ladislav; SKŘEJPKOVÁ, Petra a ŠOUŠA, Jiří. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3. S. 655.

⁶⁷ Ibid. s. 650.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Ibid. s. 635.

⁷⁰ Saské zrcadlo bylo právní knihou z první poloviny 13. století obsahující především saské zemské právo.

⁷¹ ŠOUŠA, Jiří. Komparace vybraných otázek Práv městských království českého s úpravou obdobných institutů v litoměřickém právu. In: MALÝ, Karel a ŠOUŠA, Jiří. *Městské právo ve střední Evropě: sborník příspěvků z mezinárodní právnické konference "Práva městská Království českého" z 19.-21. září 2011, Praha*. V Praze: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2113-5, s. 169.

⁷² MALÝ, Karel. K některým obecným otázkám trestního práva městského v 16. století v Čechách. In: MALÝ, Karel. *Městské právo v 16.-18. století v Evropě: sborník příspěvků z mezinárodní konference uspořádané Právnickou fakultou UK ve dnech 23.-27. září 1979 v Praze*. Praha: Univerzita Karlova, 1982, s. 304.

⁷³ KALOUSEK, Josef. *České státní právo: historicky vykládá*. Praha: Bursík a Kohout, Knihkupci C.K. České University, 1892, s. 295.

⁷⁴ KRÁPKOVÁ, Alica. Sexual Offences in Czech Town Books from the Early Modern Period. Online. *Beiträge zur Rechtsgeschichte Österreichs*. 2019, roč. 1, s. 62-79. ISSN 2221-8890. Dostupné z: <https://doi.org/10.1553/BRGOE2019-1s62>. [cit. 2023-11-20].

K unifikaci městského práva v Čechách došlo usnesením zemského sněmu z roku 1610, které odmítlo Litoměřicemi vypracovaný *Extrakt hlavnějších a přednějších článků z práv Saských aneb Magdeburských*.⁷⁵ Na Moravě došlo k unifikaci až na konci 17. století.⁷⁶ Koldínova městská práva se subsidiárně používala až do konce 18. století.⁷⁷

1.3. Období feudálního absolutismu a první zákoníky

Historické události, především pak pád stavovské a nástup absolutní monarchie po bitvě na Bílé hoře, vedly k přijetí nové kodifikace zemského práva, tzv. **Obnoveného zřízení zemského** vydaného císařem roku 1627 pro Čechy a o rok později pro Moravu. Tato nová zemská ústava přejímá značnou část deliktů šlechticů z předchozího zemského zřízení a doplňuje je ustanoveními novými, reagujícími především na poražené stavovské povstání s cílem udržet postavení Habsburků v českých zemích.⁷⁸ Zemské zřízení opět neobsahuje úpravu krvesmilstva, ale výslovně zavádí vzájemnou subsidiární povahu Koldínových Městských práv v čl. D.49.⁷⁹

Právní řád založený na kodifikovaném městském právu a Obnoveném zemském zřízení svou podobou i obsahem stále vycházel z tradic staré české obyčejové právní kultury, navíc přetrvával právní partikulismus jednotlivých zemí a princip personality práva. Skutečným vývojem v tomto směru prošlo trestní právo až v 18. století. Prvním pokusem o sjednocení úpravy městského a zemského práva a zároveň unifikaci trestního práva v zemích Koruny české byl **trestní zákoník Josefa I.** vydaný roku 1707 jako Nové právo útrpné a hrdelní pro Království české, Markrabství moravské a Knížectví slezské, zkráceně též Hrdelní řád. Zákoník vycházel z říšského zákoníku Karla V. z roku 1532 a rakouského zákoníku Ferdinanda II. z roku 1656.⁸⁰

Trestní zákoník Josefa I. **nebyl výlučným předpisem** a ponechával v platnosti dosavadní zemské i městské trestní právo, které tento zákoník zastřešoval, a navíc speciálně

⁷⁵ SLAVÍČKOVÁ, Pavla. Der Prozess des Untergangs des sächsisch-magdeburgischen Rechts im Leitmeritzer und Olmützer Rechtskreis in Böhmen und Mähren. *Zeitschrift für Neuere Rechtsgeschichte*, 2013, 35(1), str. 41-54.

⁷⁶ MALÝ, Karel; SOUKUP, Ladislav; SKŘEJPKOVÁ, Petra a ŠOUŠA, Jiří. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3, s. 18.

⁷⁷ KUKLÍK, Jan. Osud Koldínových práv městských Království českého od přijetí Obnoveného zřízení zemského do vydání všeobecného občanského zákoníku rakouského. In: MALÝ, Karel a ŠOUŠA, Jiří. *Městské právo ve střední Evropě: sborník příspěvků z mezinárodní právnické konference "Práva městská Království českého" z 19.-21. září 2011, Praha*. V Praze: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2113-5.

⁷⁸ MALÝ, Karel. *Tri studie o trestním právu v českých zemích v 17. a v první polovině 18. století*. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 80-246-3302-7, s. 79.

⁷⁹ JIREČEK, Hermenegild. *Obnovené právo a zřízení zemské dědičného království Českého = Verneuerte Landes=Ordnung des Erb-königreichs Böhmen 1627*. Praha: nákladem F. Tempského, 1888, s. 198.

⁸⁰ MALÝ, Karel. *Tri studie o trestním právu v českých zemích v 17. a v první polovině 18. století*. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 80-246-3302-7, s. 114.

upravoval především nový trestní proces, útrpné právo a hrdelní delikty, pro které stanovil skutkové podstaty, kriminalistické postupy a konečně i druh a výši trest. Při vyšetřování těchto hrdelních deliktů musely soudy aplikovat pravidla nového inkvizičního procesu a útrpného práva. Podpůrně tento zákoník do právního řádu vtahoval i výše zmíněnou *Carolínu*, což bylo v rozporu s dosavadní zásadou *non appellando*, která vyjímala české země z působnosti říšského práva.⁸¹

Mezi *Josephinou* upravenými hrdelními delikty byly trestné činy namířené proti Bohu a církvi, panovníkovi a státu, zdraví, majetku, dále delikty úředníků páchané při výkonu úřadu a delikty sexuálního charakteru.⁸² Do skupiny sexuálních deliktů je zahrnut i incest, od tohoto zákoníku nazývaný jako trestný čin zprznění krve.

Poměrně obsáhlá úprava incestu byla obsažena v čl. XIX, § 21.⁸³ Trestný byl pohlavní styk mezi osobami příbuznými i sešvagřenými, a to včetně tzv. „nepravých“, tedy nemanželských, dětí. Vzhledem k tomu, že skutková podstata zahrnovala i osoby sešvagřené, lze dovozovat, že trestné byly i styky s nevlastními či adoptovanými příbuznými. **Trest smrti** je stanoven pro pachatele příbuzné či sešvagřené v **prvním a druhém stupni**, tedy například sourozence, prarodiče a vnoučata nebo rodiče a děti. U sešvagřených osob v prvních dvou stupních šlo například o otčima s pastorkyní či tchána se snachou. V ostatních stupních byli pachatelé potrestáni přísněji než za smilstvo, které *Josephina* neupravovala, takže se subsidiárně použil Koldínův zákoník, který za smilstvo stanovil v čl. M.XXX **trest vymrskání z města**.⁸⁴ Trestní zákoník stejně jako předchozí úprava neuvádí maximální stupeň, do kterého bylo jednání trestné, a záleželo tak zřejmě na uvážení soudce (v *Josephině* plně neplatila zásada *nullum crimen sine lege*). Pro zavinění se nevyžadovala znalost pachatelů o jejich příbuzenství. Pakliže pachatelé nevěděli o tom, že jsou příbuzní měli být potrestáni mírnější pokutou, jednalo se tedy o polehčující okolnost. Naopak přitěžující okolností bylo trvající manželství pachatelky. Obecné polehčující a přitěžující okolnosti Hrdelní řád též upravoval v čl. XVII a XVIII.⁸⁵

⁸¹ MALÝ, Karel. *Tri studie o trestním právu v českých zemích v 17. a v první polovině 18. století*. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 80-246-3302-7. S. 136.

⁸² Ibid. s. 137 an.

⁸³ KOUPIL, Ondřej; KOUPILOVÁ, Marcela; MALÝ, Karel; ŠOUŠA, Jiří; VOJTÍŠKOVÁ, Jana et al. *Prameny k dějinám trestního práva v českých zemích v období absolutismu: chrestomatie. Díl. I., Druhá polovina 17. a počátek 18. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3775-4, s. 316.

⁸⁴ MALÝ, Karel; SOUKUP, Ladislav; SKŘEJPKOVÁ, Petra a ŠOUŠA, Jiří. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3, s. 275.

⁸⁵ KOUPIL, Ondřej; KOUPILOVÁ, Marcela; MALÝ, Karel; ŠOUŠA, Jiří; VOJTÍŠKOVÁ, Jana et al. *Prameny k dějinám trestního práva v českých zemích v období absolutismu: chrestomatie. Díl. I., Druhá polovina 17. a počátek 18. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3775-4, s. 307.

Hrdelní řád nabádá soudce ke zjištění určitých **okolností případu**, jako jsou: důvod hřešení; místo, doba a četnost trestné činnosti; při jaké příležitosti a z jaké příčiny ke spáchání zprzněni došlo; stupeň příbuzenství a doba od posledního dílního útoku.

Pokud bychom měli zhodnotit, jak se vydání Hrdelního řádu promítlo do stíhání incestu ve srovnání s dosavadní právní úpravou obsaženou v Městských právech, je třeba konstatovat, že přestože došlo k větší racionalizaci tohoto trestného činu rozlišováním trestnosti jednotlivých stupňů příbuzenství a k určitému zmírnění zákonem předepsaného trestu, z rozhodování Apelačního soudu naopak vyplývá razantní zpřísnění postihu pachatelů, jak ve své studii uvádí Josef Vacek.⁸⁶

Zatímco v období 20 let před vydáním Hrdelního řádu byl trest smrti uložen v 16 z 82 případů, tj. v přibližně 20 %, tak v období 20 let po vydání byl trest smrti v kauzách řešených u Apelačního soudu uložen ve 119 ze 123 případů, tj. v téměř 97 %. Před přijetím Josefiny byly hlavními ukládanými tresty pro muže trest nucených prací a dehonestující tresty, pro ženy pak trest vězení. Přestože tedy dosavadní právní úprava předepisovala za incest zosřtený trest smrti, realita v rozhodování soudů byla velmi odlišná. Možným důvodem mohla být dle autora citované studie delší doba od vydání Koldínova zákoníku v době aplikace, a tudíž jeho vnímaná neaktuálnost. Zastoupení mužů a žen bylo přibližně shodné, zjevně vycházející z oboustranné trestnosti jednání.

Posledním zajímavým poznatkem z citované studie je **nárůst řešených případů a osvobozujících rozsudků**, což byl zřejmě důsledek zavedení zásady oficiality a inkvizičního procesu, který trestní zákoník Josefa I. zavedl. Soudci se již nadále nemohli spokojit pouze s důkazy předkládanými žalobcem.⁸⁷

Skutečně první výlučnou unifikací trestního práva, a to pro celou Habsburskou monarchii vyjma Uherska, se stal **Hrdelní řád Marie Terezie** (*Constitutio Criminalis Theresiana*), který vešel v účinnost roku 1770.

Tento zákoník přejal základní principy Josefiny, jako byly tortura u hrdelních deliktů, formální důkazní teorie, dále charakter trestu jako symbolického krutého a odstrašujícího nástroje msty na odsouzeném či stíhání deliktů *sine lege*; tortura byla nicméně posléze roku 1776 zakázána. Tereziana ještě stále upravuje trestný čin čarodějnictví.⁸⁸ Z pozitivního hlediska lze zmínit úpravu definice zločinu, přitěžujících a polehčujících okolností, promlčení

⁸⁶ VACEK, Josef. Proměny praxe Apelačního soudu po přijetí josefínského hrdelního řádu: trestání incestu v letech 1687–1727. *Právněhistorické studie*. 2017, 47(2), 18–32. ISSN 0079-4929.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Vydání čtvrté, (v nakladatelství Leges vydání první). Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-39-4, s. 192.

a prominutí trestu a dále systematiku právní úpravy seřazenou od trestných činů proti Bohu, státu a panovníkovi k trestným činům namířeným proti soukromým osobám.⁸⁹

Zákoník Marie Terezie přebírá podobnou úpravu deliktu zprznění krve z Josefiny, a to konkrétně v čl. 75. Jedná se o právní úpravu poměrně rozsáhlou, incestu jsou věnovány celé dvě strany zákoníku, což je v porovnání se současnou úpravou poměrně značný rozdíl.

Opět je trestný styk jak s osobami příbuznými pokrevně, tak i s osobami sešvagřenými. V zákoníku se též poprvé objevuje **omezení stupňů příbuzenství** – incest je zakázán mezi osobami, které by nemohli uzavřít manželství.⁹⁰ V pokolení přímém, včetně nemanželských dětí, se incest trestá smrtí stětím. V pobočné linii, příkladmo mezi sourozenci plno- i polorodými, strýcem a neteří, synovcem a tetou, a mezi osobami sešvagřenými v prvním a druhém stupni, např. mezi otčímem a pastorkyní, pastorkem a macechou, tchánem a snachou, zetěm a tchyní, mužem a jeho švagrovou apod., se incest trestá podle povahy věci těžkým tělesným trestem. V ostatních zakázaných stupních je stanoven trest přísnější než za smilstvo.

Mezi přitěžující okolnosti patřila recidiva, souběh s cizoložstvím a incest s více ženami; mezi polehčující pak neznalost příbuzenství, poslušnost vůči mužskému příbuznému, svedení k tomuto činu, jednostranné přiznání a nedokončení pohlavního styku, který „*však skutečně vypuštěním semene vy- a dokonán nebyl*“.⁹¹

Tereziana po vzoru předchozího hrdelního řádu dává soudci návod, jak postupovat ve vyšetřování, přičemž otázky jsou podobné jako v Josefině, a v případě, že by podezřelé osoby skutek zapírali, může se užít útrpného práva.

Přelomovou právní úpravou hmotného práva byl **Všeobecný zákoník o zločinech a trestech za ně Josefa II.** z roku 1787, který, vycházející z díla Caesara Beccarii, zrušil trest smrti a upravil tresty tak, aby odpovídaly úměrnosti mezi společenskou škodlivostí a přísností trestu, který již tak nadále nemá charakter msty a má sloužit především k převýchově pachatele.⁹² Rovněž se poprvé plně zavádí zásady *nullum crimen et nulla poena sine lege* a zákaz analogie. Úprava deliktů je rozdělena do dvou částí na činy trestné, u kterých se uplatní zmíněné zásady, a delikty politické, tj. přestupky.⁹³

⁸⁹ FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Zločinnost a bezprávi*. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-000-2, s. 50.

⁹⁰ *Constitutio criminalis Theresiana, aneb, Římské Císařské v Uhřích a Čechách Královské Aposolské Milosti Marye Terezye Arcý-Knězny Rakouské, hrdelnj Práwnj Rząd. [2]*. Vídeň: Trattner, 1769, s. 209.

⁹¹ Ibid. s. 210.

⁹² FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Zločinnost a bezprávi*. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-000-2, s. 50.

⁹³ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Vydání čtvrté, (v nakladatelství Leges vydání první). Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-39-4, s. 192.

Za Josefa II. též dochází na našem území k **první dekriminalizaci incestu**. Incest není ve výčtu trestných činů a byl tak stíhán pouze jako přešůpek podle druhé časti, ve které bylo např. i rušení náboženství (§ 64 až 66 II. čl.) či cizoložství (§ 45 II. čl.).⁹⁴ Delikt incestu zde výslovně uveden není, nicméně v této časti nebyla vyloučena analogie, a tak byl incest stíhán podle této druhé časti zákoníku jako přešůpek, za který mohly být uloženy tresty vypočtené v § 10, a to kárání bitím, potupné vystavení na lešení, vězení, nucené práce či vyhoštění a vypuzení z určitého místa.⁹⁵ Přijetím zákoníku Josefa II. definitivně opustilo české trestní právo své feudální kořeny.

1.4. Vývoj od počátku 19. století do vzniku Československa

Dekriminalizace krvesmilstva na českém území neměla dlouhého trvání, kdy už roku 1803 byl delikt zprznění krve do právního řádu navrácen **Zákoníkem o zločinech a těžkých policejních přešůpech**, který opět jednotně upravoval hmotné i procesní právo. Delikty byly rozděleny na zločiny, trestané obnoveným trestem smrti či žalářem, a přešůpky. Žalář se dále členil na prostý, těžký a nejtěžší.⁹⁶ Pro trestnost se vyžadoval zlý úmysl pachatele a byla vyloučena pro nepřičetnost. Trestní odpovědnost zakládá i návod, pomoc a pokus. Neznalost práva pachatele neomlouvá.⁹⁷

Zprznění krve bylo uvedeno jako zvláštní případ zločinu smilstva v § 113, kde se prohlašoval za trestný styk pouze v pokolení přímém. Nemanželský původ dětí neměl na trestnost vliv. Oba účastníci soulože se vystavovali svým jednáním trestu žaláře mezi 6 měsíci a jedním rokem, jak stanovil navazující § 114.⁹⁸ Pachatelé byli umístěni do nejmírnější verze žaláře s teplou masnou stravou, bez pout na nohou či rukou. Předepsaný trest byl na spodní hranici zákonem připouštěné délky žaláře. Soulož v pobočné linii ani mezi sourozenci a s osobami sešvagřenými trestná podle tohoto zákona nebyla.

Trestní zákoník prošel velkou novelou v roce 1852 **zákonem o zločinech, přečinech a přešůpech 117/1852 ř. z.**, zprznění krve se však nedočkal hlubších změn a úprava skutkové podstaty a trestu v § 131 byla totožná s původní verzí. Nadto se však v časti o

⁹⁴ JOSEF II. *Josephinisches Strafgesetz*. [online]. 1787 [cit. 2023-11-28]. Dostupné z: <https://www.koeblergerhard.de/Fontes/Strafgesetz1787.pdf>

⁹⁵ ADAMOVÁ, Karolína a VALENTOVÁ, Vendulka. Incest v českém právu do roku 198. In: SCHELLE, Karel; TAUCHEN, Jaromír; ADAMOVÁ, Karolína; PELC, Vladimír a DAŇKOVÁ, Alena. *Sexuální trestné činy věra a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-213-6, s. 62.

⁹⁶ FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Zločinnost a bezprávi*. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-000-2, s. 51.

⁹⁷ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Vydání čtvrté, (v nakladatelství Leges vydání první). Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-39-4, s. 195.

⁹⁸ *Knihá práv nad přečineními hrdebními a těžkými řádu Městského: trestní zákon* [online]. 1804 [cit. 2023-11-28]. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:d6f1bea0-941a-11dc-ab68-000d606f5dc6?page=uuid:3578582f-c505-44dd-a16e-6824ac0f314f>, s. 64.

přestupcích proti veřejné mravopochybnosti objevuje v § 501 úprava přestupku smilstva mezi příbuznými a sešvakřenci, který mohli pachatelé spáchat s polo- i plnorodými sourozenci a manžely rodičů, dětí nebo sourozenců. Trestem za tento přestupek bylo vězení od jednoho do tří měsíců. Iničiátoři takového sexuálního kontaktu byli na stejnou dobu odsouzeni k tuhému vězení. Nadto zákonodárce v tomto paragrafu uvedl příkaz k odloučení osob po vykonání trestu.⁹⁹ Poměr švagrovství nezanikal ani po smrti manžela.

1.5. Vývoj po vzniku Československa a judikatura Nejvyššího soudu

Po vzniku Československa došlo k recepci dosavadní právní úpravy, a tak platil na českém území dosavadní rakouský trestní zákon a na území Slovenska a Podkarpatské Rusi jeho uherský ekvivalent z roku 1878.¹⁰⁰

V dobových doktrinálních diskusích k osnově nového trestního zákoníku na téma trestnosti homosexuality zaznívaly liberální názory, že by stát neměl vůbec zasahovat do sexuálních styků osob, pokud se to přímo nedotýká jeho zájmů. Podle Miříčky, pokud homosexualitu trestat, tak stejně jako heterosexuální styky, a to rozšířením dosavadních trestných činů na osoby stejného pohlaví, přičemž zmíněna byla právě i soulož mezi příbuznými.¹⁰¹

V **osnově nového trestního zákona** z roku 1926 mělo dojít k poměrně radikální změně v trestání incestu, a to v § 259 návrhu. Mělo dojít ke zvýšení horní hranice trestu odnětí svobody u smilstva s osobou příbuznou v pokolení **sestupném**, a to na tři roky. Naopak ke snížení horní hranice na 6 měsíců mělo dojít u **soulože s příbuzným v pokolení vzestupném nebo se sourozencem**. V tomto druhém případě bylo jednání omezeno čistě na soulož, kdežto v prvním případě se jednalo o jakékoliv smilné jednání, kterým se podle výkladového ustanovení § 251 rozumí „*necudné jednání vykonané s osobou ať jiného ať téhož pohlaví pro ukojení nebo podráždění pohlavního pudu.*“ Trestný čin by tak dopadal i na sex otce se synem.¹⁰² Smilné jednání s nevlastními dětmi by zůstalo trestné podle následujícího trestného činu v § 260, který chránil i další svěřené osoby jako např. opatrovance, žáky, pacienty, věřící atd.¹⁰³

⁹⁹ Zákon č. 117/1852 ř.z., trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích.

¹⁰⁰ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Vydání čtvrté, (v nakladatelství Leges vydání první). Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-39-4, s. 276.

¹⁰¹ *Druhý sjezd československých právníků v Brně*. Všehrd. List československých právníků. Praha: Spolek českých právníků „Všehrd“; Český akademický spolek „Právník“, 1925, svazek/ročník 6, číslo/sešit 10, s. 293-332, s. 304.

¹⁰² Na tomto místě nutno poznamenat, že osnova dekriminalizovala homosexuální styk dospělých osob v § 261.

¹⁰³ *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového*. Praha: Min. spravedlnosti, 1926, s. 67.

S rostoucím významem judikatury byly některé právní otázky kolem trestného činu zprznění krve řešeny prvorepublikovým nejvyšším soudem, který rozhodoval o zmatečných stížnostech v trestních věcech.

Předně bylo rozhodnutím 11. prosince 1929, sp. zn. Zm I 52/29, vyloženo, že musí jít o soulož mezi osobami spojenými pokrevním příbuzenstvím, které není shodné s právním poměrem založeným podle občanského zákoníku. Pro naplnění subjektivní stránky trestného činu se pak vyžaduje, aby si byli pachatelé vědomi toho, že jsou pokrevně příbuzní. Otázku pokrevního příbuzenství musí soud vyřešit sám bez ohledu na omezení daná soukromým právem.¹⁰⁴ Rozhodnutím ze dne 17. října 1924, sp. zn. Zm I 127/24, bylo judikováno, že je možný jednočinný souběh se zločiny násilného smilstva či pohlavního zneužití.¹⁰⁵

Podle rozhodnutí ze dne 7. května 1931, sp. zn. Zm I 421/30 se pachatelé přestupku smilstva mezi osobami sešvagřenými mohly dopustit, i když už osoba založivší švagrovství nežije nebo bylo manželství rozvázáno, pokud jim byl švagrovský poměr znám.¹⁰⁶

1.6. Komunistické Československo

K unifikaci práva na československém území došlo přes neúspěšné pokusy o novou kodifikaci v období První republiky až po komunistické revoluci. Roku 1950 byly Národním shromážděním přijaty **trestní zákon č. 86/1950 Sb.**, upravující trestné činy, a trestní zákon správní č. 88/1950 Sb., upravující přestupky.

V novém trestním zákoně prošel delikt incestu obsažený v § 242 poměrně velkou proměnou. Došlo k přejmenování trestného činu z feudálního zprznění krve na výstižnější **soulož mezi příbuznými** a trestný čin se osamostatnil a již nadále není řazen jako podkategorie smilstva. Systematicky je trestný čin nově zařazen do hlavy sedmé obsahující **trestné činy proti svobodě a důstojnosti člověka**, což vydrželo až do dnešní právní úpravy. Taktéž samotná skutková podstata je totožná s dnešní verzí:

„Kdo vykoná soulož s příbuzným v pokolení přímém nebo se sourozencem, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.“¹⁰⁷

S tímto zákonem tak došlo k dekriminalizaci styku s nevlastními sourozenci, osobami jinak sešvagřenými i příbuznými v pobočné linii ve vzdálenějších stupních. Došlo též ke zdvojnásobení horní hranice trestu odnětí svobody. Z důvodové zprávy k tomuto trestnému

¹⁰⁴ č. 3697. *Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech trestních*. Praha: JUDr. V. Tomsa, právnícké vydavatelství v Praze, 1930, svazek/ročník 11, s. 711-713.

¹⁰⁵ č. 1758. *Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech trestních*. Praha: Právnícké vydavatelství v Praze, 1925, svazek/ročník 6, s. 616-618.

¹⁰⁶ č. 4158. *Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech trestních*. Praha: JUDr. V. Tomsa, právnícké vydavatelství v Praze, 1932, svazek/ročník 13, s. 242-244.

¹⁰⁷ Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon.

činu vyplývá, že se jím bojuje „*proti sexuálnímu zvrácenostem*.“ Ke zvýšení trestu stejně jako k vyřazení osob sešvagřených z okruhu pachatelů důvodová zpráva mlčí.¹⁰⁸

Dobové komentáře k tomuto trestnému činu uvádějí, že se musí jednat o pokrevní příbuzenství, jedná se ovšem o osobní názor autorů neopírající se o judikaturu ani důvodovou zprávu.¹⁰⁹ Z komentářů též vyplývá, že je bezvýznamné, zda se jednalo o potomky manželské či nemanželské nebo zda byli sourozenci polo- či plnorodí. Vykonání soulože je trestné bez ohledu na to, jakým způsobem jí bylo dosaženo, z čehož vyplývá, že není vyloučen souběh např. se znásilněním či pohlavním zneužitím. Jedná se o trestný čin úmyslný, přičemž úmysl pachatele vyžaduje znalost příbuzenského poměru. Trestně odpovědní jsou oba účastníci soulože.¹¹⁰

Trestní zákon již po formální stránce velmi připomíná současný trestní zákoník a rozeznává i současné druhy trestů a ochranná léčení; stále zachován je ovšem trest smrti, který je možno uložit, pokud je to stanoveno ve zvláštní části trestního zákona. Shodná se současností je též úprava zavinění v paragrafech 3 a 4.

Definici soulože, možnostem souběhu a judikatuře použitelné i na dnešní právní úpravu je věnována pozornost v další kapitole této práce.

V následujícím **trestním zákoně č. 140/1961 Sb.** dochází pouze ke kosmetické změně v přečíslování na § 245; systematika, skutková podstata i výše a druh trestu zůstávají nezměněny.¹¹¹

Důvodová zpráva k tomuto trestnému činu uvádí pouze následující: „*jako trestný čin je nutno postihnout též soulož mezi blízkými pokrevními příbuznými*.“¹¹² Opět se tedy nedozvídáme nic bližšího k důvodům kriminalizace, výši trestu, ani odpověď na otázku, zda trestný čin dopadá i na vztahy vzniklé osvojením; komentář z 60. let nicméně trestnost opět vztahuje pouze na pokrevní příbuzenství. Není vyloučen ani souběh s ohrožováním mravní výchovy mládeže podle § 217. Nadále v tomto období chybí relevantní judikatura.¹¹³

V porevolučním komentáři je kapitola k tomuto trestnému činu lehce obsáhlejší. Objektem tohoto trestného činu je podle Šámala zásada nedovolující pohlavní styk mezi nejbližšími příbuznými, přičemž Šámal předestírá spornou otázku adoptivních příbuzných, nicméně k ní zaujímá odmítavý postoj. Dalším připouštěným souběhem je souběh s trestným

¹⁰⁸ GLOGAR, Rudolf. *Trestní zákon: komentář*. Praha: Orbis, 1958, s. 598

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ ŠIMÁK, Jaroslav; DOLENSKÝ, Adolf a PINDRYČOVÁ, Ljuba. *Trestní zákon: komentář k zákonu ze dne 12. července 1950, č. 86/Sb.* Praha: Orbis, 1953, s. 435 an.

¹¹¹ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

¹¹² Důvodová zpráva k zákonu č. 140/1961 Sb., trestní zákon, č. 140/1961 Dz

¹¹³ MATYS, Karel. *Trestní zákon: komentář*. Praha: Orbis, 1975, s. 759.

činem vydírání.¹¹⁴ (Na tomto místě je třeba upozornit na to, že násilné donucení muže k pohlavnímu styku bylo před rokem 2001 klasifikováno jako vydírání.)

Obecně lze v širším kontextu na tomto trestním zákoně ocenit, že dekriminalizoval dobrovolný pohlavní styk mezi dospělými osobami stejného pohlaví. Rovněž se již od 50. let neobjevují trestné činy postihující smilstvo, cizoložství ani pohlavní styk se zvířetem a byla dekriminalizována soulož mezi sešvagřenými a vzdálenějšími příbuznými. Došlo tak k první větší liberalizaci sexuálních trestných činů.

¹¹⁴ ŠÁMAL, Pavel, § 245. In: RIZMAN, Stanislav; ŠÁMAL, Pavel a PÚRY, František. *Trestní zákon: komentář*. 5. přeprac. vyd. Praha: Beck, 2003. ISBN 80-7179-624-7, s. 1306.

2. Současná regulace v teorii a praxi

V současné době je krvesmilstvo v České republice stíháno jako trestný čin soulože mezi příbuznými podle § 188 trestního zákoníku, přijatého roku 2009 jako zákon č. 40/2009 Sb. Z pohledu typizace trestných činů se jedná o přečin.¹¹⁵ Zmiňovaný paragraf v platném znění zní:

„§ 188

Soulož mezi příbuznými

*Kdo vykoná soulož s příbuzným v pokolení přímém nebo se sourozencem, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.*¹¹⁶

Tato kapitola má za cíl popsat současnou právní úpravu a její dopady, a to jak teoretické, tak praktické, projevující se v policejní a soudní činnosti. Pozornost bude věnována systematickému umístění trestného činu v rámci trestního zákoníku a jeho objektivní a subjektivní stránce se zaměřením na chráněný objekt a otázku adoptivních příbuzných. Závěrem této kapitoly bude rozbor policejních a soudních statistik, soudních rozhodnutí a latence trestné činnosti.

2.1. Systematické zařazení

Trestný čin soulože mezi příbuznými je včleněn do hlavy III zvláštní části trestního zákoníku mezi **trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti**, které se vyčlenily z předchozí společné hlavy s trestnými činy proti svobodě.

Trestný čin podle § 188 je zařazen v rámci hlavy poměrně vysoko, a to na čtvrté místo po znásilnění, sexuálním nátlaku a pohlavním zneužití, podle původního vládního návrhu však zaujímal v rámci hlavy až místo poslední, za trestnými činy týkajícími se prostituce a pornografie.¹¹⁷ K předřazení skutkové podstaty došlo na základě pozměňovacího návrhu ústavněprávního výboru, který byl následně schválen ve třetím čtení plénem Poslanecké sněmovny.¹¹⁸ Zákonodárce tak vyjádřil důležitost, kterou tomuto trestnému činu nadále přikládá.

Samotné zařazení do této hlavy však není z mého pohledu úplně šťastné. To, že jde o trestný čin týkající se soulože jako formy realizace lidské sexuality, nutně neznamená, že by měl být zařazen do hlavy chránící lidskou důstojnost v sexuální oblasti. Tato hlava totiž předně

¹¹⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. § 14, odst. 2.

¹¹⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. § 188.

¹¹⁷ *Vládní návrh na vydání zákona, trestní zákoník*. In: Sněmovní tisk 410/0, Poslanecká sněmovna, V. volební období, 25. 2. 2008, Praha.

¹¹⁸ *Usnesení ústavněprávního výboru č. 101*. In: Sněmovní tisk 410/2, Poslanecká sněmovna, V. volební období, 19. 6. 2008, Praha.

chrání **svobodu jedince rozhodovat o svých pohlavních vztazích**, tedy souhlasný sexuální kontakt.¹¹⁹ U dětí k účinnému souhlasu dojít nemůže vzhledem k absenci dostatečné mravní vyspělosti,¹²⁰ navíc se u nich pak kromě svobody rozhodování chrání nerušený mravní a tělesný vývoj.¹²¹ Ve všech případech však trestné činy chrání to, aby si jedinec mohl svobodně a volně vybrat sexuálního partnera. Trestný čin soulože mezi příbuznými však jako jediný tuto **svobodu naopak omezuje**, když adresátům práva zakazuje mít s určitými osobami koitální styk. Chráněným individuálním objektem, který je sám o sobě u tohoto trestného činu velmi těžce uchopitelný a kterému se budu věnovat níže, tak trestný čin do této hlavy a jejího druhového objektu nezapadá. Nabízí se otázka přeražení tohoto trestného činu do hlavy IV, trestných činů proti rodině a dětem, nebo k trestnému činu nedovoleného nakládání s lidským embryem a lidským genomem, kam by se možná částečně hodil objektem, nikoliv však svojí povahou, kdy pátý díl první hlavy zvláštní části směřuje hlavně na nedovolená **laboratorní** nakládání s lidským genomem. Do hlavy trestných činů proti rodině řadí incest např. německý trestní zákoník.¹²²

2.2. Skutková podstata trestného činu

2.2.1. Objekt trestného činu

Otázku objektu trestného činu soulože mezi příbuznými jsem již načal při rozboru jeho systematického zařazení, se kterým objekt bezprostředně souvisí. Správně určit chráněný zájem je nutné pro výklad dalších znaků skutkové podstaty. **Důvodová zpráva** k trestnímu zákoníku uvádí jako individuální objekt tohoto trestného činu pouze „**morální zásadu nedovolující soulož mezi nejbližšími příbuznými**“.¹²³ Takto je objekt beze změny přejímán i některými autory na poli právní vědy,¹²⁴ sexuologie¹²⁵ a jeho přesná citace se vyskytuje i v Šámalově komentáři k trestnímu zákoníku.¹²⁶

¹¹⁹ *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, trestní zákoník*. In: Sněmovní tisk 410/0, Poslanecká sněmovna, V. volební období, 25. 2. 2008, Praha.

¹²⁰ VIZINGER, Radek. Svoboda pohlavního života a role trestního práva. *Trestní právo*. 2007, 12(6), 19–24. ISSN 1211-2860.

¹²¹ *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, trestní zákoník*. In: Sněmovní tisk 410/0, Poslanecká sněmovna, V. volební období, 25. 2. 2008, Praha, s. 255.

¹²² Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 26. Juli 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 203) geändert worden ist. In: *Gesetze im Internet* [online]. Bundesamt für Justiz [cit. 2023-12-5]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/index.html#BJNR001270871BJNE033502307>, § 173.

¹²³ *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, trestní zákoník*. In: Sněmovní tisk 410/0, Poslanecká sněmovna, V. volební období, 25. 2. 2008, Praha, s. 255.

¹²⁴ CHMELÍK, J. a kolektiv, *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, 1. vydání, Praha: Portál, 2003, s. 131.

¹²⁵ MITLÖHNER, Miroslav. Právní problematika v sexuologii. In: WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8, s. 521.

¹²⁶ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada. § 188 [Soulož mezi příbuznými]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2372, marg. č. 1.

Podle usnesení Nejvyššího soudu ČSR z 80. let dotčené ustanovení trestního zákoníku „brání především z eugenického a genetického, ale i z etického hlediska nežádoucím (byť mnohdy dobrovolným) pohlavním stykům mezi blízkými pokrevními příbuznými“.¹²⁷ Tento judikát zabývající se otázkou souběhu trestných činů je za posledních několik desetiletí jediným rozhodnutím vrcholové soudní instance, ve kterém se právní otázky tohoto trestného činu řešily, a jako objekt je v něm uvedeno spíše eugenické a genetické hledisko ochrany. Jeho závěry nejsou ovšem přijímány bezvýhradně, např. podle Visingera je tento judikát pomýlený a nedostatečně odůvodněný.¹²⁸ Autoři současných komentářů však toto rozhodnutí více či méně akceptují, beze změn ho do svého komentáře převzal např. Ščerba.¹²⁹ Podle lehké modifikace Roberta Fremra je objektem „zájem na vyloučení soulože mezi nejbližšími příbuznými (incest), který je v rozporu s morálními tradicemi naší společnosti a odráží zkušenost, že v případě početí je u takového novorozence vyšší riziko genetické poruchy“.¹³⁰ Z Fremrovy formulace objektu vychází i recentní rozhodnutí obecných soudů.¹³¹

Otázka objektu je přitom klíčová např. pro posouzení, zda trestný čin dopadá i na příbuzné, jejichž pouto bylo založeno osvojením; je též důležitá pro odůvodnění trestněprávního postihu incestního jednání. Pokud by totiž objektem byla pouze morální zásada zmiňovaná důvodovou zprávou, domnívám se ve shodě s Radkem Visingerem, že by trestněprávní postih byl v rozporu s ekonomii trestní hrozby, a navíc by šlo o postih nelogický a parciální.¹³² Pokud totiž chráníme morální zásadu nedovolující intimní styky mezi příbuznými, proč trestáme toliko soulož, a nikoliv jiné formy styku? Je zjevné, že ani jiné formy styku, jako jsou anální nebo orální sex, nejsou v souladu s morální zásadou vzyvanou důvodovou zprávou. Nejokatejším projevem selektivního přístupu zákonodárce je skutečnost, že není trestný sex mezi stejnopohlavními příbuznými. Proč je trestná soulož mezi bratrem a sestrou, a nikoliv anální sex mezi bratry? Toto všechno jsou otázky, které současně naformulovaná skutková podstata vzbuzuje a na které **zákonodárce nedává uspokojivou odpověď**, ba co víc, dokonce k nim mlčí.

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 30. 4. 1987, sp. zn. 4 To 14/87

¹²⁸ VIZINGER, Radek. Svoboda pohlavního života a role trestního práva. *Trestní právo*. 2007, 12(6), 19–24. ISSN 1211-2860.

¹²⁹ ŠČERBA, Filip. § 188 [Soulož mezi příbuznými]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

¹³⁰ FREMR, Robert. § 188. In: DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-12-5]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³¹ Např. rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 22. června 2020, sp. zn. 15 TM 64/2019.

¹³² VIZINGER, Radek. Svoboda pohlavního života a role trestního práva. *Trestní právo*. 2007, 12(6), 19–24. ISSN 1211-2860.

2.2.2. Objektivní stránka trestného činu

Trestné je vykonání soulože, tedy spojení pohlavní orgánů muže a ženy.¹³³ Pro dokonání trestného činu postačí být i jen částečné vniknutí mužského pohlavního údu do pochvy ženy, nemusí tak dojít k porušení panenské blány ani k výronu semene. Pouhý dotyk penisu a vagíny při neúspěšném úsilí o vniknutí by byl posuzován jako pokus trestného činu.¹³⁴ **Jiné formy styku trestné nejsou**, a to ani v případě styku provedeného způsobem srovnatelným se souloží,¹³⁵ což vylučuje anální či orální sex a zdánlivě ve svém důsledku též trestnost incestního chování stejnopohlavních příbuzných.

Dvě osoby stejného pohlaví by se však tohoto deliktu za určitých okolností dopustit mohly. Jedná se o další zajímavou otázku dosud soudy ani teorií neřešenou – totiž situaci, kdy by došlo k úřední změně pohlaví bez současné chirurgické přeměny pohlavních orgánů. Občanský zákoník v § 29 pro úřední změnu pohlaví vyžaduje znemožnění reprodukční funkce za současné přeměny pohlavních orgánů¹³⁶ spočívající v chirurgicko-plastickém připodobnění¹³⁷. Bez tohoto chirurgického zákroku ke změně pohlaví dle platné úpravy nedojde a nedojde ani k zápisu do matriční knihy a vydání nového rodného listu (s ohledem na povinnost předložit potvrzení vydané poskytovatele zdravotních služeb).¹³⁸ Zahraněční úpravy úřední změny pohlaví jsou však často liberálnější a mají systém změny pohlaví založený na tzv. mírně medikalizovaném modelu či modelu sebeurčení, u kterých nejsou invazivní chirurgické zákroky požadovány¹³⁹ a osobě tak zůstávají původní rozmnožovací orgány. Pokud uvážíme místní působnost trestního zákoníku založenou na zásadě teritoriality, může tak na území České republiky dojít ke spáchání tohoto trestného činu příbuznými cizinci dříve různého, nyní stejného pohlaví. K této situaci může dojít např., když transgender žena podstoupí změnu pohlaví z ženy na muže, má zachované ženské pohlavní orgány, a poté vykoná soulož se svým

¹³³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky z 1. srpna 1953, sp. zn. 2 Tz 57/53.

¹³⁴ Rozhodnutí (Rt) Nejvyšší soud (NS) SR ze dne 01.02.1983 sp. zn. 3 To 3/83. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-29]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³⁵ FREMR, Robert. § 188. In: DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-12-5]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 29.

¹³⁷ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, Svazek 1, Obecná část (§ 1 až 654). Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-656-6, s. 150.

¹³⁸ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení. § 17a.

¹³⁹ JARAMILLO, I., C., CARLSON, L. (ed.). *The Trans Rights and Wrongs. A Comparative Study of Legal Reform Concerning Trans Person*. International Academy of Comparative Law: Springer, 2021, s. 15-17. Cit. dle: KOTKOVÁ, Petra. *Právní aspekty změny pohlaví* [online]. Brno, 2022 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/lqnhf/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ, s. 40.

bratrem. Pokud uvážíme dosavadní judikaturu ohledně soulože, pak by se tito dva muži za dané situace dopustili přečinu soulože mezi příbuznými.

Největší otázky však vyvolává podmínka příbuzenství pachatelů. Příbuzenství je podle § 771 občanského zákoníku „*vztah osob založený na pokrevním poutu, nebo vzniklý osvojením*“¹⁴⁰. Příbuznými v přímé linii jsou osoby, pokud pocházejí jedna od druhé; ve vedlejší linii jsou příbuzné osoby, pokud mají společného předka, ale přitom nepocházejí jedna od druhé.¹⁴¹

Ohledně pokrevního příbuzenství lze uvést, že trestní zákoník **nerozlišuje mezi polorodými a plnorodými sourozenci** a je tak bezpředmětné, zda mají sourozenci jednoho či dva společné rodiče.¹⁴² Trestná je soulož v přímé linii bez omezení, tedy např. i mezi pradědečkem a pravnučkou, ve vedlejší linii pouze mezi sourozenci, tedy nikoliv mezi tetou a synovcem či mezi bratrancem a sestřenicí, přestože genetická škodlivost v prvním případě je vyšší než u vzdálenějších stupňů linie přímé (blíže viz kapitola 3 této práce).

Zajímavější je **otázka osvojení**, kdy dochází ke změnám v příbuzenských vztazích, které mohou v praxi vyvolat dvě závažné otázky. První otázkou, kterou osvojení vyvolá, je zánik příbuzenských vazeb k původní biologické rodině osvojence. Z pohledu práva tyto osoby již nadále nejsou příbuzné a sexuální styky mezi nimi by tak mohly kriminalizaci uniknout. Přesně takový případ řešil i Nejvyšší soud Spojených států amerických, kdy se obžalovaný bránil tím, že jeho dcera byla adoptována, a tak již nejsou z pohledu práva příbuzní. Nejvyšší soud ovšem argumentaci obžalovaného odmítl s tím, že pro naplnění skutkové podstaty postačí biologické pouto.¹⁴³

Též podle českého občanského zákoníku osvojením zaniká příbuzenský poměr mezi osvojencem a původní rodinou,¹⁴⁴ nicméně podle doktríny opřené o důvodovou zprávu a znění § 771 OZ tento poměr nezaniká do té míry, že by to např. otevíralo možnost uzavření manželství mezi biologicky příbuznými osobami.¹⁴⁵ Lze se tedy domnívat, že též z pohledu trestního práva je na osoby, jejichž příbuzenské pouto bylo zrušeno osvojením, nutno stále pohlížet jako osoby

¹⁴⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 771.

¹⁴¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 772.

¹⁴² ŠČERBA, Filip. § 188 [Soulož mezi příbuznými]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 5.

¹⁴³ LATCHFORD, Frances J. Genetic Sexual Attraction. In: *Genetic Sexual Attraction: The Place of Incest in Adoption Discourse*. Canada: MQUP, 2019, s. 227. ISBN 077355680X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/9780773557994-009>.

¹⁴⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 833.

¹⁴⁵ SLOVÁČEK, Martin. § 675 [Překážka blízkého příbuzenství]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1

biologicky příbuzné, mezi kterými je soulož zakázána. Tento závěr je v souladu i s prvorepublikovou judikaturou zmíněnou výše.

Trestní soud a orgány činné v trestním řízení musí v tomto případě otázku pokrevního příbuzenství posoudit jako **předběžnou otázku**.¹⁴⁶ Trestní řád běžně neumožňuje orgánům činným v trestním řízení posuzovat otázky týkající se osobního stavu, o kterých se rozhoduje ve věcech občanskoprávních.¹⁴⁷ Nicméně v situaci, kdy původní příbuzenské vztahy z pohledu občanského práva zanikly a vytvořily se nové na základě osvojení, se již **nejedná o otázku statusovou, nýbrž otázku faktickou**, kterou by měl trestní soud samostatně posoudit. Nadále se tak již nebude jednat o normativní, ale deskriptivní znak skutkové podstaty, který je třeba vyhodnotit postupy v rámci trestního řízení. V rámci občanského řízení totiž již bylo o statusových věcech rozhodnuto a není tak možnost o nich opětovně rozhodovat.

Naopak nová příbuzenská pouta osvojení vznikají podle § 832 OZ k osvojiteli¹⁴⁸ a také k jeho širší rodině. Dřívější děti osvojitele se tak stanou sourozenci osvojence a další příbuzní tetami, prarodiči atd., a to se všemi právními důsledky z toho vyplývajícími.¹⁴⁹ Soudobé komentáře tuto otázku jako spornou řeší, avšak shodně se kloní k závěru, že musí jít o **pokrevní příbuzenství**, předkládající k tomuto argument objektem trestného činu, ve kterém vidí spíše zájem na zdravém potomstvu¹⁵⁰; mezi další argumenty patří to, že zákonodárce stíhá pouze soulož, při které jediné může dojít k oplodnění.¹⁵¹ Šámal a Fremr¹⁵² se dále oba ve své argumentaci opírají o **důvodovou zprávu**, která ale ani po podrobném zkoumání žádné pojednání k otázce pokrevního příbuzenství **neobsahuje** a stanoví pouze výše zmiňovaný **objekt morální zásady**.

Pokud se podíváme do historie právní úpravy blíže rozebrané v předchozí kapitole, pak vidíme, že trestnost byla dříve širší a vztahovala se i na osoby sešvagřené.

¹⁴⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád. § 9.

¹⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel. § 9 [Posuzování předběžných otázek]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 171.

¹⁴⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 832.

¹⁴⁹ ZUKLÍNOVÁ M. § 832. In: ZUKLÍNOVÁ, M., ELISCHER, D., NOVÁ, H., FRINTOVÁ, D., FRINTA, O., MOCEK, O., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-29]. ASPI_ID KO89_b2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada. § 188 [Soulož mezi příbuznými]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2372, marg. č. 1.

¹⁵¹ ŠČERBA, Filip. § 188 [Soulož mezi příbuznými]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 6.

¹⁵² FREMR, Robert. § 188. In: DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-12-5]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Při přípravě nového trestního kodexu doplnilo Ministerstvo spravedlnosti do inkriminované skutkové podstaty slovo **pokrevní**,¹⁵³ nicméně v rámci připomínkového řízení došlo na základě připomínky Ministerstva práce a sociálních věcí k jeho vyškrtnutí a k zachování předchozího znění. Obě ministerstva se střetla právě v názoru na objekt trestného činu, kdy legislativci z Ministerstva spravedlnosti tvrdili, že objektem je výhradně ochrana potomstva před degenerací, a naopak ti na druhém resortu, že jím je obrana před splýváním rodinných vazeb s pohlavně intimními a že i dosavadní úprava dopadala na vztahy vzniklé osvojením.¹⁵⁴

S ohledem na objekt uvedený v důvodové zprávě, který odpovídá představě ministerstva práce, dále na skutečnost, že k dotčenému paragrafu nebyly podány žádné pozměňovací návrhy, které by trestnost jednání zužovaly pouze na pokrevní příbuzné, a s poukazem na to, že se k tomuto tématu nevedla na půdě Poslanecké sněmovny ani Senátu¹⁵⁵ žádná diskuse, se spíše kloním k závěru, že zákonodárce měl možnost vyjádřit svou vůli a trestnost činu omezit pouze na pokrevní příbuzné, nicméně tak neučinil. Tedy s ohledem na jazykový a historický výklad musím za absence rozhodné judikatury přisvědčit názoru, že v současné podobě naformulovaná skutková podstata **na adoptivní příbuzné dopadá**, kterýžto závěr sdílí i další autoři zabývající se problematikou incestu (např. Huňková¹⁵⁶ či Kacafírková¹⁵⁷).

Domnívám se, že tato situace není správná a zakládá ničím neodůvodněnou výlučnou trestnost soulože, a nikoliv jiných forem styku, nicméně doktrína i soudy by měly respektovat projevenou vůli zákonodárce. Dle mého názoru by měl zákonodárce chyby či alespoň nesrovnalosti této skutkové podstaty napravit či trestný čin z kodexu vypustit. Možným změnám v právní úpravě se věnuje samotný závěr této práce.

Další spornou situací by bylo, pokud by se incestu dopustila **surogátní matka**, u které taktéž naprosto absentuje genetické hledisko. Matkou dítěte je podle § 775 OZ žena, která je porodila, a s biologickou matkou český právní řád nespojuje vůbec žádné důsledky. Proto by

¹⁵³ ŠÁMAL, Pavel. *Osnova trestního zákoníku 2004–2006*. Praha: C.H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-527-5, s. 188.

¹⁵⁴ DRCHAL, Václav. Ministerstva se přou o krvesmilstvo. *Lidovky.cz* [online]. 2007 [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/ministerstva-se-prou-o-krvesmilstvo.A071229_150000_in_domov_blh

¹⁵⁵ *Těsnopisecká zpráva z 3. schůze Senátu*. In: Senátní tisk č. 11, Senát, Sedmé funkční období 2008–2010, 8. 1. 2009, Praha.

¹⁵⁶ HUŇKOVÁ, Markéta. Incest v zrcadle trestního práva. *Právo a rodina*. 2001, (5), 15–21. ISSN 1212-866X.

¹⁵⁷ KACAFÍRKOVÁ, Marcela. Incest. *Trestní právo*. 2003, 8(7–8), s. 20–23. ISSN 1211-2860.

i podle trestního práva byla trestně odpovědná tolika surogátní matka a biologická matka by se trestného činu soulože mezi příbuznými dopustit nemohla.¹⁵⁸

Další případy, které by z pohledu sexuologie mohly spadat pod kategorii incestu (např. vztahy mezi nevlastními rodiči a dětmi či mezi poručníkem a poručencem) nejsou trestním právem postiženy.

2.2.3. Subjekt trestného činu

Pachateli tohoto trestného činu jsou v zásadě **oba souložící** za předpokladu, že souloží dobrovolně a že není trestní odpovědnost jedné osoby vyloučena, např. z důvodu nedostatku věku, nepřičetnosti nebo z jiného důvodu.¹⁵⁹ Pripadat v úvahu pak může i subsidiarita trestní represe uplatněná pouze u jednoho pachatele na základě okolností daného případu.

Pachatelem může být pouze příbuzná osoba, jedná se tedy o konkrétní subjekt podle § 114 TZ. Řešený trestný čin považuje česká doktrína i většina evropské doktríny za tzv. vlastnoruční delikt, u kterého Jelínek vylučuje možnost nepřímého pachatelství a spolupachatelství, připouští pouze možnost tzv. souběžného pachatelství.¹⁶⁰ S tímto pojetím nesouhlasím a zastávám názor, že spolupachateli budou jak oba souložící,¹⁶¹ tak osoby, které splní požadavky kvalifikovaného pachatele a ve společném úmyslu vykonají trestné jednání. Spolupachateli tak můžou být bratři společně souložící se svojí sestrou. Stejně tak se, souhlase s částí německé doktríny, domnívám, že taktéž nepřímé pachatelství není a priori vyloučeno v případě, kdy někdo využije negativního skutkového omylu souložících. Tento závěr je však potřeba v praxi konfrontovat se zásadou subsidiarity trestní represe.

Účastenství na trestném činu se může dopustit kdokoliv, zde se již zvláštní vlastnost pachatele nevyžaduje.¹⁶² Účastenství u řešeného trestného činu může být založeno např. pomocí ostatních příbuzných, přičemž pro účastníky na trestném činu kromě požadavku akcesority platí též odlišné podmínky pro zánik trestní odpovědnosti. U (spolu)pachatelů je zánik trestní odpovědnosti účinnou lítostí vyloučen (§ 33 TZ *a contrario*), kdežto u účastníků platí obecné podmínky zániku trestnosti účastenství podle § 24 odst. 3 TZ – trestní odpovědnost účastníka zaniká, pokud dobrovolně upustil od dalšího účastenství a buďto odstranil nebezpečí

¹⁵⁸ Viz též odlišné závěry německé doktríny k německé právní úpravě v kapitole 4.2.

¹⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada. § 188 [Soulož mezi příbuznými]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2372, marg. č. 5.

¹⁶⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0, s. 321.

¹⁶¹ Takto rozhodováno i obecnými soudy, viz např. trestní příkaz Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 5. dubna 2018, sp. zn. 4 T 16/2018.

¹⁶² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0, s. 155–156.

účastenstvím vyvolané, nebo učinil o svém účastenství oznámení v době, kdy mohlo být nebezpečí ještě odstraněno.

Dopustit činu jinak trestného se může i osoba mladší 15 let, v takovém případě přichází v úvahu její odpovědnost podle hlavy třetí ZSVM¹⁶³ a uložení opatření podle § 93 tohoto zákona.¹⁶⁴ I v tomto případě by se však vyžadovalo naplnění všech znaků tohoto trestného činu (činu jinak trestného) s ohledem na uvážení subsidiarity trestní represe. K uložení jednotlivých opatření pak musí být naplněny i další zákonné podmínky, tedy např. uložení ochranné výchovy by muselo být nezbytně nutné k zajištění řádné výchovy dítěte a odůvodněno povahou spáchaného činu jinak trestného.¹⁶⁵

Pachatel musí být dále přičetný podle § 26 TZ. Nepřičetným a trestně neodpovědným je ten, kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání. Jedná se tak o kombinaci biologického a psychologického kritéria, která musí být splněna kumulativně¹⁶⁶

Pachatelem nemůže být právnická osoba. Trestní odpovědnost právnických osob je vyloučena, protože trestný čin podle § 188 TZ je uvedený ve výčtu § 7 TOPO¹⁶⁷, který vyjímá uvedený trestný čin z působnosti tohoto zákona.

2.2.4. Subjektivní stránka trestného činu

Jedná se o úmyslný trestný čin, zavinění z nedbalosti není dostačující. Úmysl se musí vztahovat na všechny znaky skutkové podstaty, tedy i na skutečnost, že osoba, se kterou pachatel souloží, je jeho příbuzným v přímé linii či sourozencem. Pachatel musí být s tímto faktem přinejmenším srozuměn. Pokud tedy účastníci soulože netuší o svém příbuzenském poměru a dozví se o něm až po ukončení sexuálního kontaktu, nebudou trestně odpovědní.

Pokus trestného činu přichází v úvahu, pokud by si např. otec s dcerou mysleli, že příbuzní jsou, ale v průběhu vyšetřování by vyšlo najevo, že má dcera jiného otce. Tito souložící by jednali v pozitivním skutkovém omylu podle § 18 TZ. Jednalo by se o tzv. pokus nezpůsobilým subjektem, protože pachatelé by neměli vlastnost, kterou trestní zákoník předvídá. Nezpůsobilý pokus je podle současné právní úpravy vycházející z formálního pojetí trestného činu třeba v zásadě považovat za trestný, pokud se neuplatní materiální korektiv

¹⁶³ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada. § 188 [Soulož mezi příbuznými]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2372, marg. č. 5.

¹⁶⁴ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

¹⁶⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. 8 Tdo 514/2008

¹⁶⁶ MITLÖHNER, Miroslav. Právní problematika v sexuologii. In: WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8, s. 514.

¹⁶⁷ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob.

v podobě zásady subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 TZ.¹⁶⁸ Pokud vezmeme v potaz, že zákonodárcem předvídaným objektem ochrany je pouze morální zásada, měla by být společenská škodlivost takového pokusu v zásadě stejná jako u dokonání trestného činu a tento pokus nezpůsobilým subjektem je třeba považovat za trestný. Pokus v těchto případech připouští i okolní zahraniční úpravy.¹⁶⁹ Pokud skutečnost, že pachatelé nebyli příbuzní, vyšla najevo až po právní moci rozhodnutí, lze v takovém případě uvažovat o obnově řízení podle § 277 an. TŘ.

Přestože zákon nestanoví kromě zavinění další fakultativní znak subjektivní stránky trestného činu, měla by být pro dostatečné vyšetření trestného činu a rozhodnutí, zda např. došlo k naplnění podmínek subsidiarity trestní represe, zjištěna i sexuální pohnutka trestného činu.¹⁷⁰

2.3. Souběh trestných činů a vztah k dalším ustanovením

Možnými souběhy se zabývala již prvorepubliková a poválečná judikatura rozebraná výše. Trestný čin soulože mezi příbuznými **není v poměru speciality k žádnému jinému trestnému činu a není ani jiným trestným činem konzumován**. Specialitě skutkové podstaty brání rozdílnost objektů trestných činů. Předpokladem faktické konzumpce pak je, „že posuzované jednání a jeho následek představují jakýsi vedlejší prvek či produkt v podstatě zanedbatelného významu ve srovnání s výrazně závažnějším jednáním, resp. trestným činem tento méně závažný delikt konzumujícím, nebo by šlo o jeho nepodstatnou složku apod“.¹⁷¹

Trestnými činy, se kterými se tento delikt typicky (a velmi často) sbíhá, jsou další **trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a trestné činy proti rodině a dětem**. Souběh tedy není vyloučen s trestným činem znásilnění podle § 185 či pohlavního zneužití podle § 187 TZ.¹⁷² V prvním případě půjde o případy vynucené nedobrovolné soulože s příbuznou osobou, v druhém případě o soulož s příbuznou osobou mladší 15 let. Přichází v úvahu též souběh s trestným činem sexuálního nátlaku podle § 186 TZ ve druhém odstavci, kdy by pachatel přiměl příbuznou osobu k souloži, zneužívaje její závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

¹⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel; NOVOTNÝ, Oto; GRÍVNA, Tomáš; HERCZEG, Jiří; VANDUCHOVÁ, Marie et al. *Trestní právo hmotné*. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8, s. 286.

¹⁶⁹ Viz kapitola 4.

¹⁷⁰ MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9, s. 427.

¹⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 30. 4. 1987, sp. zn. 4 To 14/87

¹⁷² Rozhodnutí (Rt) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 30.04.1987 sp. zn. 4 To 14/87 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-30]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Trestnými činy proti rodině dětem, které mohou být spáchány v souběhu s řešeným trestným činem, pak mohou být např. ohrožování výchovy dítěte podle § 201 a svádění k pohlavnímu styku podle § 202 TZ.

Příprava k trestnému činu soulože mezi příbuznými **není trestná**, neboť nejde o zvlášť závažný zločin (§ 20 TZ *a contrario*).

V určitých případech zákon stíhá též nepřekážení trestného činu a jeho neoznámení, přičemž okruh vyjmenovaných trestných činů je širší u nepřekážení trestného činu podle § 367 TZ. Samotný řešený čin není mezi vyjmenovanými trestnými činy, zákon ovšem uvádí trestné činy, které by s ním mohly být spáchány v jednočinném souběhu (např. znásilnění, pohlavní zneužití či týrání svěřené osoby). Týrání svěřené osoby pak patří i mezi trestné činy, jejichž neoznámení je trestné podle § 368 TZ.

Trestný čin může být spáchán jako jeden dílčí útok či jako pokračování se stejnou osobou. Tato skutečnost má vliv třeba na posouzení trestnosti nepřekážení. Pokud byl totiž trestný čin v souběhu s pohlavním zneužitím spáchán jedním útokem, nebude připadat v úvahu jeho nepřekážení, protože byl trestný čin již dokonán. Pokud však pachatel v páchání trestného činu po delší dobu pokračuje, lze tento trestný čin přerušit a bude připadat v úvahu trestní postih osoby, která jej nepřekazila.¹⁷³

2.4. Ukládání trestů

Nejvýraznější změnou spojenou s přijetím nového trestního zákoníku je **zvýšení horní hranice** trestní sazby na tři roky. Tato změna nicméně není v důvodové zprávě nijak odůvodněna.¹⁷⁴ Toto zvýšení se jeví jako ničím neopodstatněné a není zřejmé, na co zákonodárce zvýšením horní hranice reaguje. Považuji za vhodné na tomto místě připomenout, že tato hranice je v současnosti na trojnásobku horní hranice z roku 1803. Neustálé zpřísnování postihu nepovažuji za rozumné.

Nepodmíněný trest lze s ohledem na omezení kladená TZ uložit pouze za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život.¹⁷⁵ Zpravidla tedy bude přicházet v úvahu trest podmíněně odložený, který soud může uložit, pokud ukládá trest nepřevyšující tři léta, jestliže vzhledem k osobě a poměrům pachatele, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije

¹⁷³ MITLÖHNER, Miroslav. Právní problematika v sexuologii. In: WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8, s. 524.

¹⁷⁴ *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, trestní zákoník*. In: Sněmovní tisk 410/0, Poslanecká sněmovna, V. volební období, 25. 2. 2008, Praha, s. 255.

¹⁷⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. § 55 odst. 2.

a pracuje, a k okolnostem případu má důvodně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu.¹⁷⁶

Vzhledem k tomu, že jde z pohledu typizace trestných činů o přečin, tak připadají v úvahu (za splnění podmínek TZ pro samostatné uložení jednotlivých sankcí) i alternativní tresty jako domácí vězení, obecně prospěšné práce či peněžitý trest.

2.5. Policejní a soudní statistiky

Abychom si udělali komplexní představu o tom, zda je současná úprava životaschopná a do jaké míry plní svůj účel, nestačí nám k tomu pouhý teoretický rozbor skutkové podstaty, ale je třeba se zabývat též skutečnými dopady do policejní a soudní praxe. Následující podkapitola se tak bude zabývat rozbohem statistik, které orgány činné v trestním řízení vedou. Rozbor bude proveden především z pohledu výskytu trestného činu a počtu odsouzených skutků, přičemž bude proveden též rozbor možné latence trestné činnosti a její míry. Pozornost bude též zaměřena na pohlaví a věk odsouzených pachatelů a nejasnostem či anomáliím vyskytujícím se v této oblasti.

Evidence trestné činnosti se vede ve dvou základních podobách, a to jako policejní statistiky a statistiky soudů a státních zastupitelství, přičemž každá z těchto statistik je založena na odlišných principech a metodách.

Statistiky vedené Policií České republiky jsou výhodné, protože obsahují všechny registrované skutky ještě předtím, než projdou tzv. filtrací v průběhu celého trestního řízení (např. odložení či zastavení trestního stíhání), což ovšem přináší i riziko nadhodnocení trestné činnosti, protože se v průběhu trestního řízení ukáže, že nešlo o trestný čin. Skutky jsou klasifikovány podle tzv. takticko-statistické klasifikace, která však neodpovídá plně klasifikaci podle trestního zákoníku, a v případě jednočinných souběhů jsou skutky zařazeny do skupiny podle nejzávažnějšího trestného činu. Dále statistiky obsahují informaci o tzv. objasněnosti, tj. procentu skutků, u kterých byl v daném období zjištěn pachatel.¹⁷⁷

Druhou evidencí jsou **statistiky soudů a státních zastupitelství** vedené Ministerstvem spravedlnosti. V těchto statistikách je zachována klasifikace podle paragrafů trestního zákoníku a souběhy trestných činů se propíše ke každému činu zvlášť. Jsou vedeny pro každého pachatele odděleně a lze z nich vysledovat pravomocná odsouzení, zproštění či jiná pravomocná vyřízení skutku.¹⁷⁸

¹⁷⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. § 81 odst. 1.

¹⁷⁷ HULMÁKOVÁ, Jana. Stav, struktura a vývoj kriminality. In: VÁLKOVÁ, Helena a KUČHTA, Josef. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-429-2, s. 141.

¹⁷⁸ *Ibid.* s. 143.

V obou případech bylo pracováno se statistikami z let **2018–2023, tedy z období 6 let**, což je rozsah, ze kterého již lze vyvozovat alespoň částečně ustálený výskyt jevů. Zároveň jde o období, které bezprostředně předchází tvorbě této práce a ve kterém nedošlo v oblasti mravnostní kriminality ani procesního práva k žádným razantním změnám, které by mohly ovlivnit výsledky zkoumání. Zdrojové soubory pro grafy a přehledy vytvořené pro tuto kapitolu jsou přílohami č. 1 a 2 této práce.

2.5.1. Policejní statistiky

Policie vede tzv. **statistické přehledy kriminality** po jednotlivých měsících kalendářního roku, přičemž se evidovaný skutek zařadí vždy do řádku nejzávažnějšího trestného činu. Pokud byl tedy přečin soulože mezi příbuznými spáchán v jednočinném souběhu se znásilněním, byť i pouze podle prvního odstavce, bude zaevidován jako skutek znásilnění (horní sazba 3 roky vs. 5 let). To stejné bude platit u pohlavního zneužití (8 let), sexuálního nátlaku (4 léta) a trestných činů ohrožování výchovy dítěte či svádění k pohlavnímu styku v třetích odstavcích (5 let).

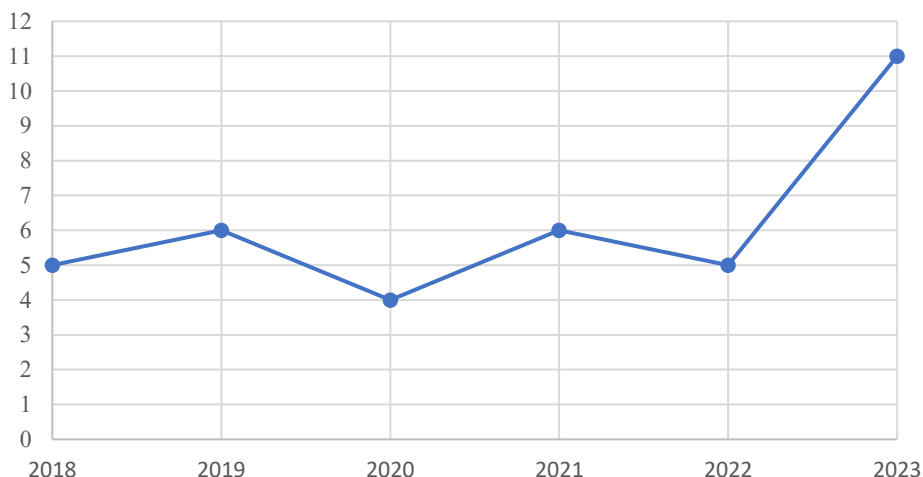
Naopak při jednočinném souběhu s trestnými činy ohrožování výchovy dítěte a svádění k pohlavnímu styku v prvním odstavci (2 roky), by byl skutek zaevidován pod trestným činem soulože mezi příbuznými.

Policejní statistiky nám tak nedají zcela jasnou představu o výskytu určitého trestného činu, ale lze z nich v našem případě vytáhnout skutky, kdy byl trestný čin vyšetřovaný samostatně či v souběhu s méně závažnými trestnými činy.

Pro lepší orientaci jsem data z policejních statistik¹⁷⁹ převedl do několika níže přiložených grafů.

¹⁷⁹ POLICIE ČR. *Statistické přehledy kriminality* [online]. 2023 [cit. 2024-02-06]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

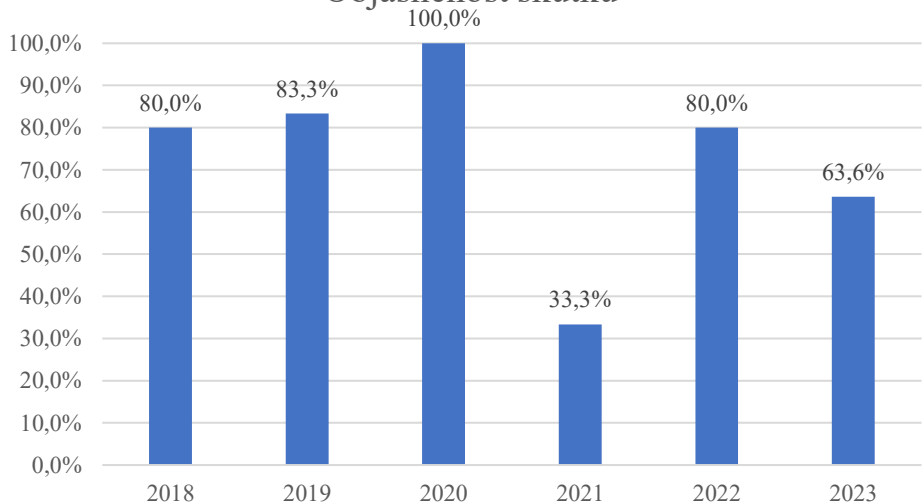
Počet registrovaných skutků

Graf 1: Počet registrovaných skutků mezi lety 2018–2023. (Vlastní zpracování autora)

První graf ukazuje vývoj počtu registrovaných skutků, kdy se jejich počet téměř stabilně pohybuje kolem hranice pěti šesti skutků za rok, pouze v loňském roce došlo k nárůstu na 11 skutků za rok, nicméně k vyvození vzrůstajícího trendu by bylo potřeba pozorování několika dalších let. Z pohledu absolutních čísel se jedná o trestný čin s relativně nízkým výskytem, kde několik málo případů vytvoří v grafu poměrně výrazný výkyv.

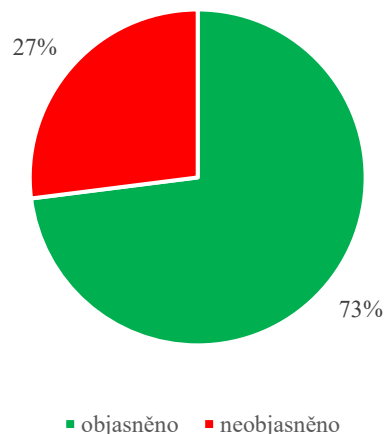
Objasněnost skutků

Graf 2: Vývoj objasněnosti skutků mezi lety 2018–2023. (Vlastní zpracování autora)

Druhý graf ukazuje **objasněnost skutků** v jednotlivých letech, která za posledních šest let dosáhla průměrné hodnoty přibližně 73 %, což je názorně promítnuto do grafu číslo 3. Nutno upozornit, že do výpočtu objasněnosti nebyl zahrnut jeden případ objasněný dodatečně v roce 2022, protože z policejních statistik není možné vyčíst, z jakého roku neobjasněný případ byl.

Celková objasněnost

Graf 3: Celková objasněnost skutků mezi lety 2018–2023. (Vlastní zpracování autora)

Z policejních statistik lze dále vyčíst, že ve sledovaném období z celkového počtu 26 objasněných případů byly dva skutky spáchány dítětem do 15 let a jeden spáchán mladistvým ve věku 15–17 let. Dále šlo v 9 případech o pachatele, kteří byli již v minulosti trestně stíháni. V jednom případě šlo o cizince a v jednom případě byl skutek spáchán pod vlivem alkoholu.

2.5.2. Soudní statistiky

Ministerstvo spravedlnosti vede statistiky o činnosti soudů týkající se trestné činnosti na základě tzv. **statistických listů trestních** vypracovávaných zvláště pro fyzické a právnické osoby. V této práci budu pracovat s daty vyplývajícími ze statistických listů pro fyzické osoby vzhledem k tomu, že trestní odpovědnosti právnických osob je vyloučena.

Statistický list obsahuje údaje o trestním řízení, tedy údaje o trestném činu, vydaném rozhodnutí, pachateli, oběti atd., a vypracovává se nikoliv pro každý případ, ale **samostatně pro každého obviněného**. Též soudní statistiky, podobně jako ty policejní, skýtají různá úskalí. Mezi taková úskalí patří např. to, že k jejich vyhotovení dojde až po právní moci rozhodnutí, neodpovídají tedy tomu, kdy byl trestný čin spáchán ani tomu, kdy byl vynesena rozsudek soudem prvního stupně.¹⁸⁰

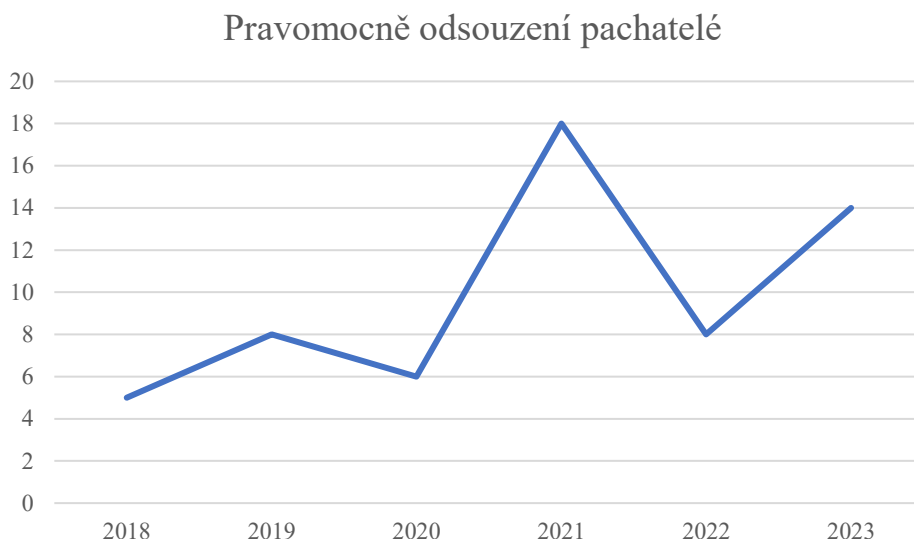
Údaje vyplývající ze statistických listů zveřejňuje Ministerstvo spravedlnosti na webovém portálu InfoData¹⁸¹ zpracované podle různých kritérií. Pro účely této práce byly vybrány tři různé přehledy, a to:

¹⁸⁰ VANČA, Tomáš a Jakub DRÁPAL. Statistické listy trestní soudů: Ověření jejich spolehlivosti. *Česká kriminologie* [online]. Česká kriminologická společnost, 2021, 2021(1–2), 1–24 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://www.ceskakriminologie.cz/wp-content/uploads/2023/12/Statisticke-listy.pdf>

¹⁸¹ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Přehledy statistických listů* [online]. 2023 [cit. 2024-02-06]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

1. Přehled o pravomocně odsouzených fyzických osobách podle paragrafů.
2. Přehled pravomocně vyřízených fyzických osob podle paragrafů.
3. Oběti trestných činů – paragrafy dle trestního zákoníku.

Vývoj počtu pravomocně odsouzených pachatelů trestného činu soulože mezi příbuznými podle § 188 TZ znázorňuje následující graf.

Graf 4: Vývoj počtu pravomocně odsouzených fyzických osob v letech 2018–2023 (Vlastní zpracování autora)

Počty odsouzených pachatelů vyplývající ze soudních statistik budou zákonitě vyšší než počet objasněných skutků v policejních statistikách. Jak již bylo výše zmíněno, policejní statistiky vykazují v případě souběhu trestných činů výskyt pouze u nejzávažnějšího trestného činu. Naproti tomu soudní statistiky vykážou každý jednotlivý odsouzený trestný čin podle paragrafu TZ. Pokud byl tedy řešený trestný čin spáchán v souběhu s pohlavním zneužitím a ohrožováním výchovy dítěte, propíše se odsouzení pachatele do statistik všech tří trestných činů.

Počet odsouzených pachatelů lze považovat za mírně rostoucí, přičemž se držel pod hranicí 10 odsouzených osob za rok, ale v roce 2021 došlo k výkyvu, kdy se počet odsouzených pachatelů přiblížil ke 20, důvod výkyvu ovšem nelze bez hlubšího zkoumání odhalit. V roce 2022 se počet odsouzených opět vrátil pod 10 osob, aby pak v roce 2023 narostl na 14. Celkem bylo za 6 let odsouzeno 59 osob, což je přibližně 10 osob ročně.

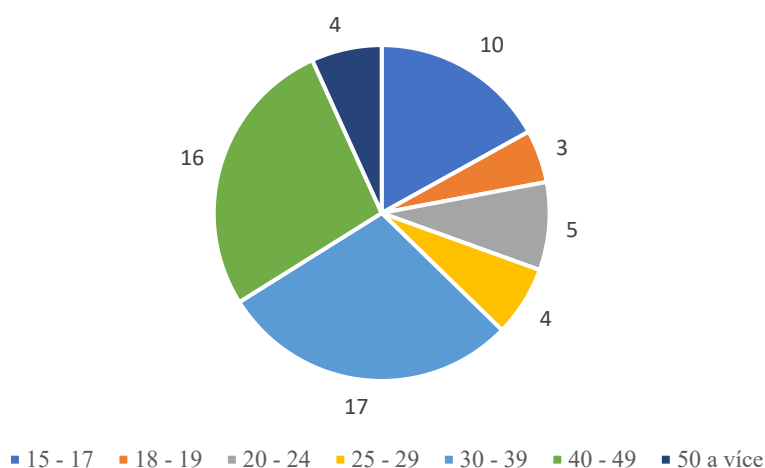
Zproštěno obžaloby bylo za 6 let celkem 11 osob, z toho vždy podle § 226 písm. a) TŘ, tedy proto, že nebylo prokázáno, že se skal skutek, pro nějž je obžalovaný stíhán. **Zastavení trestního stíhání ani odklonů nebylo využito.**

Incest je velmi často tzv. situačně ovlivněným deliktem páchaným nezřídka pod vlivem alkoholu (viz kapitola 3), ale soudní statistiky to prakticky nepotvrzují – v uvedeném období byli pouze dva pachatelé pod vlivem alkoholu a jeden pod vlivem jiné návykové látky.

Ve dvou případech spáchali trestný čin pachatelé označení soudem za speciální recidivisty, v 24 případech pak osoby dosud netrestané.

Pokud rozdělíme pachatele do skupin podle věku, pak nejvíce zastoupenou skupinou jsou pachatelé ve **věku od 30 do 39 let a mezi 40–49 lety**, naopak pachatelé po 50 letech věku se v souboru téměř nevyskytují (pouze čtyři pachatelé). Významná je ovšem též skupina pachatelů mezi 15–20 lety. Tato data víceméně odpovídají poznatkům sexuologie blíže rozebraným v následující kapitole práce – nejčastějším incestem je incest typu otec-dcera, následovaný sourozeneckým incestem, který zpravidla trvá, dokud starší bratr neopustí rodinnou domácnost.

Rozdělení pachatelů podle věku

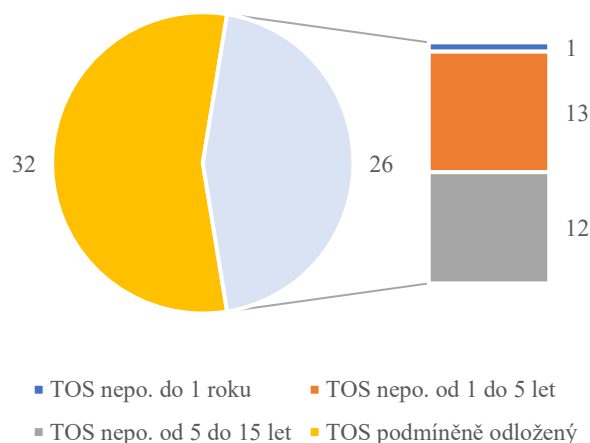

Graf 5: Rozdělení pachatelů podle jejich věku v letech 2018–2023 (Vlastní zpracování autora)

Též údaje o trestání byly získány výlučně z portálu InfoData, webová aplikace JakTrestame.cz nebylo využito, protože ta údaje o trestném činu soulože mezi příbuznými vzhledem k nízkému počtu odsouzených neobsahuje.¹⁸² Nejčastěji ukládaným trestem byl trest **odnětí svobody podmíněně odložený**, celkem v 32 případech. Nepodmíněný trest byl uložen v 26 případech. Data o trestání je nutno ovšem brát s velkou rezervou, vzhledem k tomu, že jsou soudy ukládány úhrnné a souhrnné tresty a nelze tak účinně vztáhnout uložené tresty pouze k řešenému trestnému činu. Kromě hlavního trestu byl ve dvou případech uložen jako vedlejší peněžitý trest a v jedné případě trest vyhoštění. **Alternativní tresty nebyly využívány.**

¹⁸² Více na: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here.

Rozdělení ukládaných trestů

Graf 6: Počty ukládaných trestů v letech 2018–2023 (Vlastní zpracování autora)

Pachatelům bylo též uloženo celkem 10 ochranných opatření, z toho jedna zabezpečovací detence a zbytek ochranná léčení. Ze zbytku ochranných léčení bylo šest ústavních (jedno protitoxikomanické, čtyři sexuologické a jedno ostatní) a dále tři ambulantní (jedno protialkoholní, jedno sexuologické a jedno ostatní).

Následující tabulka zobrazuje vývoj počtu obětí tohoto trestného činu ve sledovaném období, a to pouze do roku 2021, vzhledem k tomu, že od roku 2022 nejsou oběti již nadále ve statistických listech vykazovány. Přestože jsou z pohledu hmotného práva oba účastníci pachateli trestného činu a v jeho čisté podobě by se jednalo o trestný čin bez obětí, pokud je čin spáchán v souběhu např. se znásilněním, tak druhá osoba není pachatelem, nýbrž obětí trestného činu. Nejčastějšími oběťmi jsou ženy a dívky, pouze ve čtyřech případech byl obětí chlapec. Ženské pohlaví oběti je u mravnostní kriminality typické.¹⁸³

	2018	2019	2020	2021
žena	1	1	1	2
muž	0	0	0	0
dítě žena	0	0	5	12
dítě muž	0	0	0	4
senior žena	0	0	0	0
senior muž	0	0	0	0

Tabulka 1: Počty obětí podle věku a pohlaví v letech 2018–2023 (Vlastní zpracování autora)

¹⁸³ NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena a KUČHTA, Josef. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-429-2, s. 485 an.

Jedním z hlavních cílů této práce je shrnout současnou výchozí situaci a popsat důvody, proč by měl být incest nadále (de)kriminalizován. Pro toto rozhodnutí jsou však soudní statistiky samy o sobě nedostačující až nevhodné. Hlavní jejich nedostatek pro tuto práci je, že z nich nelze zjistit, v kolika případech se jednalo o samostatný trestný čin (případně v souběhu s méně závažným trestným činem) a v jakých případech se naopak jednalo o jednočinný souběh se závažnějším trestným činem. V případě jednočinného souběhu se závažnějším trestným činem (znásilnění či pohlavní zneužití) je totiž pachateli uložen trest podle sazby onoho závažnějšího trestného činu. Jediným praktickým dopadem tak zůstane pouze obecná přitěžující okolnost podle § 42 písm. n) TZ.¹⁸⁴ Pokud by tedy došlo k dekriminalizaci incestu, pachatelé těchto sbíhajících se trestných činů by byli nadále trestáni za spáchání závažnějšího trestného činu. Prakticky si lze situaci představit na pohlavním zneužívání vlastní dcery formou soulože – dnes je pachatel odsouzen za jednočinný souběh pohlavního zneužití a soulože mezi příbuznými, přičemž trest je mu ukládán podle trestní sazby pohlavního zneužití, což by platilo i po případné dekriminalizaci incestu.

Z tohoto důvodu jsem se rozhodl v této práci zkoumat především ty případy, kdy byl trestný čin soulože mezi příbuznými spáchán samostatně či v souběhu s méně závažným trestným činem. Typově půjde v případě samostatného trestného činu o dobrovolné sexuální styky mezi dospělými, v případě souběhu např. situaci, kdy by bratr platil sestře ve věku 15–17 let za sex s ní.

Po porovnání údajů o pachatelích a obětech trestných činů, kdy pachatelé převyšovali počet obětí, a s ohledem na údaje z policejních statistik jsem logickou úvahou došel k závěru, že musí existovat případy a rozhodnutí, kdy se jednalo o dobrovolnou soulož mezi osobami staršími 15 let.

Nakonec jsem díky ochotě Oddělení justiční analýzy a statistiky na Ministerstvu spravedlnosti potřebné údaje a spisové značky rozhodnutí získal. Z poskytnutých údajů vyplynulo, že v dotčených letech 2018–2022 bylo za trestný čin soulože mezi příbuznými jako samostatný, potažmo nejzávažnější sbíhající se trestný čin **pravomocně odsouzeno celkem 7 pachatelů v 6 různých případech**, jeden obžalovaný byl ve sledovaném období zproštěn viny.

2.6. Analýza soudních rozhodnutí

Na základě údajů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti bylo podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, zažádáno o rozhodnutí v těch věcech,

¹⁸⁴ HERCZEG, Jiří. Kapitola XII: Souběh trestných činů. In: ŠÁMAL, Pavel; NOVOTNÝ, Oto; GŘIVNA, Tomáš; HERCZEG, Jiří; VANDUCHOVÁ, Marie et al. *Trestní právo hmotné*. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8, s. 314.

kdy byl zkoumaný trestný čin souzen jako samostatný, případně nejzávažnější. Celkem se jednalo o 7 rozhodnutí. Pro vytvoření komplexního povědomí o problematice řešené českými soudy bylo zažádáno též o rozsudky, na které navazovalo rozhodnutí dovolacího soudu, a rozhodnutí týkající se mladistvých pachatelů. Žádostem bylo až na jednu výjimku vyhověno.

O rozhodnutí bylo zažádáno s cílem zjistit, za jakých okolností k páchání trestné činnosti došlo, mezi jakými osobami, z jakých důvodů, případně zjistit délku páchání trestné činnosti. Vedlejším cílem bylo též zjistit, jak soudy k samostatnému trestnému činu soulože mezi příbuznými přistupují – tedy jak se např. vypořádají s podmínkou subsidiarity trestní represe, v čem spatřují objekt trestného činu –, a získat další hmotněprávní poznatky vyplývající z odůvodnění.

Těchto cílů však bohužel nemohlo být dosaženo. Ve všech případech samostatného či nejzávažnějšího trestného činu se jednalo o pravomocné trestní příkazy či rozsudky, kdy se obě strany vzdaly odvolání, a proto byly vyhotoveny bez odůvodnění; ke studiu tedy zůstaly skutkové věty a výroky o vině a trestu. Přestože nemohlo být plně dosaženo původně stanovených cílů, vyvstaly při studiu rozhodnutí jiné otázky, které mají s tématem práce souvislost.

V prvním řešeném případě došlo k jednorázové oboustranně dobrovolné souloži polorodých sourozenců, za což byl nezaměstnaný bratr odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání deseti měsíců podmíněné odloženého se zkušební dobou 18 měsíců, jako vedlejší trest byl navíc uložen peněžitý trest v počtu 100 denních sazeb ve výši 100 Kč, tedy v celkové výměře 10 tis. Kč.¹⁸⁵

Vykonání soulože se sestrou se stalo osudným též řidiči z povolání, který se svou sestrou, t. č. umístěnou v dětském domově, vykonal opakovaně na různých místech oboustranně dobrovolnou soulož. Z míst páchání trestné činnosti (auto, bydliště odsouzeného) a z dalších okolností případu (umístění sestry v dětském domově) lze usuzovat, že šlo o sexuální kontakt s mladistvou sestrou starší 15 let. Pachatel byl za své jednání odsouzen k trestu odnětí svobody v délce trvání jednoho roku podmíněné odloženého na zkušební dobu dvou let.¹⁸⁶

V třetím případě se jednalo o odsouzeného pachatele slovenské státní příslušnosti, t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody, který vykonal nejméně ve dvou případech soulož se svojí mladistvou dcerou, která již dovršila věku 15 let. Soulož byla ze strany dcery akceptovaná. Ze

¹⁸⁵ Trestní příkaz Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 13. listopadu 2019, sp. zn. 7 T 81/2019.

¹⁸⁶ Trestní příkaz Okresního soudu ve Svitavách ze dne 25. dubna 2022, sp. zn. 2 T 26/2022.

sexuálního poměru se následně narodila dcera. Pachatel byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce trvání jednoho roku.¹⁸⁷

Sexuální styk mezi otcem a dcerou byl předmětem i dalšího rozsudku, kterým byl otec odsouzen za opakovaný pohlavní styk se svou dcerou, kdy vykonali opakovaně soulož, orální sex a v jednom případě anální styk. K otázce míry akceptace soulože ze strany dcery (např. zda šlo o soulož oboustranně chtěnou, akceptovanou atd.) se bohužel nedozvíme ze skutkové věty vůbec nic. Rozsudkem bylo upuštěno od uložení souhrnného trestu.¹⁸⁸

V dalším případě šlo o souběh s méně závažnými trestnými činy ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a) TZ a svádění k pohlavnímu styku podle § 202 odst. 1 TZ, kterého se měl nezaměstnaný pachatel dopustit tím, že přislíbil finanční úplatu, cigarety a alkohol za pohlavní styk s poškozenou a následně s ní v místě svého bydliště vykonal různé nekoitální sexuální praktiky, za což jí poskytl 400 Kč a krabičku cigaret. Poškozená ovšem následně jednání oznámila orgánu veřejné moci, přičemž po tomto udání došlo k oboustranně dobrovolné nechráněné souloži, při níž odsouzený vyvrcholil mimo poškozenou. Ze skutkové věty není jasný příbuzenský poměr mezi pachatelem a obětí, nicméně šlo o soulož s příbuzným v pokolení přímém. Z roku narození pachatele a věku oběti můžeme při běžném generačním rozestupu důvodně předpokládat, že i v tomto případě šlo o otce a mladistvou dceru. Pachatel byl za tento souběh vícero trestných činů odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v délce jednoho roku, podmíněně odloženému na zkušební dobu 48 měsíců s dohledem.¹⁸⁹

Pouze v posledním řešeném případě byli odsouzeni oba účastníci soulože. Jednalo se o polorodé sourozence s věkovým rozdílem 11 let, kteří spolu nejméně mezi roky 2013 a 2018 žili a souložili. Z jejich spojení postupně vzešly tři děti, z nichž jedna dcera zemřela. Za své jednání byli pachatelé odsouzeni k trestu odnětí svobody v trvání 10, respektive 12 měsíců, v obou případech podmíněně odložených na zkušební dobu 2 let.¹⁹⁰

V sedmém vyžádaném rozhodnutí byl obžalovaný zproštěn obžaloby, neboť nebylo prokázáno, že se skutek stal.¹⁹¹

Za samostatný trestný čin soulože mezi příbuznými je tak soudy ukládán zpravidla podmíněně odložený trest odnětí svobody, alternativních trestů není využíváno vůbec.

Největším poznatkem z analýzy soudních rozhodnutí je skutečnost, že přestože jsou z pohledu hmotného práva oba účastníci pachateli trestného činu, tak **pouze v jednom jediném**

¹⁸⁷ Rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 1. března 2021, sp. zn. 1 T 16/2021.

¹⁸⁸ Rozsudek Okresního soudu v Blansku ze dne 12. února 2020, sp. zn. 1T 135/2019.

¹⁸⁹ Trestní příkaz Okresního soudu v Písku ze dne 16. července 2021, sp. zn. 11 T 77/2021.

¹⁹⁰ Trestní příkaz Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 5. dubna 2018, sp. zn. 4 T 16/2018.

¹⁹¹ Rozsudek Okresního soudu v Břeclavi ze dne 22. března 2018, sp. zn. 2 T 21/2018.

případu ze sledovaného období, byli oba pravomocně odsouzeni. Přestože se v rozhodnutí opakovaně vyskytují výrazy jako oboustranně chtěná či „z její strany akceptovaná“¹⁹² soulož, tak byl za spáchaný skutek odsouzen pouze muž.

Důvody tohoto stavu bohužel nelze určit pouze z holých skutkových vět obsažených v rozhodnutích neobsahujících odůvodnění. Důvody pro to mohou být rozličné, např. může jít o situace, kdy ženy nebyly trestně odpovědné z důvodu své nepřičetnosti pro nedostatek rozpoznávací či ovládací schopnosti kvůli duševní poruše. Tou je podle § 123 TZ kromě poruchy vyplývající z duševní nemoci i hluboká porucha vědomí, mentální retardace, těžká asociální porucha osobnosti nebo jiná těžká duševní nebo sexuální odchylka. Z obecných poznatků sexuologie vyplývá, že incest často páchají osoby s nízkým intelektem, tudíž je zde možnost mentální retardace zvýšená. Přičetnost se nicméně u všech pachatelů zásadně presumuje, takže se objasňuje až poté, co o ní vyjdou najevo pochybnosti. V takovém případě soud ustanoví znalce z oboru psychiatrie podle § 105 an. TŘ. Samotné posouzení přičetnosti pachatele je však otázkou právní a přísluší pouze soudu.¹⁹³

Dalším důvodem může být nenaplnění požadavku subsidiarity trestní represe předepsaného § 12 odst. 2 TZ, který umožňuje uplatnění trestní odpovědnosti pachatele pouze v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Východiskem pro posouzení společenské škodlivosti orgánem činným v trestním řízení je příkladný katalog pro rozlišení závažnosti trestného činu v § 39 odst. 2 TZ.¹⁹⁴ Společenská škodlivost je tak ovlivněna zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem.¹⁹⁵ Nejvyšší soud vydal k problematice subsidiarity trestní represe stanovisko, ve kterém kromě odkazu na zmiňovaný katalog v trestním zákoně uvádí, že „[ú]vaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní za předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty“.¹⁹⁶

¹⁹² Např. v rozsudku Okresního soudu v Karviné ze dne 1. března 2021, sp. zn. 1 T 16/2021.

¹⁹³ COUFALOVÁ, Bronislava. § 26 [Nepřičetnost]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 26.

¹⁹⁴ PROVAZNÍK, Jan. § 12 [Zásada zákonnosti a zásada subsidiarity trestní represe]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 111.

¹⁹⁵ § 39 odst. 2. zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁹⁶ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012.

Kritérium spodní hranice je spatřováno především v tom, že si orgán činný v trestním řízení musí zodpovědět otázku, zda podobné činy běžně považuje za trestné, což je úvaha riziková a založená čistě na statistickém znaku, který vyplývá z aplikační praxe, nikoliv na znaku normativním.¹⁹⁷ Tato úvaha je navíc u zkoumaného trestného činu s tak nízkým výskytem o to problematičtější.

Ohledně obecných kritérií závažnosti trestného činu lze s poukazem na okolnosti případu pracovat s tím, že byl muž např. **iniciátorem sexuálního kontaktu**.

Dalším možným důvodem může být neochota či morální zábrana orgánů činných v trestním řízení stíhat oznamovatele trestného činu, což jsou velmi často právě ženy. **Jednání pachatele po dokonání trestného činu však nelze při posuzování naplnění požadavku subsidiarity trestní represe brát v potaz.**¹⁹⁸ Trestní odpovědnost již byla dokonáním činu založena a může zaniknout pouze zákonem stanoveným postupem: buďto účinnou lítostí (ta u trestného činu podle § 188 nepřipadá v úvahu¹⁹⁹), či promlčením. V úvahu tak připadají pouze následné procesní prostředky jako zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 2 písm. c) TŘ²⁰⁰ či použití některého z odklonů.²⁰¹ Takový postup však orgány činné v trestním řízení neaplikují, vzhledem k tomu, že mezi roky 2018–2023 nebylo zastavení z výše uvedeného důvodu využito.

Problém s posuzováním subsidiarity trestného činu soulože mezi příbuznými tkví již v základním zákonném předpokladu, že trestní odpovědnost nastává, nepostačuje-li uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. **Trestní zákoník je totiž jediným předpisem, který s incestem vůbec nějakou odpovědnost spojuje** – pokud nebude uplatněna odpovědnost trestní, nebude uplatněna žádná.

Posledním možným důvodem nestíhání osob ženského pohlaví, pak může být **nedůslednost či nedostatečná odborná znalost** orgánů činných v trestním řízení, kdy si tyto neuvědomí, že pachateli trestného činu jsou oba účastníci soulože. Bez prozkoumání soudních spisů bohužel nelze důvod nestíhání žen nalézt, pravděpodobně půjde o kombinaci výše zmiňovaných důvodů.

Z důvodu komplexního vhledu do problematiky sourozeneckého incestu byly prozkoumány i tři rozhodnutí týkající se mladistvých pachatelů, kdy se ve všech případech jednalo o souběh vícero provinění.

¹⁹⁷ PROVAZNÍK, Jan. § 12 [Zásada zákonnosti a zásada subsidiarity trestní represe]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 125.

¹⁹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 7. prosince 2021, sp. zn. ÚS 3015/21.

¹⁹⁹ § 33 *a contrario*, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

²⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. července 2019, sp. zn. 6 Tdo 739/2019.

²⁰¹ PROVAZNÍK, Jan. § 12 [Zásada zákonnosti a zásada subsidiarity trestní represe]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 166.

V prvním případě došlo ze strany staršího mladistvého bratra ke dvěma sexuálním kontaktům s jeho sestrou mladší 15 let, kdy ji poprvé s jejím souhlasem osahával přes oděv na prsou a na přirození a podruhé s jejím souhlasem vnikl prsty a svým údem do pochvy. Za své jednání byl mladistvý soudem pro mládež odsouzen k trestnímu opatření odnětí svobody v délce 14 měsíců podmíněně odloženému na zkušební dobu dvou let s dohledem.²⁰²

V druhém případě se starší bratr dopustil na své sestře souběhu tří provinění, a to pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1 TZ, soulože mezi příbuznými a svádění k pohlavnímu styku podle § 202 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. c) TZ. Těchto provinění se dopustil tím, že po delší dobu poskytoval mladší polorodé sestře peníze a jiné odměny za různé sexuální praktiky, přičemž alespoň v pěti případech došlo i k dobrovolné souloži. Za své jednání byl odsouzen k úhrnnému trestnímu opatření v délce jednoho roku podmíněně odloženého na zkušební dobu v trvání 16 měsíců. Pachatel byl tak odsouzen za závažnější jednání k mírnějšímu trestnímu opatření než v prvním případě. Z odůvodnění vyplývá, že soud přihlédl k dosavadní bezúhonnosti a k doznání pachatele. Z odůvodnění též vyplývá objekt provinění soulože mezi příbuznými – podle soudu byla porušena morální zásada nedovolující pohlavní styk mezi nejbližšími příbuznými. Ze znaleckých posudků pachatele vyplynulo, že se jedná o **nedeviantního jedince jednoduchého formátu**, jehož rozumové nadání se pohybuje v pásmu hlubokého podprůměru a který je sociálně naivní. Motivací pachatele byla snadná dostupnost sexuálního objektu při **absenci věkově odpovídající partnerky**. Spatřeny byly též **deficity v primárním rodinném prostředí**.²⁰³ Rozsudek tak potvrzuje, že incest je zpravidla příznakem rodinné patologie, nikoliv její příčinou.

V třetím případě se jednalo o starší mladistvou sestru, která měla podle obžaloby dvakrát pohlavně zneužít svého bratra mladšího 15 let formou soulože. Obžaloby byla ovšem zproštěna, protože nebylo dokázáno, že se skutek stal.²⁰⁴

Prostudována byla i rozhodnutí Nejvyššího soudu ze sledovaného období, ovšem jednalo se o případy souběhů a neřešila se v nich žádná hmotněprávní otázka týkající se řešeného trestného činu. Všechna dovolání byla odmítnuta.²⁰⁵

²⁰² Rozsudek Krajského soudu v Praze, ze dne 7. května 2019, sp. zn. 6 Tm 2/2019.

²⁰³ Rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 22. června 2020, sp. zn. 15 TM 64/2019.

²⁰⁴ Rozsudek Okresního soudu v České Lípě ze dne 21. května 2019, sp. zn. 5 Tm 7/2018.

²⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2020, sp. zn. 3 Tdo 131/2020; ze dne 11. 8. 2021, sp. zn. 7 Tdo 782/2021; ze dne 8. 12. 2021, sp. zn. 4 Tdo 1241/2021; a ze dne 15. 6. 2022, sp. zn. 7 Tdo 438/2022.

2.7. Latence trestné činnosti

Z kriminálních statistik vyplývá, že se v případě zkoumaného trestného činu jedná o delikt poměrně **malého registrovaného rozsahu**. U každého trestného činu je však potřeba rozlišovat kriminalitu registrovanou a kriminalitu latentní (skrytou).²⁰⁶

Obecně lze i ve vztahu k rozebíranému deliktu uvést následující základní kriminologické poznatky ohledně latence trestné činnosti:

- *„Vyšší míra latence se předpokládá zejména u trestných činů souvisejících s domácím násilím, u sexuálně motivovaných trestných činů mezi rodinnými příslušníky, v případech zneužívání dětí, drogové kriminality, organizovaného zločinu, hospodářské kriminality apod. [...]*
- *Čím je vyšší četnost trestné činnosti, tím se zvyšuje pravděpodobnost, že bude policejně zachycena. [...]*
- *Existuje vysoká míra latentní kriminality u dětí a mládeže, zejména pokud jde o bagatelní kriminalitu. Naopak případy závažné a recidivní kriminality mládeže jsou i v oblasti latentní kriminality méně časté. Jen část dospívajících je odhalena, stíhána a trestána.“²⁰⁷*

Podle Gřivny a Drápala platí, že *„čím je závažnější druh trestné činnosti, tím vykazuje menší míru latence (např. vraždy). Některé trestné činy vycházejí najevo mnohem snadněji nežli jiné. Jako příklad vysoce latentního trestného činu pak lze uvést úplatkářství. Rozhodujícím faktorem je ochota občanů oznamovat trestné činy. [...] Ochota občanů oznamovat trestné činy závisí na charakteristikách trestného činu a pachatele, na vztahu pachatele a oběti, avšak v neposlední řadě též na osobnostních rysech samotného potenciálního oznamovatele, zejména na jeho vztahu k policii a jeho pocitu ohrožení kriminalitou“*.²⁰⁸

Zkoumaný trestný čin tedy naplňuje hned několik obecných předpokladů pro trestný čin s vysokou mírou latence. Jedná se o méně závažný sexuálně motivovaný trestný čin mezi rodinnými příslušníky, kterého se často dopouští též mladiství pachatelé (viz kapitola 3). Ve

²⁰⁶ Latentní kriminalita označuje rozdíl mezi skutečnou a registrovanou kriminalitou. Dále ji můžeme rozlišit na přirozenou a umělou. O přirozenou latenci jde, pokud se o trestné činnosti orgány činné v trestním řízení nedozví; o umělé latenci mluvíme v případě, kdy se o ní orgány dozví, ale z nějakého důvodu je neregistrují. (GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana; DRÁPAL, Jakub; BOHUSLAV, Lukáš et al. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 34.)

²⁰⁷ HULMÁKOVÁ, Jana. Stav, struktura a vývoj kriminality. In: VÁLKOVÁ, Helena a KUČHTA, Josef. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-429-2, s. 136.

²⁰⁸ GŘIVNA, Tomáš a DRÁPAL, Jakub. Stav struktura a dynamika kriminality. In: GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana; DRÁPAL, Jakub; BOHUSLAV, Lukáš et al. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 37.

své samostatné podobě se navíc jedná o trestný čin bez oběti, kdy jsou oba účastníci soulože pachateli a v podstatě **nemají důvod čin oznamovat**.

Vyšší latenci nahrává též to, že je incest páchán nejčastěji v soukromí v rodinném prostředí. Okruh potenciálních oznamovatelů se tak zužuje na rodinné příslušníky, kteří trestný čin neoznámí z obavy, že odhalení vrhne na rodinu špatné světlo. Vzhledem k tomu, že je incest často příznakem rodinné patologie nefungující rodiny, jsou oznamovatelé a oběti incestu často sami vystaveni následku oznámení, a to např. v podobě umístění do dětského domova. Ve vyšších vrstvách je pak incest řešen výlučně v rámci rodiny a utajen.²⁰⁹

Údaje o skutečném rozsahu kriminality se získávají ze dvou základní zdrojů, a to z dotazníků obětí trestných činů a z dotazníků pachatelů (tzv. selfreports). U obou těchto forem dotazníků však mohou nastat zkreslení způsobená metodologickými chybami výzkumu a především tím, že respondenti neuvědomí všechny trestné činy, jichž byli obětí nebo pachatelem.

Skutečný rozsah incestu v populaci tak lze pouze odhadovat a podle Brichcína **převyšuje přibližně desetinásobně** počet deliktů nahlášených úřadům.²¹⁰ Většina výzkumů se zabývá především incestem v kombinaci s pohlavním zneužitím (dále viz kapitola 3), k dobrovolnému incestnímu jednání mezi dospělými není dostatek výzkumů.

²⁰⁹ KACAFÍRKOVÁ, Marcela. Incest. *Trestní právo*. 2003, 8(7–8), s. 20–23. ISSN 1211-2860.

²¹⁰ BRICHCÍN, Slavoj. Soudní sexuologie. In: WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8, s. 557.

3. Důvody vedoucí ke kriminalizaci incestu

Abychom mohli posoudit, zda je nutné a vhodné incestní chování postihovat sankcemi trestního práva, je třeba si zblízka rozebrat, co to je incest, jeho druhy a jejich jednotlivou společenskou škodlivost. Incest totiž není jednotvárný a každý z jeho druhů má na společnost i oběti v kriminologickém smyslu jiné dopady.

Incestem se nejčastěji rozumí **pohlavní styk mezi pokrevně příbuznými osobami, kterým je zakázáno uzavřít manželství.**²¹¹ Lze však najít i širší definice, které zahrnují styky mezi příbuznými jakéhokoliv stupně, dobrovolné i násilné, mezi sourozenci opačného i stejného pohlaví či dokonce mezi osobami, které nejsou pokrevně spojeny, jako jsou například dítě a jeho poručník.²¹²

Pokusme se nejprve obecně popsat, proč k incestu dochází, co lidem zabraňuje v tom, aby se sexuálně stýkali se svými příbuznými, a za jakých okolností dochází k tomu, že tuto vnitřní zábranu překročí.

U některých živočišných druhů existuje genetická odtažitost mezi příbuznými jedinci, tak je tomu např. u ptáků. U člověka se zpravidla také vyvine sexuální zdrženlivost vůči příbuzným, nejedná se ovšem o zdrženlivost genetického původu, nýbrž jde o naučenou sociální normu zvanou jako **Westermarckův**²¹³ **efekt.**²¹⁴

Podle Westermarckových pozorování vznikne mezi osobami, které spolu trávily své útlé dětství, vzájemná sexuální averze.²¹⁵ Největší vliv má soužití do 30 měsíců života, ale efekt se v určité míře vyvíjí až do 5–6 let života. Tento fenomén tak brání navázání intimních vztahů, a to zpravidla mezi sourozenci a mezi dítětem a jeho rodiči. Westermarckova zjištění byla ve 20. století prokázána několika studiemi z prostředí izraelských kibuců, kde děti nebydly s rodiči, ale v dětských skupinách, ve kterých byly vychovávány děti různých rodičů, tedy mezi nimi nebyl genetický příbuzenských vztah. Přestože žádná norma ani společenský tlak nezakazovaly sex nebo uzavření manželství mezi lidmi vyrůstajícími ve stejné skupině, tak k navazování podobných styků nedocházelo. Pokud už došlo k uzavření manželství mezi

²¹¹ SAJAIA, Tamta. Criminalization of Voluntary Incest Among Adults in Comparative Perspective. *European Scientific Journal, ESJ* [online]. 2018, **14**(17) [cit. 2023-07-24]. ISSN 18577431. Dostupné z: [doi:10.19044/esj.2018.v14n17p269](https://doi.org/10.19044/esj.2018.v14n17p269)

²¹² BIMBINOV, A.A. a F.V. FETYUKOV. Incest and inbreeding: issues of criminal liability. *SHS Web of Conferences* [online]. 2022, **134** [cit. 2023-07-24]. ISSN 2261-2424. Dostupné z: [doi:10.1051/shsconf/202213400091](https://doi.org/10.1051/shsconf/202213400091)

²¹³ Edvard Westermarck byl finský filosof, antropolog a sociolog přelomu 19. a 20. století.

²¹⁴ ALBRECHT, Hans-Jörg a Ulrich SIEBER. *Stellungnahme zu dem Fragenkatalog des Bundesverfassungsgerichts in dem Verfahren 2 BvR 392/07 zu § 173 Abs. 2 S. 2 StGB – Beischlaf zwischen Geschwistern*. Hamburg: Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht, 2007, s. 102.

²¹⁵ CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6, s. 174

jedinci ze stejné skupiny, šlo o manželství s někým, kdo přišel do skupiny až ve věku pěti a více let. Podobné závěry přináší i studie z Tchaj-wanu.²¹⁶ Tyto studie jsou tak důkazem toho, že **Westermarckův efekt není genetického, nýbrž sociálního původu.**

Westermarckův efekt tak bude zpravidla bránit incestu mezi společně vychovávanými sourozenci a mezi dítětem a rodičem, který s ním v prvních 30 měsících života trávil značné množství času (tedy například matka na rodičovské dovolené), naopak bude absentovat v případě, kdy se jeden z rodičů nepodílel plně na výchově dítěte v jeho útlém období života – může jít teda o situace rozvodu, odchodu od rodiny či velkého pracovního vytížení rodiče; absentovat bude též u odděleně vychovávaných sourozenců.

Druhým, a ve své podstatě protichůdným, předkládaným tvrzením, je existence genetické sexuální přitažlivosti mezi příbuznými jedinci, která se má projevit, pokud byli od sebe příbuzní oddělení (např. adopcí), a poté se opět shledají. Tito jedinci mají zažívat zvýšenou sexuální přitažlivost ke svému nově objevenému příbuznému.²¹⁷ Na této teorii nicméně prozatím neexistuje všeobecná shoda a někteří ji označují za pseudovědu.²¹⁸ I pokud bychom však tento fenomén akceptovali, nebyl by s Westermarckovým efektem v rozporu, toliko by ho případně doplňoval – přitažlivost mezi příbuznými vychovávanými společně by byla v dětství potlačena Westermarckovým efektem, u těch vychovávaných odděleně by k potlačení nedošlo.

Přestože incestní tabu a Westermarckův efekt za normální situace incestu brání, za určitých okolností může přesto k sexu mezi osobami žijícími v jedné domácnosti dojít.

Předně je incest ve většině případů **situačně podmíněným deliktem**. To znamená, že se ho pachatelé dopouštějí např. **pod vlivem alkoholu či z důvodu absence vhodného nepřibuzného sexuálního partnera.**²¹⁹ Podpurnými faktory bývají tísnivé bytové poměry, nezaměstnanost²²⁰ a nedostatečná sexuální výchova v rodinách. K incestu dochází – tedy alespoň na základě odhalených případů – především v nižších společenských vrstvách, což by

²¹⁶ WOLF, Arthur P. *Incest Avoidance and the Incest Taboos: Two Aspects of Human Nature*. Stanford, CA: Stanford University Press, 2020. ISBN 0-8047-9169-4. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/9780804791694>, s. 45.

²¹⁷ LATCHFORD, Frances J. Genetic Sexual Attraction. In: *Genetic Sexual Attraction: The Place of Incest in Adoption Discourse*. Canada: MQUP, 2019, s. 223. ISBN 077355680X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/978077355680X>.

²¹⁸ BULL, Sofia. *Television and the Genetic Imaginary*. 1. London: Palgrave Macmillan UK, 2019. ISBN 9781137548467. Dostupné z: <https://doi.org/10.1057/978-1-137-54847-4>.

²¹⁹ Osobní konzultace s prof. PhDr. Petrem Weissem, Ph. D., DSc., ze dne 24. 10. 2023.

²²⁰ HANUŠOVÁ, Jaroslava. Syndrom CSA – syndrom sexuálně zneužívaného dítěte. *Právo a rodina*. 2006, 8(3), 6–8. ISSN 1212-866X.

odpovídalo zmíněným podpůrným faktorům, nicméně incest ve vyšších vrstvách nelze vyloučit, jen je v nich lépe utajen a řešen v rámci rodiny bez zásahu třetích osob.²²¹

3.1. Druhy incestu

Mezi základní druhy incestu patří styky mezi otcem a dítětem, matkou a dítětem a mezi sourozenci. V této práci se nebudu zabývat styky přesahujícími jednu generaci (např. mezi prarodiči a jejich potomky) vzhledem k mizivému výskytu těchto styků, a protože jejich dopady vzhledem k vyššímu stupni příbuzenství nedosahují takových intenzit.

Počtu spáchaných trestných činů soulože mezi příbuznými a předpokládané vysoké latenci jsem se již věnoval v předchozí části, pro posouzení společenské škodlivost tohoto činu je však důležité mít alespoň přibližnou představu o rozložení incestních deliktů do jednotlivých druhů. Ze studie provedené polskými sexuology, ve které byly zkoumány dívky do 20 let, vyplynulo, že v 65 % byl pachatelem biologický otec, ve 25 % případech otec adoptivní a ve zbylých případech (10 %) byl pachatelem bratr nebo děda.²²² Z dalších studií většinou vychází následující zjištění: v 80 % případů se jedná o incest typu otec-dcera, následovaný sourozeneckým incestem, v případě homosexuálního incestu se jedná většinou o incest bratrský; mizivé zastoupení má incest typu matka-syn.²²³

3.1.1. Rodičovský incest

Případy sexuálního styku mezi otcem a jeho potomky patří mezi nejčastější, a to především v dětském věku obětí, jedná se tedy o pohlavní zneužívání, kterých se pachatel dopustí na svých vlastních dětech. Zajímavé je, že se v naprosté většině případů jedná o **neparafilní pachatele**, kterým není na základě sexuologických vyšetření diagnostikována pedofilie. Praví pedofilové totiž zpravidla nezneužívají vlastní děti.²²⁴ Častěji je již ovšem pachatelům diagnostikována hebefilie a efebofilie, tj. sexuální deviace v objektu spočívající v sexuální atrakci na pubescentky, respektive pubescenty.²²⁵ V případě činů spáchaných na prepubescentních obětech je však motivace pachatelů odlišná a není podmíněna parafilii.

V některých případech se u těchto nedevariantních osob projevují v osobnosti deviantní rysy, které ovšem ještě spadají do širší sexuální normy. V jiných případech jde o jedince, kteří

²²¹ KACAFÍRKOVÁ, Marcela. Incest – příznak rodinné patologie. *Právo a rodina*. 2003, 5(8), 1–4. ISSN 1212-866X.

²²² CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6, s. 131

²²³ KACAFÍRKOVÁ, Marcela. Incest. *Trestní právo*. 2003, 8(7–8), s. 20–23. ISSN 1211-2860.

²²⁴ CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6, s. 174

²²⁵ WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8., s. 557

jsou stíženi duševní chorobou psychotického spektra.²²⁶ Obecně můžeme nedevariantní pachatele rozdělit do několika skupin, kdy se jedná o:

- Sociálně a psychosexuálně nezralé muže, kteří se deliktu dopustí z důvodu nedostatečného osvojení společenských norem sexuálního chování či pro nedostatečnou schopnost věkové diferenciaci.
- Jedince s psychopatickou strukturou osobnosti.
- Muže, u nichž jsou sexuální delikty podmíněny situačně, např. alkoholem.
- Hypersexuální jedince se sníženou volní kontrolou a s převahou pudové složky nad erotickou komponentou sexuálního chování.
- Jedince se sníženou schopností racionální kontroly sexuálního chování podmíněnou vrozeným či získaným defektem ve sféře rozumových schopností. Tedy např. osoby mentálně retardované či starší muži s degenerativním onemocněním centrálního nervového systému.

Pedofilních či hebefilních deliktů se dopouštějí především muži z posledních tří skupin.²²⁷

Důležitým determinantem je také rodinné prostředí. Manželé Everstineovi tvrdí, že incest v rodině má systémovou povahu a zavádí tzv. **incestuózní rodinný systém**, přičemž rozlišují tři typy takového systému, a sice:

- „*Slabě socializované rodiny, např. v izolovaných venkovských oblastech, v nichž se incest opakuje po generace.*
- *Rodiny, kde rodiče byli sami v dětství viktimizováni incestem a své minulé trauma odehrávají na svých dětech.*
- *Rodiny, v nichž se nezralá, závislá matka po narození dítěte – dcery – stahuje ze své role a vystavuje do ní vlastní dceru.*“²²⁸

V českém prostředí se budou typicky vyskytovat případy z posledních dvou skupin.

Pro incest typu otec-dcera je příznačná **absentující a slabá matka**; v tomto směru dochází ke shodě mezi českou odbornou veřejností a zahraničními studii. Matky jsou často obětmi popisovány jako emočně chladné až nepřítomné kvůli těžké životní situaci, nemoci či

²²⁶ BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-383-0, s. 41

²²⁷ WEISS, Petr. Deviantní a nedevariantní pachatelé sexuálního násilí vůči ženám. In: *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5., s. 89

²²⁸ EVERSTINE, D. S., EVERSTINE, L. *Sexual Trauma in Children and Adolescents. Dynamic and Treatment*. New York: Brunner, Mazel Publ., 1989. Citováno podle: NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUČTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 616. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-732-3, s. 434.

závislosti na alkoholu.²²⁹ Ve starší polské studii bylo 65 % matek označeno jako pasivní, bezmocné a citově závislé (na pachateli, otci dítěte).²³⁰ Závislost matek na pachatelích pak nejenže vytváří pro incest vhodné prostředí a usnadňuje jeho páchání, ale zvyšuje vzhledem k neochotě věci řešit a oznamovat latenci tohoto trestného činu a ztěžuje případné policejní vyšetřování.

V literatuře téměř neřešeným tématem je pak incest, jehož **pachatelkou je matka dítěte**. Ženám většinou v páchání incestu brání výše rozebraný Westermarckův efekt. Odhadovaný výskyt činí 4 procenta všech incestů, nicméně je pravděpodobné, že číslo bude vyšší. U matek je vzhledem k jejich primární roli ve výchově dětí někdy těžké poznat, zda se jedná o aktivity související s péčí o dítě, nebo zda má jednání matky sexuální motivaci.²³¹ Roli v nízkém počtu řešených sexuálních kontaktů mezi matkou a dětmi může hrát také vyšší společenská tolerance vůči sexuálnímu chování žen, které jsou stále považovány spíše za objekt sexuální dominance ze strany mužů, přičemž představa, že žena-matka pohlavně zneužívá své děti je u většiny osob nepředstavitelná. U již stíhaných žen je také menší pravděpodobnost, že budou odsouzeny. Zahraniční studie sledují především incest matka-syn, nicméně přibližně třetina pachatelek zneužívá obě pohlaví a u ostatních se vyskytují jak heterosexuální, tak homosexuální kontakty.²³²

Pachatelky takových činů byly samy velmi často oběťmi pohlavního zneužití či násilí ze strany otce, pochází z rodin, kde byla přítomna slabá matka, a samy trpí nízkým sebevědomím.²³³ Kromě sociální podprůměrnosti pak bývají pachatelky výrazně podprůměrné i vzdělanostně, nezřídka trpí dokonce mentální retardací. Častá je u nich diagnóza závislosti na alkoholu či drogách.²³⁴ Příčinou v těchto případech je velmi často ono sexuální trauma z dětství, které se pachatelky snaží zopakovat, a svým způsobem tak tento vnitřní konflikt vyřešit.

²²⁹ RUDD, Jane M a Sharon D HERZBERGER. Brother-sister incest—father-daughter incest: a comparison of characteristics and consequences. *Child Abuse & Neglect* [online]. 1999, **23**(9), 915-928 [cit. 2023-08-03]. ISSN 01452134. Dostupné z: [doi:10.1016/S0145-2134\(99\)00058-7](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(99)00058-7)

²³⁰ CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6, s. 131

²³¹ SANCAK, Baris, Ilker TASDEMIR a Oguz KARAMUSTAFALIOGLU. Mother–daughter incest: A brief review of literature and case report. *Journal of Forensic Sciences* [online]. 2021, **66**(5), 2054-2059 [cit. 2023-08-04]. ISSN 0022-1198. Dostupné z: [doi:10.1111/1556-4029.14751](https://doi.org/10.1111/1556-4029.14751)

²³² WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8., s. 483

²³³ SANCAK, Baris, Ilker TASDEMIR a Oguz KARAMUSTAFALIOGLU. Mother–daughter incest: A brief review of literature and case report. *Journal of Forensic Sciences* [online]. 2021, **66**(5), 2054-2059 [cit. 2023-08-04]. ISSN 0022-1198. Dostupné z: [doi:10.1111/1556-4029.14751](https://doi.org/10.1111/1556-4029.14751)

²³⁴ WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8, s. 484.

3.1.2. Sourozenecký incest

Druhým nejčastějším druhem incest je pravděpodobně ten sourozenecký, kdy může docházet k sexuálnímu styku mezi bratrem a sestrou či mezi bratry nebo sestrami navzájem, kdy mluvíme o stejnopohlavním incestu. Nejčastější formou z nich je incest typu bratr-sestra, což koresponduje s rodičovským incestem, kdy iniciátorem kontaktu bývá povětšinou také muž, a to otec.

Rodinné prostředí, ve kterém se vyskytuje sourozenecký incest, se dost podobá tomu, kde se vyskytuje incest rodičovský. Prostor je ženami, které zažily incest s bratrem, popisováno jako prostředí, kde byla zavedena striktní pravidla a nemluví se o pocitech a problémech jednotlivých členů rodiny, ať už se jednalo o problémy v pracovním prostředí či v rámci fungování rodiny. Rodiny s výskytem incestu jsou však typicky různých problémů plné a vyskytuje se v nich mnoho další stresových faktorů jako nemoc člena rodiny nebo finanční těžkosti, se kterými se posuzované rodiny vyrovnávaly především metodou vyhýbání (prací či užíváním různých návykových látek) nebo fyzickým násilím, kterého se jednotliví členové rodiny dopustili na ostatních rodinných příslušnících. Otcové jsou popisováni jako dominantní se sklony k ovládnutí členů rodiny, k nadřazenosti až k šovinismu a k pohrdání samostatnými ženami. Matky jsou popisovány jako emočně chladné bez citového vztahu k dcerám.²³⁵ Lze tedy uzavřít, že incestní chování se bez ohledu na to, zda jde o incest rodičovský či sourozenecký, velmi často vyskytuje v porušeném rodinném prostředí.

Dalším často se vyskytujícím faktorem je naprostá absence otce, ať už ve smyslu fyzickém či emočním, a to z důvodu alkoholismu, duševní či tělesné nemoci, extrémního citového odstupu, rozvodu a odchodu otce od rodiny či smrti. Nepřítomnost otce je tak často využita bratrem k nátlaku na sestru. Nedostatek dozoru ze strany absentujících rodičů také vytváří pro incest vhodné prostředí, kdy se snižuje riziko jeho odhalení. Tento nedostatek dozoru v kombinaci s nedostatečnou sexuální osvětou může v případech, kdy se nejedná o vynucený incest, vést k tomu, že dojde k navázání sexuálního styku mezi sourozenci v důsledku sourozenecké hry, která překročí sexuální mez.²³⁶

Rodiny, kde dochází k incestu mezi sourozenci patří mezi početnější s převahou mužských starších potomků nad mladšími dcerami. Výjimkou nejsou případy, kdy mají rodiny 4–7 sourozenců a mladší sestra je zneužívána vícero staršími bratry. Výskyt mladší sestry

²³⁵ LAVIOLA, Marisa. Effects of older brother-younger sister incest: A study of the dynamics of 17 cases. *Child Abuse & Neglect* [online]. 1992, 16(3), 409-421 [cit. 2023-08-21]. ISSN 01452134. Dostupné z: [doi:10.1016/0145-2134\(92\)90050-2](https://doi.org/10.1016/0145-2134(92)90050-2)

²³⁶ HANUŠOVÁ, Jaroslava. Syndrom CSA – syndrom sexuálně zneužívaného dítěte. *Právo a rodina*. 2006, 8(3), 6–8. ISSN 1212-866X.

v rodině s převážně staršími bratry je tak dalším rizikovým faktorem.²³⁷ Věkový rozdíl mezi sourozenci je většinou do 4 let, přičemž starším bývá bratr.²³⁸ Vztah s bratrem v nesexuální oblasti ženy často popisují jako neexistující či jako násilnický.²³⁹

Pokud se máme zamýšlet nad škodlivostí incestu a jeho dopadem na rodinné vztahy, je potřeba určit, zda byl incest příčinou, či důsledkem narušených rodinných vazeb. Vzhledem k tomu, že výše uvedené rizikové faktory se v rodinách vyskytovaly již před tím, než začalo docházet k incestu, lze vyvodit závěr, že incest **není příčinou narušení rodinných vazeb**, ale jejich **důsledkem**. Nelze ovšem vyloučit, že by tyto problémy mohly být incestem prohloubeny.²⁴⁰

Ohledně délky trvání sourozeneckých sexuálních vztahů dochází k rozporům mezi empirickými studii. Zatímco studie, jejichž vzorek byl vybrán z celkové populace, uvádí průměrnou délku do jednoho roku, pak ty, jejichž vzorek pocházel z obětí, které vyhledaly terapeutickou pomoc, uvádí průměrnou délku trvání osm let. Důvodem těchto rozporů je pravděpodobně skutečnost, že čím déle k sexuálnímu zneužívání dochází, tím horší dopady to na oběti má. K ukončení sexuálního zneužívání dochází většinou v situaci, kdy starší bratr odejde z domova.

K použití či hrozbě síly dochází podobně jako u rodičovského incestu přibližně v polovině případů. Po prvotním použití síly se ženy u déle trvajících incestních situacích mužskému příbuznému radši při opakovaném styku svévolně podrobí.²⁴¹

Na okraji vědeckého zájmu jsou vzhledem k jejich nižšímu výskytu prozatím stejnopohlavní incesty, tedy styky mezi bratry a sestrami. Zajímavý je především incest bratrský, kdy nemáme dopředu tak jasně rozdělené role pachatel-oběť jako u heterosexuálního

²³⁷ RUDD, Jane M a Sharon D HERZBERGER. Brother-sister incest—father-daughter incest: a comparison of characteristics and consequences. *Child Abuse & Neglect* [online]. 1999, **23**(9), 915-928 [cit. 2023-08-03]. ISSN 01452134. Dostupné z: [doi:10.1016/S0145-2134\(99\)00058-7](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(99)00058-7)

²³⁸ STROEBEL, Sandra S., Stephen L. O'KEEFE, Keith W. BEARD, Shih-Ya KUO, Samuel SWINDELL a Walter STROUPE. Brother-Sister Incest: Data from Anonymous Computer-Assisted Self Interviews. *Journal of Child Sexual Abuse* [online]. 2013, **22**(3), 255-276 [cit. 2023-08-21]. ISSN 1053-8712. Dostupné z: [doi:10.1080/10538712.2013.743952](https://doi.org/10.1080/10538712.2013.743952)

²³⁹ LAVIOLA, Marisa. Effects of older brother-younger sister incest: A study of the dynamics of 17 cases. *Child Abuse & Neglect* [online]. 1992, **16**(3), 409-421 [cit. 2023-08-21]. ISSN 01452134. Dostupné z: [doi:10.1016/0145-2134\(92\)90050-2](https://doi.org/10.1016/0145-2134(92)90050-2)

²⁴⁰ ALBRECHT, Hans-Jörg a Ulrich SIEBER. *Stellungnahme zu dem Fragenkatalog des Bundesverfassungsgerichts in dem Verfahren 2 BvR 392/07 zu § 173 Abs. 2 S. 2 StGB – Beischlaf zwischen Geschwistern*. Hamburg: Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht, 2007.

²⁴¹ RUDD, Jane M a Sharon D HERZBERGER. Brother-sister incest—father-daughter incest: a comparison of characteristics and consequences. *Child Abuse & Neglect* [online]. 1999, **23**(9), 915-928 [cit. 2023-08-03]. ISSN 01452134. Dostupné z: [doi:10.1016/S0145-2134\(99\)00058-7](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(99)00058-7)

styku. Empirická studie provedená na základě anonymizovaného dotazníkového šetření podává následující zjištění:

- Přes 70 % procent sexuálních styků bylo dobrovolných.
- V 75 % případů byl věkový rozdíl mezi bratry do 4 let.²⁴²

Většina studií se zabývá dopady na oběti a rodiny v případech, kdy k incestu docházelo v dětském věku, tedy kdy by se podle českého trestního zákoníku jednalo o trestný čin pohlavního zneužití, nebo kdy by se o trestný čin nejednalo z důvodu trestní neodpovědnosti pachatelů.

3.1.3. Incest mezi dospělými

Pro posouzení důvodů pro kriminalizaci soulože mezi příbuznými je třeba rozlišovat mezi delikty, kterých se dopustí dospělý na dítěti, a dobrovolnými styky mezi dvěma dospělými osobami. Každé z těchto jednání má totiž na jedince i společnost jiný dopad a též závažnost porušení právem chráněných statků může být rozdílná.

Zatímco o incestech, kdy pachatelem je zpravidla trestně odpovědný muž starší 15 let a obětí mladší příbuzný, existuje řada odborných pojednání a případových studií, jejichž výsledky jsem použil v předchozím textu práce, o pohlavních stycích mezi dospělými prozatím rozsáhlejší vědecké bádání neproběhlo.

V případech, kdy obětí incestu bylo dítě, jsme se doposud nemuseli zabývat kolizí zájmu společnosti trestat intrafamiliární sexuální vztahy a základního práva na respektování rodinného a soukromého života spočívajícího ve **svobodě rozhodování v sexuálních vztazích**. Toto právo vyplývá jak z čl. 10 odst. 2 **Listiny základních práv a svobod**²⁴³, tak se k jeho dodržování Česká republika zavázala přistoupením k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, která toto právo obsahuje ve svém čl. 8.²⁴⁴ U dětí jsme se tímto problémem zabývat nemuseli, protože děti nejsou brány v oblasti sexuálních vztahů za schopné uvědoměle o těchto vztazích rozhodovat. Dospělí lidé mají svobodnou vůli ve výběru sexuálních partnerů, kterou trestný čin soulože mezi příbuznými omezuje, kdy lidem zakazuje s některými jedinci, tj. s jejich příbuznými, navazovat pohlavní vztahy. Je třeba si tedy odpovědět na otázku, co stát vede či může vést k tomuto zásahu do základních lidských práv a co tento zásah ospravedlňuje.

²⁴² BEARD, Keith W., Stephen L. O'KEEFE, Sam SWINDELL, Sandra S. STROEBEL, Karen GRIFFEE, Debra H. YOUNG a Thomas D. LINZ. Brother-brother Incest: Data from an Anonymous Computerized Survey. *Sexual Addiction & Compulsivity*. [online]. 2013, 20(3), 217-253 [cit. 2023-08-21]. ISSN 1532-5318 Dostupné z [doi:10.1080/10720162.2013.807483](https://doi.org/10.1080/10720162.2013.807483)

²⁴³ Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky.

²⁴⁴ Sdělení č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8.

Pravděpodobně nejznámějším případem dobrovolného sourozeneckého incestu mezi dospělými je **případ německých sourozenců** Patricka Stübinga a Susan Karolewské, kteří vyrůstali odděleně z toho důvodu, že byl Stübing adoptovaný. Z jejich několikaletého svazku vzešli dokonce čtyři potomci. Stübing byl následně odsouzen za trestný čin soulože mezi příbuznými podle § 173 německého trestního zákoníku, proti čemuž se neúspěšně odvolal, přičemž i jeho ústavní stížnost byla zamítnuta. Stübing tak podal stížnost k **Evropskému soudu pro lidská práva** pro rozpor výše uvedeného ustanovení trestního zákoníku s článkem 8 Úmluvy. Evropský soud pro lidská práva však ve svém rozsudku konstatoval, že mezi členskými státy Rady Evropy neexistuje shoda na kriminalizaci dobrovolných incestních vztahů mezi dospělými a že mu nepřísluší obecně posuzovat tuzemskou legislativu členských států, nýbrž toliko konkrétní zásah do práv jednotlivce. Trestní odsouzení podle soudu **neporušilo čl. 8 Úmluvy**, protože vycházelo ze společenské potřeby odůvodněné kombinací cílů, včetně ochrany rodiny, seburčení a veřejného zdraví. Šlo tedy o zásah státu, který byl v souladu s odstavcem 2 článku 8 Úmluvy.²⁴⁵ Výše uvedené rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ovšem detailněji nerozebírá správnost či vhodnost vnitrostátních úprav a naopak uvádí, že vnitrostátní orgány mají široký prostor pro uvážení (*margin of appreciation*), jak čelit incestním vztahům mezi dospělými osobami. Soud se tak v tomto směru vydal cestou naplnění principu subsidiarity svého rozhodování.²⁴⁶ Přestože se tedy Evropský soud pro lidská práva zdržel přezkumu prostředků, které členský stát zvolil, a vyslovil, že zásah do práva na rodinný život nebyl v rozporu s Úmluvou, je nepochybné, že zde ke státnímu zásahu do základního práva na rodinný život dochází.

Českým ústavním soudem doposud nebyla ústavnost ustanovení trestního zákoníku omezující svobodu v rozhodování sexuálních vztahů dospělých jedinců řešena.

3.2. Důvody pro kriminalizaci dobrovolného incestu

Poté, co jsme si rozebrali, co je to incest, proč k němu dochází a jaká jsou specifika jednotlivých druhů tohoto jednání, je třeba si zodpovědět otázku, zda by mělo být toto jednání postihováno nástroji trestního práva a čím může být tento postih případně odůvodněn.

²⁴⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze 12. dubna 2012, č. 43547/08.

²⁴⁶ AGHA, Petr. Evropský soud pro lidská práva: Zákaz incestního chování. *Právní rozhledy*. 2012, **20**(13–14), s. 518–520. ISSN 1210-6410.

Jednou ze základních povinností státu je přijímat opatření, která budou předcházet tomu, aby bylo ublíženo jednotlivým členům společnosti.²⁴⁷ Společnost se v případě krvesmilstva může cítit ublížena z rozličných důvodů.

Takovými důvody mohou být například skutečnosti, že incest může:

1. Vytvořit riziko genetických poškození.
2. Narušit zavedené rodinné role a vyvolat v rodině konflikty.
3. Být dobrovolný pouze zdánlivě, především v případech, kdy incestní vztah započal v době, kdy jeden nebo oba účastníci vztahu byli nezletilí.²⁴⁸

Pokusím se nyní tyto jednotlivé důvody posoudit, a to především ve vztahu k dobrovolnému incestu mezi dospělými.

3.2.1. Genetické hledisko

Vzhledem k celkové liberalizaci společnosti i trestního práva v posledních dekadách je otázka potenciální genetické škodlivosti jednou z nejdůležitějších. Bez odpovědi na to, zda a v jaké míře se skutečnost, že potomci pochází od spřízněných rodičů, projeví v genetické výbavě jednotlivce, nemůžeme rozhodnout o potřebě incest kriminalizovat. V této podkapitole se tedy budu zabývat tím, zda existují vědecké poznatky, které by potvrzovaly a určovaly konkrétní nežádoucí dopady na tyto potomky. Otázka genetiky totiž není důležitá pouze pro dopad na jednotlivce, ale i na celou společnost. Ochrana genomu jedince je jedním z právem chráněných statků – tento objekt chrání např. trestný čin nedovoleného nakládání s lidským embryem a lidským genomem v hlavě první zvláštní části trestního zákoníku, který zakazuje určité nakládání s lidským genomem.²⁴⁹

Genetický kód každého člověka jako diploidního organismu je tvořen dvěma sadami genů, tzv. alel, přičemž každá sada pochází od jednoho z rodičů. Pokud se tyto alely odlišují, jedná se o heterozygotního jedince, pokud jsou shodné, mluvíme o jedinci homozygotním. Příbuzné osoby mají mnoho těchto alel shodných, a pokud počnou dítě, setkají se dvě částečně shodné sady alel. Z genetického hlediska dochází k tzv. **inbreedingu**. Homozygotnost jedince

²⁴⁷ ASHWORTH, Andrew a ZEDNER, Lucia. Punishment Paradigms and the Role of the Preventive State. In: NEUMANN, Ulfrid; SIMESTER, A.P.; DU BOIS-PEDAIN, Antje a VON HIRSCH, Andrew. *Liberal criminal theory: essays for Andreas von Hirsch*. Oxford: Hart Publishing, 2014. ISBN 978-1-84946-514-4, s. 3.

²⁴⁸ GREEN, Stuart P. Incest. Online. In: ALEXANDER, Larry a KESSLER FERZAN, Kimberly (ed.). *The Palgrave Handbook of Applied Ethics and the Criminal Law*. Cham: Springer International Publishing, 2019, s. 337-357. ISBN 978-3-030-22810-1. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-3-030-22811-8_15. [cit. 2023-10-01].

²⁴⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0, s. 594.

se zvyšuje s každou další generací, ve které dojde k početí potomka mezi příbuznými osobami.²⁵⁰

V případě zvýšené homozygotnosti pak může docházet k tzv. **inbreedingové depresi**, která se projevuje zmenšenou odolností, plodností a nadějí na přežití, přičemž mutace, které toto způsobují, jsou povětšinou recesivního charakteru.²⁵¹

Největším rizikem jsou tedy vady přenášené tzv. recesivními geny, tj. geny, které se neprojevují, pokud jsou v páru s dominantním genem. U příbuzných jedinců je vlivem zvýšené homozygotnosti větší riziko toho, že se v jednom páru tyto dva recesivní geny sejdou. Zdaleka nejzávažnějším projevem těchto genů jsou autosomálně recesivní genetické poruchy – příklady takových chorob jsou cystická fibróza, fenylketonurie, galaktosemie či srpkovitá anémie.²⁵² Předpokládá se, že každý jedinec je přenašečem alespoň osmi až deseti mutantních alel pro známé recesivní genetické choroby, ty se však neprojeví, protože je u nepříbuzných jedinců nízká pravděpodobnost, že se sejdou dva stejné recesivní mutantní geny.²⁵³ Platí, že čím vzácnější genetická choroba je, tím větší procento nemocných pochází z incestních vztahů – např. u rozšířené cystické fibrózy je podíl nemocných pocházejících ze vztahů mezi bratrancem a sestřenicí přibližně 1,4 %, ale u velmi vzácné choroby alkaptonurie je tento podíl přibližně 25 %.²⁵⁴

Stupeň homozygotnosti odpovídající pravděpodobnosti, že dvě alely budou u potomka pocházet z genetické informace jediného předka a tím pádem rizika, že potomek bude mít

²⁵⁰ BIMBINOV, A.A. a F.V. FETYUKOV. Incest and inbreeding: issues of criminal liability. *SHS Web of Conferences* [online]. 2022, **134** [cit. 2023-07-24]. ISSN 2261-2424. Dostupné z: [doi:10.1051/shsconf/202213400091](https://doi.org/10.1051/shsconf/202213400091)

²⁵¹ CHARLESWORTH, Deborah a WILLIS, John H. The genetics of inbreeding depression. Online. *Nature reviews. Genetics*. 2009, roč. 10, č. 11, s. 783-796. ISSN 1471-0056. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/nrg2664>. [cit. 2023-10-25].

²⁵² OTOVÁ, Berta; MIHALOVÁ, Romana; BOBKOVÁ, Klára. *Základy biologie a genetiky člověka*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2021, s. 23.

²⁵³ NUSSBAUM, Robert L.; MCINNES, Roderick R.; WILLARD, Huntington F.; THOMPSON, James S. (James Scott); THOMPSON, Margaret Wilson et al. *Klinická genetika: Thompson & Thompson*. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-475-6, s. 65.

²⁵⁴ PRITCHARD, D. J. a KORF, Bruce R. *Medical genetics at a glance*. 3rd ed. At a glance series (Oxford, England). Chichester, West Sussex: John Wiley, 2013. ISBN 978-0-470-65654-9, s 29.

i tento vadný recesivní pár genů a projeví se u něj geneticky přenosná choroba, je vyjádřen tzv. **koeficientem inbreedingu**²⁵⁵, který se vypočítá pomocí Wrightovy rovnice jako:

$$F = \sum \left(\frac{1}{2}\right)^n (1 + F_A)$$

Kde n je počet jedinců propojující rodiče potomka a F_A je koeficient inbreedingu předků.²⁵⁶

Po dosažení do této rovnice, pokud bychom zanedbali koeficient od předků, nám vyjdou následující hodnoty:

Rodič-potomek	25 %
Sourozenci plnorodí	25 %
Sourozenci polorodí	12,5 %
Prarodič-vnouče	12,5 %
Strýc-neteř, teta-synovec	12,5 %
Praprarodič-pravnouče	6,25 %
Bratranec-sestřenice	6,25 %

Tabulka 2: Podíl společných genů jednotlivých příbuzných (Vlastní zpracování autora)

Ukazuje se tak, že potenciální genetická škodlivost u polorodých sourozenců a u spojení prarodiče a vnoučete klesá na polovinu, v hypotetickém, ovšem fakticky možném spojení praděda s pravnučkou dokonce homozygotnost klesne až na 6,25 %. Nereflektuje tuto skutečnost, však trestní zákoník trestá stejně všechna spojení v přímé linii a nerozlišuje mezi plno- a polorodými sourozenci. Riziko u polorodých sourozenců je stejně vysoké jako u styku strýce s neteří, což je stupeň, který trestní právo nepostihuje.

Koeficient inbreedingu se však také mění v jednotlivých generacích a projevy recesivně dědičných poruch tedy nezáleží pouze na stupni příbuzenství rodičů, ale též na tom, zda k příbuzenským vztahů docházelo v rodině již v předchozích generacích a v jakém stupni a rozsahu. Na toto několikagenerační příbuzenské mísení genů historicky doplatila i **dynastie Habsburků**, u nichž se vysoká míra homozygotnosti projevila dlouhým nosem, vystouplou dolní čelistí a převislým spodním rtem, což způsobovalo problémy s komunikací a s přijímáním potravy. Král Karel II. měl koeficient inbreedingu (odpovídající homozygotnosti jeho genů)

²⁵⁵ BIMBINOV, A.A. a F.V. FETYUKOV. Incest and inbreeding: issues of criminal liability. *SHS Web of Conferences* [online]. 2022, **134** [cit. 2023-07-24]. ISSN 2261-2424. Dostupné z: [doi:10.1051/shsconf/202213400091](https://doi.org/10.1051/shsconf/202213400091).

²⁵⁶ BITTLES, Alan H. Genetic Aspects of Inbreeding and Incest. In: WOLF, Arthur P. a DURHAM, William H. *Inbreeding, incest, and the incest taboo the state of knowledge at the turn of the century*. Stanford, Calif: Stanford University Press, 2005. ISBN 0-8047-6741-6. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/9780804767415>.

roven 25 %, tedy stejně jako by ho počali sourozenci, přestože jeho matkou byla toliko neteř jeho otce.²⁵⁷ Za vysokým podílem homozygotnosti jeho genů tak stály již předchozí generace, nikoliv soulož mezi nejbližšími příbuznými. Ani tento fakt nebere zákonodárce v potaz.

U španělských Habsburků byla následkem inbreedingové deprese vysoká dětská úmrtnost, takže incestní vztahy mohly být jedním z důvodů jejich následného vymření.²⁵⁸

Významnou vědeckou prací je **studie československé genetičky Evy Seemanové** z roku 1971, která je pro potřeby této práce stále aktuální a nedocentitelná. Tato případová studie zkoumala dopady inbreedingu na poměrně velký vzorek 161 dětí počatých z nejbližších incestních vztahů typu otec-dcera a bratr-sestra. Na rozdíl od jiných studií však tato **obsahuje klíčovou kontrolní skupinu** – polorodé sourozence od stejné matky, které nevzešly z incestního vztahu. Přestože tedy záleží i na genetické výbavě otce zkoumaných dětí, lze z této studie vyvodit určité závěry. Kromě hlavního poselství studie též částečně potvrzuje sexuologické poznatky: ze 141 matek byla sedmina mentálně retardovaná, další dvě byly hluchoněmé, jednotky trpěly epilepsií či schizofrenií, k otcům často chyběly podrobnější informace, ale častá byla diagnóza mentální retardace a chronického alkoholismu. Rodiče většinou navštěvovali pouze základní školu. Sama autorka přiznává, že rodiče nereprezentují celkovou populaci, že jejich mentální subnormálnost může mít vliv i na jejich potomky a že pro vyvození obecných závěrů bude třeba pokračovat ve vědeckém bádání.

U incestních zplozenců byl častější předčasný porod a dětská úmrtnost – po prvním roce života žilo už pouze necelých 92 % dětí v porovnání s 95 % u neincestních početí, další tři zemřely do 8 let svého věku, přičemž i přeživší trpěly v daleko vyšším procentu vývojovými vadami a jinými postiženími.

Po vyřazení matek, které byly hluchoněmé, trpěly schizofrenií či epilepsií, zůstalo v kontrolní skupině 86 dětí, z nichž 4 byly považovány za abnormální, a v incestní skupině 130 dětí, z nichž 53 bylo abnormálních, tj. 4,6 %, respektive 40,8 % abnormálů. Mnohačetné vývojové vady byly zaznamenány pouze u dětí pocházejících z incestních vztahů.²⁵⁹

Neblahé genetické dopady potvrzuje i **posudek Planckova ústavu** k případu Stübing. Podle tohoto posudku mají děti pocházející z incestu menší celkovou odolnost z důvodu

²⁵⁷ VILAS, Román; CEBALLOS, Francisco C.; AL-SOUFI, Laila; GONZÁLEZ-GARCÍA, Raúl; MORENO, Carlos et al. Is the “Habsburg jaw” related to inbreeding? Online. *Annals of Human Biology*. 2019, roč. 46, č. 7-8, s. 553-561. ISSN 0301-4460. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/03014460.2019.1687752>. [cit. 2023-10-10].

²⁵⁸ ÁLVAREZ, Gonzalo a CEBALLOS, Francisco C. Royal Inbreeding and the Extinction of Lineages of the Habsburg Dynasty. Online. *Human Heredity*. 2016, roč. 80, č. 2, s. 62-68. ISSN 0001-5652. Dostupné z: <https://doi.org/10.1159/000440765>. [cit. 2023-10-11].

²⁵⁹ SEEMANOVÁ, Eva. A Study of Children of Incestuous Matings. Online. *Human Heredity*. 2004, roč. 21, č. 2, s. 108-128. ISSN 0001-5652. Dostupné z: <https://doi.org/10.1159/000152391>. [cit. 2023-10-04].

menšího zastoupení heterozygotních genů (tzv. *inbreeding depression*), je u nich vyšší výskyt Downova syndromu, epilepsie, mentální retardace a dalších poruch. U dětí počatých z neincestních styků je riziko genetického onemocnění 1–2,4 %, u incestních pak 2,5–9 %. Posudek přiznává, že chybí absolutní čísla genetických onemocnění z důvodu absence rozsáhlejší vědecké činnosti v této oblasti, odkazuje pouze na případové studie, včetně té od prof. Seemanové.²⁶⁰

Incestní tabu je dodržováno většinou kultur světa, nicméně se vyskytují náboženské a etnické komunity především v Severní Americe, které toto tabu nedodržují, a u těchto komunit tak můžeme zkoumat případné genetické dopady. Mezi tyto komunity patří amiš-mennonité, konzervativní křesťanská skupina původem ze Švýcarska ze 16. století, ale v současnosti rozšířená především Spojených státech amerických, žijící v geneticky uzavřené komunitě. U této komunity se často (u pěti novorozenců z tisíce) objevuje velmi vzácné autozomálně recesivní onemocnění Ellisův-van Creveldův syndrom a dále postaxiální polydaktylie, která se projevuje šestým prstem.²⁶¹

I další geneticky uzavřené křesťanské komunity žijí v Severní Americe. Jedná se např. o hutterity, u kterých jsou velmi vysoká procenta potratů. Vysoká potratovost se vyskytuje i u známé komunity mormonů – křesťanské komunity kromě incestu umožňující též polygamií, kde je u pokrevních manželství a z nich vzešlých dětí 22% pravděpodobnost smrti dítěte před šestnáctým rokem života. Posledními v Severní Americe žijícími komunitami jsou židovská komunita aškenázů, u kterých se objevuje Tayova-Sachsova choroba, na kterou děti umírají ve věku 3–4 let, nebo chronické zánětlivé onemocnění střeva známé jako Crohnova choroba, a indiáni kmene Hopi s vysokým procentem albínů v populaci.²⁶²

Genetické projevy se mohou projevit i v komunitách, které incest úmyslně nepraktikují, ale jejichž zástupci jsou si geneticky bližší z důvodu malé velikosti takové komunity. Tento efekt se projevuje např. u nevelké komunity Islandců žijící přibližně 270 000 členů po staletí izolovaných na ostrově v Atlantském oceánu. Na Islandu byly díky pokrokům molekulární genetiky a pečlivým zdravotním záznamům zmapovány geny způsobující na Islandu často vyskytující se onemocnění, např. senilní třes, kterým trpí přibližně 10 % lidí nad 65 let.²⁶³

²⁶⁰ ALBRECHT, Hans-Jörg a Ulrich SIEBER. *Stellungnahme zu dem Fragenkatalog des Bundesverfassungsgerichts in dem Verfahren 2 BvR 392/07 zu § 173 Abs. 2 S. 2 StGB – Beischlaf zwischen Geschwistern*. Hamburg: Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht, 2007, s. 113.

²⁶¹ HAMANOVÁ, Kateřina a Vojtěch HRUBAN. Incest a genetické zatížení 2. Příbuznost v izolovaných populacích. *Vesmír*. 1999, 78(12), 671. ISSN 0042-4544.

²⁶² Ibid.

²⁶³ Ibid.

V posledních letech jsou však tyto **genetické důvody zpochybňovány** s tím, že předně záleží na genetické výbavě rodičů, kterou předají svým potomkům, a nikoliv na fakticitě příbuzenství.²⁶⁴ V současnosti je lékařská věda natolik rozvinutá, že dokáže rozbořem plodové vody v průběhu těhotenství odhalit případné genetické postižení a medikovat umělé přerušování těhotenství. Početí geneticky degenerovaného potomka lze také předejít preventivně, a to účinnou antikoncepcí či genetickou anamnézou rodičů prováděnou laboratořemi s cílem určit procento nebezpečí vzniku genetické poruchy u dětí.²⁶⁵ Citované práce (jejichž autoři jsou právníci) však pro svá tvrzení nepředkládají žádné zdroje a jejich vypovídající vědecká hodnota je tak dosti snížena. Závěry posudku institutu Maxe Plancka jsou ovšem relativizovány též v německém prostředí, kdy např. Dippel tvrdí, že genetická škodlivost samotného incestu prokázána není a genetickým chorobám se dá předcházet méně drastickými instituty než instituty trestního práva.²⁶⁶

Za současné úrovně vědeckého poznání, přestože nelze s určitostí popsat přesný dopad incestu na genetiku člověka, lze z obecných poznatků genetiky, případových studií i historických zkušeností (např. u panovnického rodu Habsburků) vyvozovat, že incest v řádech **jednotek procent zvyšuje riziko onemocnění** genetickou chorobou.

Pokládám však za důležité na tomto místě poukázat na nelogickou situaci, kdy trestní zákoník ani jiné právní předpisy nepostihují jiné případy, kdy dochází k početí dětí, u nichž je vysoká pravděpodobnost, že budou stíženi genetickou vadou. Tak například pokud se rodič, který trpí translokačním Downovým syndromem, hemofilií či srpkovitou anémií (což jsou všechno dědičná genetická onemocnění), rozhodne přivést na svět dítě bez provedení genetického rozboru, nebude za toto své jednání trestně odpovědný. Naopak příbuzní rodiče budou trestně odpovědní už za samotnou soulož, kterou k početí ani dojít nemusí. Z tohoto pohledu je zdůvodnění kriminalizace genetickou stránkou nedostatečné a kriminalizace nadto selektivně postihuje pouze jednání úzké skupiny obyvatelstva a obdobné škodlivé jednání jiných ponechává bez postihu. Zákonodárce navíc nerozlišuje v přímé linii stupeň příbuzenství, přestože potenciální genetická škodlivost se v různých stupních zásadně liší.

Úmysl zákonodárce udržovat za pomoci institutů trestního práva genetickou čistotu nepatří do 21. století a připomíná svou snahou eugenické inženýrství první poloviny minulého

²⁶⁴ KACAFÍRKOVÁ, Marcela. Incest – příznak rodinné patologie. *Právo a rodina*. 2003, 5(8), 1–4. ISSN 1212-866X.

²⁶⁵ RICHTER, Josef a Petra ADAMOVÁ. Soulož mezi příbuznými - trestný čin? *Státní zastupitelství*. 2014, 12(4), 49–52. ISSN 1214-3758.

²⁶⁶ DIPPEL, Karlhans. § 173 Beischlaf zwischen Verwandten. In: LAUFHÜTTE, Heinrich Wilhelm; RISSING-VAN SAAN, Ruth; TIEDEMANN, Klaus a RUSS, Wolfgang. *Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar*. 12., neu bearbeitete Aufl. Berlin: De Gruyter Recht, 2010. ISBN 978-3-89949-764-9, s 717.

století, které je jen těžko slučitelné s dnešním pojetím demokratického právního státu a s liberalizací trestního práva.

Vzhledem k prozatím soudně nevyjasněné otázce, zda trestný čin soulože mezi příbuznými dopadá na adoptivní příbuzné, nutno závěrem dodat, že u těchto vztahů genetické hledisko zcela odpadá.

3.2.2. Dopad na oběti incestu a rodinné vztahy

Dalším možným důvodem, který zákonodárce může vést ke kriminalizaci krvesmilstva, může být obava, že jsou incestem narušeny tradiční rodinné vztahy a role. Fungující rodinné vztahy chrání trestní zákoník v hlavě čtvrté zvláštní části trestního zákoníku – jde o trestné činy proti rodině a dětem, kdy se chrání jak výchova a vývoj dítěte, tak i rodina samotná, a to například trestným činem dvojího manželství.²⁶⁷ Související otázkou také je, zda a v jaké míře má incest dopad na samotné oběti, kdy za oběti v této části považujeme oběti v kriminologickém slova smyslu²⁶⁸, a vzhledem k tomu, že u konsensuální podoby tohoto trestného činu vystupují oba souložící jako pachatelé,²⁶⁹ i dopad na pachatele samotné.

Na tomto místě je třeba opět poukázat na to, že většina incestních deliktů je spáchána na dítěti, tj. v souběhu s trestným činem pohlavního zneužití podle § 187 trestního zákoníku, stejně tak i většina odborných publikací a studií pojednává o dopadech právě na dětské oběti. Tyto dopady ovšem souvisí především s tím, že dítě bylo pohlavně zneužito, a tyto dopady jsou tak ve vztahu k potřebnosti kriminalizace incestu irelevantní. Nechtě úplně vyřazovat dětské oběti ze svého zkoumání, rozhodl jsem se zaměřit na to, zda měla okolnost příbuzenství nějaký zvýšený zhoršený dopad na dětské oběti.

Rodič je osoba, která má právem zvlášť uložené **povinnosti o dítě pečovat, chránit jeho nejlepší zájmy a ochraňovat je před újmou**; komplex těchto povinností společně s právy se nazývá rodičovskou odpovědností a vychází z § 858 občanského zákoníku. Péči o dítě mohou rodiče svěřit i jiné osobě²⁷⁰, tato osoba pak na sebe přebírá i povinnost ochrany dítěte²⁷¹ – takovými osobami jsou často právě příbuzní dítěte. Pohlavní zneužití dítěte příbuzným je tak nejen v rozporu s právem dítěte na zdravý sexuální vývoj, ale též v rozporu s touto zvláštní

²⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; BOHUSLAV, Lukáš; NOVOTNÝ, Oto; HERCZEG, Jiří et al. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8, s. 725.

²⁶⁸ GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 120.

²⁶⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1, s. 2373.

²⁷⁰ Zákon č. 80/2012 Sb., občanský zákoník. § 881.

²⁷¹ ŠÍNOVÁ, Renáta; WESTPHALOVÁ, Lenka a KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Rodičovská odpovědnost*. Teoretik. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-179-3, s. 77.

povinností, kterou jiní pachatelé vůči obětem nemají. Pohlavní zneužívání v rodině je o to závažnější, že oběť nemůže před pachatelem utéct pro pomoc do bezpečného rodinného prostředí, protože pachatelem je osoba, která ji má svěřenou do výchovy.²⁷²

Pravdou je, že tím, kdo žije s dítětem v jedné domácnosti a vychovává ho, nemusí být jeho rodič či příbuzný, ale například partner rodiče. V tomto případě mluvíme o tzv. pseudoincestech.²⁷³ Tyto osoby se také ex lege podílejí na péči a výchově dítěte.²⁷⁴ Delikty těchto osob sice trestný čin soulože mezi příbuznými nezahrnuje, ale pachatelé jsou zpravidla postižitelní kvalifikovanou skutkovou podstatou trestného činu pohlavního zneužití podle § 187 odst. 2 trestního zákoníku.²⁷⁵

K častým následkům pohlavního zneužití obecně, jako jsou deprese, poruchy příjmu potravy, sexuální dysfunkce či promiskuita, v případě intrafamiliárního zneužívání přistupuje navíc ještě nejistota v rodičovské roli, ztráta schopnosti navazovat partnerské vztahy a u mužů pak především ztráta důvěry v rodiče, pocitu mužnosti. Později se u mužů může rozvinout nutkavá snaha kontrolovat své okolí. Sexuální trauma se může v sexuální oblasti projevit negativním vztahem k sexu nebo se oběti naopak stávají homosexuálními prostitutky. Velkým rizikem může být přenos tohoto traumatu na další generaci, kdy se rodiče, kteří byli v dětství sami zneužití, dopustí stejného deliktu na svých dětech.²⁷⁶ V případech, kdy byl pachatelem starší bratr dětské oběti, jsou pak u oběti časté pocity viny a retraumatizace.²⁷⁷ Destrukce sebevědomí dítěte je umocněna strachem, že vyzaření vrhne špatné světlo na zbytek rodiny.²⁷⁸

Častým argumentem pro kriminalizaci incestu je, že incest narušuje zavedené rodinné role – matka může být zároveň sestrou, děda tátou a další paradoxní situace. Narušení koherence rodiny uváděl jako důvod pro kriminalizaci incestu už zakladatel sociologie Émile Durkheim²⁷⁹. Sexuální (či dokonce emoční) vztahy uvnitř rodiny též vyvolávají rivalitu a žárlivost, např. v situacích, kdy manžel začne udržovat sexuální styk s nejstarší dcerou, což

²⁷² GREEN, Stuart P. Incest. Online. In: ALEXANDER, Larry a KESSLER FERZAN, Kimberly (ed.). *The Palgrave Handbook of Applied Ethics and the Criminal Law*. Cham: Springer International Publishing, 2019, s. 337-357. ISBN 978-3-030-22810-1. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-3-030-22811-8_15. [cit. 2023-10-25].

²⁷³ WEISS, Petr. *Poruchy sexuální preference*. Praha: Galén, [2017]. ISBN 978-80-7492-310-4, s. 114.

²⁷⁴ Zákon č. 80/2012 Sb., občanský zákoník, § 881.

²⁷⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 28/1985 Sbírky rozhodnutí trestních.

²⁷⁶ WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8., s. 479.

²⁷⁷ LAVIOLA, Marisa. Effects of older brother-younger sister incest: A study of the dynamics of 17 cases. *Child Abuse & Neglect* [online]. 1992, 16(3), 409-421 [cit. 2023-08-21]. ISSN 01452134. Dostupné z: [doi:10.1016/0145-2134\(92\)90050-2](https://doi.org/10.1016/0145-2134(92)90050-2)

²⁷⁸ KACAFÍRKOVÁ, Marcela. Incest – příznak rodinné patologie. *Právo a rodina*. 2003, 5(8), 1–4. ISSN 1212-866X.

²⁷⁹ VIZINGER, Radek. Svoboda pohlavního života a role trestního práva. *Trestní právo*. 2007, 12(6), 19–24. ISSN 1211-2860.

naruší funkce rodiny.²⁸⁰ Tento předpoklad je však vzhledem k tomu, že neexistuje dostatek výzkumného materiálu zabývajícího se dobrovolnými styky mezi dospělými, do značné míry založený na domněnkách. Oprávněnost obavy o rozpad rodiny dále zpochybňuje fakt, ke kterému sexuologové dospěli v rámci zkoumání rodinné patologie a který jsem již rozvedl dříve ve své práci a který potvrzují i případy řešené českými soudy: k incestu dochází v rodinách s již narušenými rodinnými vztahy, kterých je incest projevem, nikoliv příčinou.²⁸¹

Pokud jde o dospělé jedince, tedy například sourozence, kteří spolu sexuálně žijí dobrovolně, není známý dopad tohoto jejich vztahu na jejich psychiku a osobnost a tento dopad bude vzhledem k jejich dospělosti a dobrovolnosti styku ze sexuologického hlediska mizivý.²⁸²

3.2.3. Zdánlivá dobrovolnost incestu a veřejné pohoršení

Incestní vztahy mezi dospělými můžou vzbudit obavy, že jsou dobrovolné pouze naoko a ve skutečnosti jsou výsledkem nátlaku silnějšího partnera. Může jít o situace, kdy sexuální vztah navázali sourozenci ještě v době, kdy byl jeden z nich mladší 15 let, obdobně pokud otec pohlavně zneužíval dceru a jejich sexuální styky trvají i v dceřině dospělosti.

Někteří zahraniční autoři uvažují v této věci nad jakousi presumcí nesouhlasu, tedy že by se předpokládalo, že k souloži mezi příbuznými dochází nedobrovolně, a tato soulož by byla trestná, ovšem pachatelé by se mohli trestní odpovědnosti zbavit prokázáním toho, že se jednalo o soulož dobrovolnou.²⁸³ Nastíněné řešení nepovažuji za vhodné především z důvodu jeho složitosti a dále proto, že by kladlo na občany (kteří by se posléze zbavili trestní odpovědnosti) nepřiměřené nároky a představovalo by zásah do jejich soukromí; celé vyšetřování by též mohlo vést k poškození jejich pověsti a určité stigmatizaci.

V tomto směru tedy považuji za vhodnější a správnou cestu v současnosti projednávanou změnu trestního zákoníku, která by měla novelizovat ustanovení sexuálních trestných činů ve formě nového trestného činu sexuálního útoku a redefinovaného trestného činu znásilnění, v obou případech spočívajících v sexuálních kontaktech vykonaných proti seznatelné vůli oběti.²⁸⁴

²⁸⁰ KACAFÍRKOVÁ, Marcela. Incest – příznak rodinné patologie. *Právo a rodina*. 2003, 5(8), 1–4. ISSN 1212-866X.

²⁸¹ ALBRECHT, Hans-Jörg a Ulrich SIEBER. *Stellungnahme zu dem Fragenkatalog des Bundesverfassungsgerichts in dem Verfahren 2 BvR 392/07 zu § 173 Abs. 2 S. 2 StGB – Beischlaf zwischen Geschwistern*. Hamburg: Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht, 2007.

²⁸² Osobní konzultace s prof. PhDr. Petrem Weissem, Ph. D., DSc., ze dne 24. 10. 2023.

²⁸³ GREEN, Stuart P. Incest. In: *Incest*. Cham: Springer International Publishing, s. 337-357. ISBN 303022810X. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-3-030-22811-8_15.

²⁸⁴ *Vládní zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony*. In: Sněmovní tisk 616/0, Poslanecká sněmovna, 9. volební období, 15. 1. 2024, Praha.

Posledním důvodem, který může zákonodárce vést ke kriminalizaci krvesmilstva, je to, že porušení incestního tabu může vyvolat ve společnosti veřejné pohoršení. Takový důvod však nemůže obstát samostatně bez spojitosti s dalším, závažnějším důvodem, který jednání zákonodárce ospravedlní. Zákonodárce by neměl setrvávat pouze na zaostalém přístupu k sexuálním trestným činům založeném na moralistickém balastu a historických náboženských představách o světě.²⁸⁵

²⁸⁵ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a Johana ČÍŽKOVÁ. Rekodifikace sexuálních trestných činů. *Trestní právo*. 2002, 7(10), s. 7–11.

4. Zahraniční právní úpravy

Poté, co byl rozebrán historický vývoj právní úpravy, její současná podoba a dopad do praxe orgánů činných v trestním řízení, stejně jako obecné důvody, které mohou zákonodárce vést ke kriminalizaci incestu, bude nyní pozornost zaměřena na evropské zahraniční úpravy. Mým cílem při zkoumání zahraničních úprav bylo zjistit, zda zahraniční právní řády incest postihují instituty trestního práva, nebo nikoliv. U států, které incest trestají, pak byla pozornost dále zaměřena na to, na jaká jednání postih dopadá – tedy zakázané formy pohlavního styku; stupně příbuzenství, do kterých je incest trestný; otázka adoptivního příbuzenství a polorodých sourozenců. Zkoumáno bylo též systematické zařazení a výše trestu.

Předně budou rozboru podrobeny státy, se kterými nás pojí historické a sociokulturní kořeny (Slovensko a Polsko) a které patří do stejného právního okruhu (Rakousko, Německo, Švýcarsko).²⁸⁶ V navazující fázi pak další evropské státy, které jsou ve svých právních okruzích významné (Itálie), a státy, které incest nepostihují či které se jeho postihu v nedávné době vzdaly (Francie).

Je třeba upozornit na limity komparace provedené v této práci. Tato práce si neklade za cíl zevrubně prozkoumat dotčené právní řády a pro hlubší studium by bylo potřeba zkoumat, jaký má platná a účinná právní úprava dopad do činnosti soudních a policejních orgánů. Tato práce se tedy omezuje pouze na rozbor ustanovení trestních zákoníků, zahraniční doktríny a případně významné judikatury. Při komparaci bylo pracováno převážně s veřejně dostupnými zdroji, komentářovou literaturou a originálními zněními trestních zákonů dotčených zemí přeloženými vlastními silami a za pomoci internetového překladače DeepL.

4.1. Slovenská republika

Na Slovensku platil až do roku 2005 československý trestní zákon z roku 1961 (viz kapitola 1.6), který byl roku 2006 nahrazen v současné době účinným trestním zákonem.

Krvesmilstvo je stíháno jako trestný čin *súlože medzi príbuznými* podle § 203 trestního zákona a je zařazeno do hlavy druhé – trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti, do dílu trestných činů proti lidské důstojnosti.²⁸⁷

Dotčený paragraf se člení na dva odstavce obsahující základní a kvalifikovanou skutkovou podstatu. Základní skutková podstata je beze změny přejata z československého

²⁸⁶ KNAPP, Viktor. Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy. Praha: Beck, 1996. ISBN 80-7179-089-3, s. 105.

²⁸⁷ Zákon z 20. mája 2005, trestný zákon (300/2005 Z. z.) ve znění účinném od 20.10.2023. In: *Zbierka zákonov Slovenskej republiky* [online]. Úrad vlády Slovenskej republiky [cit. 2024-22-12]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20231020>, § 203.

trestního zákona – trestná je pouze soulož s příbuzným v přímé linii a se sourozencem. Stejná zůstala též horní hranice trestu odnětí svobody, a to 2 roky.

Objektem trestného činu je **zájem na zdravé populaci**, přičemž slovenská doktrína výslovně vylučuje, že by ustanovení trestního zákoníku chránilo dodržování morálních a etických zásad v rodině.²⁸⁸ Což je dosti odlišný pohled ve srovnání s důvodovou zprávou našeho trestního zákoníku. Slovenská doktrína tak ve shodě tvrdí, že trestnost jednání nedopadá na adoptivní příbuzné. U sourozenců nezáleží na tom, zda jde o polo- či plnorodé sourozence. Pachateli budou oba účastníci soulože, přičemž Turay tvrdí, že jde o speciální subjekt trestného činu, protože jím může být pouze příbuzný, a vylučuje aplikaci souhlasu poškozeného jakožto okolnosti vylučující protiprávnost.²⁸⁹ Důvodová zpráva k objektu ani jiným aspektům trestného činu neříká nic.²⁹⁰

Největším rozdílem slovenské právní úpravy oproti té naší tak je nižší trestní sazba a existence druhého odstavce, který zavádí **kvalifikovanou skutkovou podstatu** s trestem od jednoho do pěti let pro toho, kdo spáchá čin na chráněné osobě. Tou se podle § 139 trestního zákona kromě jiného myslí dítě, těhotná žena, blízká osoba, osoba vyššího věku a dále odkázaná či nemocná osoba.²⁹¹ Toto ustanovení se ovšem použije pouze tehdy, pokud byl trestný čin spáchán v souvislosti s postavením, stavem nebo věkem chráněné osoby. K aplikaci této kvalifikované skutkové podstaty též nedojde v případě, kdy by se jednalo o dítě a jednání pachatele by bylo kvalifikováno jako souběh s pohlavním zneužitím – použití by bylo v rozporu se zásadou dvojího přičítání.²⁹² Zvláštní úpravou pro chráněné osoby se slovenská úprava blíží osnově trestního zákoníku z roku 1926.²⁹³

K řešenému trestnému činu se na Slovensku nevyskytuje žádná významná judikatura, což vyplývá z komentářové literatury²⁹⁴ i z rešerše provedené v databázích tamního nejvyššího a ústavního soudu.

²⁸⁸ MENCEROVÁ, Ingrid. § 203 [Súlož medzi príbuznými]. In: BURDA, Eduard. *Trestný zákon: komentár*. V Prahe: C.H. Beck, 2010-. ISBN 978-80-7400-324-0, s. 432.

²⁸⁹ TURAY, Lukáš. § 203 [Súlož medzi príbuznými]. In: STRÉMY, Tomáš a KURILOVSKÁ, Lucia. *Trestný zákon: komentár*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022. ISBN 978-80-7676-429-3, s. 356.

²⁹⁰ *Vládny návrh - Trestný zákon: dôvodová správa*. [online] [cit. 2024-22-12]. Dostupné z: <https://zakony.judikaty.info/predpis/zakon-300/2005/audit-dovodove-spravy>

²⁹¹ Zákon z 20. mája 2005, trestný zákon (300/2005 Z. z.) ve znění účinném od 20.10.2023. In: *Zbierka zákonov Slovenskej republiky* [online]. Úrad vlády Slovenskej republiky [cit. 2024-22-12]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20231020>, § 139.

²⁹² TURAY, Lukáš. § 203 [Súlož medzi príbuznými]. In: STRÉMY, Tomáš a KURILOVSKÁ, Lucia. *Trestný zákon: komentár*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022. ISBN 978-80-7676-429-3, s. 357.

²⁹³ Viz kapitola 1.5.

²⁹⁴ TURAY, Lukáš. § 203 [Súlož medzi príbuznými]. In: STRÉMY, Tomáš a KURILOVSKÁ, Lucia. *Trestný zákon: komentár*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022. ISBN 978-80-7676-429-3, s. 357.

4.2. Německá spolková republika

Základním předpisem spolkového trestního práva je trestní zákoník (*Strafgesetzbuch*) z roku 1871, který ale za dobu své platnosti prošel mnoha změnami. Krvesmilstvo je stíháno jako trestný čin soulože mezi příbuznými (*Beischlaf zwischen Verwandten*), který je systematicky zařazen do 12. hlavy zvláštní části nazvané jako **trestné činy proti osobnímu stavu, manželství a rodině**, což je první hmatatelný rozdíl oproti české úpravě. Konkrétně je krvesmilstvo obsaženo v § 173 StGB, který zní:

„§ 173

Soulož mezi příbuznými

- 1) *Kdo vykoná soulož s pokrevním potomkem, bude potrestán odnětím svobody až na tři roky nebo peněžitým trestem.*
- 2) *Kdo vykoná soulož s příbuzným ve vzestupné linii bude potrestán odnětím svobody do dvou let nebo peněžitým trestem; toto platí i pokud byl příbuzenský vztah zrušen. Stejně budou potrestáni i pokrevní sourozenci, kteří spolu vykonají soulož.*
- 3) *Potomci a sourozenci nebudou podle tohoto ustanovení trestně odpovědní, pokud nedovršili v době spáchání činu 18 let.*²⁹⁵

Historicky byl trestný čin zařazen do 13. hlavy, která nesla název trestné činy proti morálce, ale tzv. čtvrtým zákonem reformy trestního práva byl roku 1973 převeden do 12. hlavy k trestným činům chránícím rodinu. Roku 1976 pak přišla zatím poslední změna skutkové podstaty, která byla změněna tak, aby dopadala pouze na pokrevní příbuzné, a nikoliv adoptované, nevlastní či sešvagřené.²⁹⁶

Německá komentářová literatura k řešenému trestnému činu je velmi rozsáhlá a detailní, přičemž se zabývá především chráněným objektem a může být velmi přínosná i pro debaty, které probíhají či budou probíhat v českém prostředí. Z 13. hlavy byl trestný čin vyňat, protože po provedené reformě mezi ostatní trestné činy chránící sexuální svobodu a sebeurčení nezapadal, a od té doby byl považován za delikt bez právem chráněného objektu a jeho přetrvávající existence jakožto deliktu chránícího toliko morálku byla velmi kontroverzní. Tehdejší zákonodárce byl veden snahou chránit rodiny před škodlivými účinky incestu narušujícími rodinné vazby a s nimi spojeným nebezpečím potenciálních psychických,

²⁹⁵ Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 26. Juli 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 203) geändert worden ist. In: *Gesetze im Internet* [online]. Bundesamt für Justiz [cit. 2024-2-13]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/index.html#BJNR001270871BJNE033502307>, § 173.

²⁹⁶ DIPPEL, Karlhans. § 173 Beischlaf zwischen Verwandten. In: LAUFHÜTTE, Heinrich Wilhelm; RISSING-VAN SAAN, Ruth; TIEDEMANN, Klaus a RUSS, Wolfgang. *Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar*. 12., neu bearbeitete Aufl. Berlin: De Gruyter Recht, 2010. ISBN 978-3-89949-764-9, s 704.

eugenických a genetických škod na potomcích. Toto smýšlení se nesetkalo s kladnou odezvou u doktríny, která reagovala s tím, že v případě incestu jde především o dětské oběti, které jsou již chráněny ustanovením o pohlavním zneužití, a že by se možným rizikům lépe předcházelo netrestními instituty v podobě rodinných poraden, intervencí a občanskoprávní ochranou mládeže. Dokud zákonodárce či ústavní soud dostatečně neodpoví na otázku, v čem spočívá potřeba takto specifické ochrany rodiny, jsou podle doktríny **systematické zařazení i samotná legitimita trestněprávní normy pochybné.**²⁹⁷

K objektu trestného činu se obsáhle vyjádřil **Spolkový ústavní soud** ve svém rozhodnutí z roku 2008²⁹⁸ v případě sourozenců Stübingových²⁹⁹, kdy rozhodoval o ústavnosti druhého odstavce § 173 StGB. Ústavní soud se distancoval od toho, že by uvedené ustanovení chránilo pouze většinovou morálku a uvedl několik dalších právem chráněných statků, mezi které zařadil především zprostředkované **právo na sexuální sebeurčení**. Toto právo může být totiž z pohledu ústavního soudu v rodinách potlačeno vinou úzkých vazeb, kdy mohou být vyvolány pochyby, zda došlo k souloži dobrovolně. Mezi další právem chráněný statek patří podle rozhodnutí soudu **zamezení vzniku dědičných chorob.**³⁰⁰

Podle usnesení senátu soudu tak není napadené ustanovení protiústavní. Rozhodnutí však nebylo přijato jednomyslně a bylo k němu uplatněno odlišné stanovisko. Též doktrína se s rozhodnutím zcela nesžila a nadále převažuje názor, že odůvodnění účelu ochrany a specifikace právem chráněného statku nadále chybí.³⁰¹

Skutková podstata je omezena pouze na soulož a na **pokrevní příbuzné**. Toto pokrevní příbuzenství přetrvává i pokud byly podle občanského práva navázány nové příbuzenské vztahy, přičemž nad rámec explicitního znění zákona se toto uplatní i u prvního odstavce. Trestně odpovědným bude vždy pouze pokrevní příbuzný a posouzení trestnosti jednání je tak odloučeno od příbuzenství podle občanského práva, přičemž trestní soud není vázán statusovými rozsudky občanských soudů. Trestně odpovědná tak např. bude též biologická

²⁹⁷ FROMMEL, Monika. § 173 Beischlaf zwischen Verwandten. In: KINDHÄUSER, Urs; NEUMANN, Ulfrid; PAEFFGEN, Hans-Ulrich a ALBRECHT, Hans-Jörg. *Strafgesetzbuch*. 5. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2017. ISBN 978-3-8487-3106-0, s. 1255.

²⁹⁸ Usnesení 2. senátu Spolkového ústavního soudu SRN ze dne 26. února 2008, sp. zn. 2 BvR 392/07. In [online]. Bundesverfassungsgericht [cit. 2024-2-13]. Dostupné z: https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/DE/2008/02/rs20080226_2bvr039207.html.

²⁹⁹ Viz rozbor znaleckého posudku ústavu Maxe Plancka v kapitole 3.2.1 a dále analýza rozhodnutí ESLP v kapitole 3.1.3 této práce.

³⁰⁰ FROMMEL, Monika. § 173 Beischlaf zwischen Verwandten. In: KINDHÄUSER, Urs; NEUMANN, Ulfrid; PAEFFGEN, Hans-Ulrich a ALBRECHT, Hans-Jörg. *Strafgesetzbuch*. 5. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2017. ISBN 978-3-8487-3106-0, s. 1253.

³⁰¹ WITTIG, Petra. § 173 Beischlaf zwischen Verwandten. In: SATZGER, Helmut; SCHMITT, Bertram a WIDMAIER, Gunter. *StGB: Strafgesetzbuch*. Köln: Heymanns, 2009. ISBN 978-3-452-26852-5, s. 1075.

matka namísto náhradní matky a biologický otec namísto toho, komu svědčí domněnka otcovství. Německá doktrína na těchto příkladech poukazuje na další a další chyby německého zákonodárce. Též podle německé právní úpravy se za pokrevní sourozence považují ti, kteří mají společného aspoň jednoho rodiče.³⁰²

Trestná je toliko soulož, a nikoliv jiné formy styku, což je opět shodné s českou právní úpravou. Judikatura k dokonání soulože není v Německu tolik jasná jako v České republice a doktrína se pozastavuje nad tím, že k dokonání trestného činu může dojít, i když prakticky nemůže dojít k početí – např. v případě neplodnosti páru. Trestná naopak není manželská soulož mezi příbuznými, jejichž manželství je formálně platné, ale může být podle občanského zákoníku zrušeno. V tomto případě totiž odpadá nemorálnost činu.³⁰³

Na straně subjektivní stránky se vyžaduje úmysl, přičemž pachatelem není ten, kdo vykonal soulož nedobrovolně, např. po fyzickém donucení. Naopak psychické donucení pachatele trestní odpovědnosti a priori nezbavuje, ale jeho jednání může být posouzeno jako jednání v krajní nouzi. Německá úprava v případě řešeného deliktu vylučuje trestnost pokusu trestného činu, takže pokud dcera považuje nevlastního otce za vlastního, nebude trestně odpovědná.³⁰⁴

Většina doktríny považuje delikt za vlastnoruční a vylučuje nepřímé pachatelství, nicméně najdou se i názory, které nepřímé pachatelství za určitých okolností připouští (např. pokud pachatel zneužije omylu souložících).³⁰⁵ Naopak účastenství třetí osoby na trestném činu doktrína shodně připouští.³⁰⁶

Vyloučena je trestní odpovědnost potomků a sourozenců, kteří nedovršili v době spáchání činu 18 let, nicméně není vyloučena navazující trestní odpovědnost dospělé osoby jako účastníka trestného činu spočívajícího v jednání nezletilých.³⁰⁷

³⁰² DIPPEL, Karlhans. § 173 Beischlaf zwischen Verwandten. In: LAUFHÜTTE, Heinrich Wilhelm; RISSING-VAN SAAN, Ruth; TIEDEMANN, Klaus a RUSS, Wolfgang. *Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar*. 12., neu bearbeitete Aufl. Berlin: De Gruyter Recht, 2010. ISBN 978-3-89949-764-9, s 724.

³⁰³ LENCKNER, Theodor. § 173 Beischlaf zwischen Verwandten. In: SCHÖNKE, Adolf; LENCKNER, Theodor; SCHRÖDER, Horst a CRAMER, Peter. *Strafgesetzbuch: Kommentar*. 27., neu bearbeitete Aufl. München: Beck, 2006. ISBN 3-406-51729-3, s. 1501.

³⁰⁴ DIPPEL, Karlhans. § 173 Beischlaf zwischen Verwandten. In: LAUFHÜTTE, Heinrich Wilhelm; RISSING-VAN SAAN, Ruth; TIEDEMANN, Klaus a RUSS, Wolfgang. *Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar*. 12., neu bearbeitete Aufl. Berlin: De Gruyter Recht, 2010. ISBN 978-3-89949-764-9, s 730.

³⁰⁵ FROMMEL, Monika. § 173 Beischlaf zwischen Verwandten. In: KINDHÄUSER, Urs; NEUMANN, Ulfrid; PAEFFGEN, Hans-Ulrich a ALBRECHT, Hans-Jörg. *Strafgesetzbuch*. 5. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2017. ISBN 978-3-8487-3106-0, s. 1259, marg. 21.

³⁰⁶ LENCKNER, Theodor. § 173 Beischlaf zwischen Verwandten. In: SCHÖNKE, Adolf; LENCKNER, Theodor; SCHRÖDER, Horst a CRAMER, Peter. *Strafgesetzbuch: Kommentar*. 27., neu bearbeitete Aufl. München: Beck, 2006. ISBN 3-406-51729-3, s. 1501.

³⁰⁷ Ibid.

Trestní sazba je zákonem stanovena odlišně pro každý z obou odstavců. Pro předky, kteří vykonali soulož se svým potomkem, je stanovena horní hranice na tři roky, kdežto pro souložící descendenty a sourozence je hranice nižší a činí dvě léta. V obou případech zákon připouští též peněžitý trest, který soud zpravidla uloží též namísto trestu odnětí svobody nižšího než 6 měsíců dle § 47 StGB. Možnosti souběhů jsou podobné jako v České republice.³⁰⁸

4.3. Polská republika

Nejpřísnější trestněprávní úpravu krvesmilstva z našich sousedů má silně katolické Polsko. Krvesmilstvo je stíháno jako nepojmenovaný delikt v čl. 201 tamního trestního zákoníku (*kodeks karny*), který je kvůli přehlednosti často neoficiálně doplněn o název krvesmilstvo (*kazirodztwo*). Systematicky je článek zařazen do XXV. hlavy obsahující trestné činy proti sexuální svobodě a mravnosti.³⁰⁹

Článek není členěn na paragrafy ani odstavce a v překladu zní:

*„Kdo se dopustí pohlavního styku s předkem, potomkem, osvojitelem, osvojencem,
bratrem nebo sestrou,
bude potrestán odnětím svobody na 3 měsíce až 5 let.“³¹⁰*

Debaty o chráněném objektu a smyslu ustanovení vedla už meziválečná polská doktrína a tyto debaty měly dopad i do soudního rozhodování, kdy už v roce 1935 tamější Nejvyšší soud konstatoval, že trestný čin je dokonán již okamžikem vložení údu do pochvy a že nemusí dojít k výronu semene. Doktrína té doby zdůrazňovala, že základní myšlenkou ustanovení není ochrana sexuální morálky, ale především ochrana lidského druhu před degenerací. Vzhledem k tomu, že nemusí dojít k oplodnění ženy, lze tak krvesmilstvo považovat za ohrožovací trestný čin.³¹¹

Na základě meziválečných poznatků a všeobecného přesvědčení o tom, že objektem trestného činu byly především eugenické důvody, měla doktrína dlouho za to, že se musí sousloví pohlavní styk vykládat restriktivně a že trestná je pouze soulož. Tento názor však vyvrátil Nejvyšší soud, který judikoval, že pohlavní styk v dotčeném ustanovení je užším pojmem než smilstvo, ale širším pojmem než soulož. Ustanovení o krvesmilstvu tak **trestá**

³⁰⁸ DIPPEL, Karlhans. § 173 Beischlaf zwischen Verwandten. In: LAUFHÜTTE, Heinrich Wilhelm; RISSING-VAN SAAN, Ruth; TIEDEMANN, Klaus a RUSS, Wolfgang. *Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar*. 12., neu bearbeitete Aufl. Berlin: De Gruyter Recht, 2010. ISBN 978-3-89949-764-9, s 734.

³⁰⁹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny. In: *Internetowy System Aktów Prawnych* [online]. Sejm Rzeczpospolitej Polskiej [cit. 2024-2-13]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf>, § 201.

³¹⁰ Ibid.

³¹¹ WARYLEWSKI, Jarosław. Art. 201. In: WĄSEK, Andrzej a GÓRNIOK, Oktawia. *Kodeks karny: część szczególna. Tom II, Komentarz do artykułów 222-316*. 3. wyd. Warszawa: C.H. Beck, 2006. ISBN 83-7483-306-8, s. 935.

i jiné perverzní styky, např. sexuální akty na dítěti s nevyvinutými pohlavními orgány. V následujících dekádách pak docházeli polští akademici k různým závěrům ohledně objektu ochrany. Někteří začali nově poukazovat na to, že je objektem ochrany především morálka, jiní kladli na první místo důvody genetické, aby další odmítali kriminalizaci incestu jako neodůvodněnou.³¹²

Autor citovaného komentáře Warylewski považuje oba diskutované právní statky za nelogické. Ustanovení trestního zákoníku totiž dopadá i na stejnopohlavní sexuální styky, což Warylewski považuje za důkaz toho, že zkoumané ustanovení nechrání vůbec nic a je v trestním zákoníku pouze pro dobrý pocit zákonodárce, přičemž důvod, že některé sexuální touhy vzbuzují znechucení, aniž by někomu ublížily, považuje Warylewski za **nedostatečný pro kriminalizaci**. Zákaz incestu totiž vůbec nechrání zdraví potomků v případech nekoitálních styků, použití antikoncepce a v případech adoptivních či již zmíněných stejnopohlavních příbuzných. Dále nijak důkladněji nechrání děti mladší 15 let, které chrání ustanovení o pohlavním zneužívání. Nechrání ani fungování rodiny, kdy incest je důsledkem, nikoliv příčinou rodinné dysfunkce, a konečně nechrání ani morálku v případech, kdy se rodinní příslušníci dopouštějí sexuálního jednání nenaplňující definici pohlavního styku. Závěrem označuje Warylewski ustanovení zákoníku za porušení práva na soukromí, které je v rozporu s ústavou, Mezinárodním paktem o občanských a politických právech a čl. 8 Evropské úmluvy o lidských právech, a vyzývá k dekriminalizaci incestu.³¹³

Objektivní stránka skutkové podstaty zahrnuje kromě styku příbuzných v linii přímé (bez omezení stupňů) a sourozenců též pohlavní styk mezi osvojencem a osvojitelem, přičemž je bezvýznamné, zda šlo o osvojení úplné či neúplné. Nevztahuje se však na styky mezi pokrevními dětmi osvojitele a osvojencem, ani na styky mezi dvěma osvojenými dětmi téhož osvojitele. Trestný též není pohlavní styk mezi manželem či partnerem osvojitele a osvojencem, stejně tak mezi nevlastními rodiči a dětmi jejich partnerů. Osvojení a s tím související zánik původního příbuzenského vztahu nemá vliv na zákaz styku mezi původními (pokrevními) příbuznými. Následné zrušení osvojení není spojeno se zánikem trestní odpovědnosti, protože skutek byl dokonán v době, kdy osvojení trvalo.³¹⁴

Polská doktrína se též zaměřila na situace, kdy je později prokázáno, že domnělý pokrevní otec ve skutečnosti není otcem dítěte (např. popření otcovství). Část doktríny,

³¹² WARYLEWSKI, Jarosław. Art. 201. In: WĄSEK, Andrzej a GÓRNIOK, Oktawia. *Kodeks karny: część szczególna. Tom II, Komentarz do artykułów 222-316*. 3. wyd. Warszawa: C.H. Beck, 2006. ISBN 83-7483-306-8. S. 938.

³¹³ Ibid. s. 941.

³¹⁴ Ibid. s. 943.

poukazujíc na objekt trestného činu, tvrdí, že případné popření otcovství neruší trestní odpovědnost za krvesmilstvo. Ta druhá naopak tvrdí, že popřením otcovství odpadne jeden ze zákonných znaků skutkové podstaty a pachatel bude odpovědný nanejvýš za neúspěšný pokus.³¹⁵ K názoru této části doktríny se přikláním.

Na rozdíl od české úpravy není trestná pouze soulož, ale též ostatní formy pohlavního styku. Judikatura a doktrína nakonec dospěly k závěru, že se i u trestného činu podle článku 201 vyloží pojem pohlavního styku ve stejném rozsahu jako u ostatních sexuálních trestných činů. Kromě soulože tak jde o anální či orální sex i další formy uspokojování pohlavního pudu (např. dráždění penisu o jiné části lidského těla, než jsou pochva, řitní otvor či ústa).³¹⁶

Polský trestní zákoník taktéž vylučuje trestní odpovědnost mladistvých, dokud nedovrší 17 let, nicméně jim lze po dovršení 13 let ukládat nápravná opatření. Trestně odpovědní jsou oba účastníci soulože, pokud není odpovědnost jednoho z nich vyloučena; účastenství na trestném činu je možné, ale naopak nepřímé pachatelství doktrína vylučuje a prohlašuje delikt za vlastnoruční. Též v Polsku se pro naplnění znaků skutkové podstaty vyžaduje úmyslné zavinění.³¹⁷

4.4. Rakouská republika

Náš jižní soused používal až do roku 1974 trestní zákoník z doby Rakouského císařství, který byl účinný až do roku 1950 i v Československu. Tento zákoník byl v Rakousku nahrazen novým trestním zákoníkem, který vstoupil v účinnost roku 1975.³¹⁸

Rakouský trestní zákoník stíhá incest ve dvou podobách, a to jako trestný čin krvesmilstva (*Blutschande*) podle § 211 a trestný čin zneužití závislého postavení (*Mißbrauch eines Autoritätsverhältnisses*) podle § 212. Oba trestné činy jsou systematicky zařazené do hlavy desáté obsahující trestné činy proti sexuální integritě a sebeurčení. Paragraf 211 v překladu zní:

„Krvesmilstvo

- 1) *Kdo vykoná soulož s příbuzným v přímé linii, bude potrestán odnětím svobody do jednoho roku nebo peněžitým trestem do 720 denních sazeb.*
- 2) *Kdo svede svého příbuzného v přímé sestupné linii k souloži, bude potrestán trestem odnětí svobody do tří let.*

³¹⁵ WARYLEWSKI, Jarosław. Art. 201. In: WAŚEK, Andrzej a GÓRNIOK, Oktawia. *Kodeks karny: część szczególna. Tom II, Komentarz do artykułów 222-316*. 3. wyd. Warszawa: C.H. Beck, 2006. ISBN 83-7483-306-8. S. 943.

³¹⁶ *Ibid.* s. 944.

³¹⁷ *Ibid.* s. 946.

³¹⁸ FABRIZY, Ernst Eugen a FOREGGER, Egmont. *Strafgesetzbuch: StGB*. 10., neu bearb. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2010. ISBN 978-3-214-08648-0, s. 3.

3) *Kdo vykoná soulož se svým bratrem nebo sestrou, bude potrestán trestem odnětí svobody do šesti měsíců nebo peněžitým trestem do 360 denních sazeb.*

4) *Kdo v době činu nedovršil 19. rok svého života, není za krvesmilstvo trestně odpovědný, pokud byl k činu sveden.*³¹⁹

Podle rakouské doktríny je objektem trestného činu předcházení tělesným i duševním následkům u potomků a narušení rodinného života. Soudy již dříve judikovaly, že se musí jednat o pokrevní příbuzenství, přičemž případy nepokrevního incestu jsou stíhány podle navazujícího § 212.³²⁰

Trestný čin sestává ze dvou základních a jedné kvalifikované skutkové podstaty. První základní skutková podstata stíhá soulož mezi příbuznými v pokolení přímém bez omezení stupňů příbuzenství. Pokud však pachatel svého příbuzného v sestupné přímé linii k činu (bez použití násilí) svede, pak je stíhán podle kvalifikované skutkové podstaty v odst. 2. Trestní odpovědnost mladšího příbuzného je v tomto případě vyloučena, pokud mu v době spáchání činu ještě nebylo 19 let a pokud nedal k samotnému svedení podnět.³²¹

Druhá základní skutková podstata stíhá soulož spáchanou sourozenci. Důvodová zpráva a většina doktríny zastává názor, že skutková podstata dopadá i na polorodé sourozence, nicméně se vyskytují i názory, které, poukazující na menší genetickou škodlivost, tvrdí, že musí jít o plnorodé sourozence.³²²

Ve skutkové podstatě došlo od vydání trestního zákoníku k jediné významnější změně, a to v roce 1988, kdy byla zvýšena věková hranice pro beztrestnost svedeného příbuzného z 18 na 19 let.³²³

Druhý trestný čin zneužití závislého postavení podle § 212 obsahuje odstavec 1, který se týká nepokrevního incestu:

„Kdo se na svém nezletilém příbuzném v sestupné přímé linii, svém osvojení, nevlastním dítěti, svěřenci nebo nezletilé osobě podléhající jeho výchově, vzdělání nebo dozoru, dopustí sexuálního jednání nebo za účelem sexuálního uspokojení sebe nebo třetí

³¹⁹ Bundesgesetz vom 23. Jänner 1974 über die mit gerichtlicher Strafe bedrohten Handlungen (Strafgesetzbuch – StGB) In: *Rechtsinformationssystem des Bundes* [online]. Bundesministerium für Finanzen [cit. 2024-2-19]. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>, § 211.

³²⁰ FABRIZY, Ernst Eugen a FOREGGER, Egmont. *Strafgesetzbuch: StGB*. 10., neu bearb. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2010. ISBN 978-3-214-08648-0, s. 640.

³²¹ Ibid. s. 641.

³²² Ibid.

³²³ Bundesgesetz vom 20. Oktober 1988 über die Rechtspflege bei Jugendstraftaten (Jugendgerichtsgesetz 1988 — JGG) In: *Rechtsinformationssystem des Bundes* [online]. Bundesministerium für Finanzen [cit. 2024-2-19]. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/1988/599/P0/NOR40177366>.

*osoby vyjmenovanou nezletilou osobu přiměje k sexuálnímu jednání na sobě či třetí osobě, bude potrestán odnětím svobody až na tři roky.*³²⁴

Tato skutková podstata tedy pokrývá nekoitální sexuální aktivity jak mezi pokrevními příbuznými, tak i mezi osvojenými příbuznými a též sexuální kontakty v případě náhradní rodinné péče. Objektem je zde čistě předcházení nežádoucímu narušení rodinného života. Pro aplikaci této skutkové podstaty zde však vždy musí figurovat nezletilá oběť, sexuální styky mezi dospělými jedinci podle této skutkové podstaty trestné nebudou. Trestný čin podle § 211 odst. 2 je k tomuto trestnému činu v poměru speciality a jednočinný souběh je tak vyloučen, s ostatními odstavci trestného činu krvesmilstva je však souběh možný. Stejně tak je možný souběh krvesmilstva s dalšími trestnými činy jako pohlavní zneužití, znásilnění apod.³²⁵

Z rakouské právní úpravy vyplývá **značná diference** závažnosti jednotlivých incestních jednání. Dobrovolné styky mezi pokrevními sourozenci jsou trestány z okolních států nejmírněji (do 6 měsíců), mezi příbuznými v přímé linii pak do jednoho roku odnětí svobody. Větší důraz je pak kladen na případy, kdy pachatel k činu svedl nezletilou osobu. Zde nastupuje trestní sazba s horní hranicí do 3 let, což odpovídá horní hranici českého trestného činu.

4.5. Švýcarská konfederace

Jedním z vůdčích právních systémů v Evropě je též švýcarské právo, které obsahuje problematiku incestu ve stručném, avšak poměrně jasném článku 213 švýcarského trestního zákoníku z roku 1937. Systematicky je trestný čin zařazen do **trestných činů proti rodině**.³²⁶ Zmiňovaný článek má následující znění:

„1) Kdo vykoná soulož s pokrevním příbuzným v pokolení přímém nebo s polo- či plnorodým sourozencem, bude potrestán odnětím svobody do tří let nebo peněžitým trestem.

*2) Nezletilí nejsou trestně odpovědní, pokud byli k činu svedeni.*³²⁷

Švýcarská právní úprava tak jasně stanoví, že se jedná pouze o případy pokrevně příbuzných jedinců, a pevně stanoví, že trestná je soulož jak mezi polo-, tak i plnorodými

³²⁴ Bundesgesetz vom 23. Jänner 1974 über die mit gerichtlicher Strafe bedrohten Handlungen (Strafgesetzbuch – StGB) In: *Rechtsinformationssystem des Bundes* [online]. Bundesministerium für Finanzen [cit. 2024-2-19]. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>, § 212.

³²⁵ FABRIZY, Ernst Eugen a FOREGGER, Egmont. *Strafgesetzbuch: StGB*. 10., neu bearb. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2010. ISBN 978-3-214-08648-0, s. 641.

³²⁶ WOHLERS, Wolfgang; GODENZI, Gunhild a SCHLEGEL, Stephan. *Schweizerisches Strafgesetzbuch: Handkommentar*. 4. Auflage. Bern: Stämpfli Verlag, 2020. ISBN 978-3-7272-2597-0, s. 614.

³²⁷ Bundesgesetz vom 23. Jänner 1974 über die mit gerichtlicher Strafe bedrohten Handlungen (Strafgesetzbuch – StGB) In: *Fedlex* [online]. Der Bundesrat [cit. 2024-2-19]. Dostupné z: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/de, Art. 213.

sourozenci. Skutková podstata tedy nevyvolává v porovnání s ostatními státy tolik nejasností. Nezletilí (do 18 let) nejsou trestně odpovědní, pokud byli k činu svedeni. Ustanovení zbavující nezletilce trestní odpovědnosti ovšem nedopadá na dobrovolnou soulož dvou trestně odpovědných nezletilých, kteří tak pachateli trestného činu nadále budou. Nepřímé pachatelství je vyloučeno, ovšem účastenství švýcarská doktrína připouští.³²⁸

V roce 2010 navrhla spolková vláda **dekriminalizaci** incestu a zrušení zmiňovaného článku z důvodu jeho nízkého výskytu a marginálního významu.³²⁹ Zmiňovaný článek je nicméně prozatím nadále součástí švýcarského právního řádu.

4.6. Italská republika

Taktéž italský trestní zákoník (*Codice Penale*) z roku 1930 stíhá incest, ovšem pouze za určitých okolností. Systematicky je trestný čin incestu (*incesto*) v druhé knize zákoníku zařazen do jedenáctého titulu obsahující **trestné činy proti rodině**, do hlavy trestných činů proti rodinné morálce; konkrétně se jedná o článek 564 v následujícím znění:

„Kdo se dopustí incestu takovým způsobem, že to vyvolá veřejné pohoršení, s potomkem nebo předkem nebo s jiným příbuzným v přímé linii nebo se sestrou či bratrem, bude potrestán odnětím svobody od jednoho do pěti let. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, jestliže šlo o incestní vztah.“³³⁰

Objektem je na základě systematického zařazení především rodinná morálka. Starší doktrína vykládala pojem incest ve smyslu soulože, které se mohli dopustit pouze příbuzní opačného pohlaví, novější doktrína je však názoru opačného.³³¹

Nezbytnou materiální podmínkou, která italskou úpravu odlišuje od ostatních evropských úprav, je požadavek na to, že incest **musí vyvolat veřejné pohoršení** (it. *scandalo*), které není samo o sobě trestným jednáním, nýbrž dalším znakem objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu. Trestný čin je tak spáchán v čase a místě incestu, nikoliv vznikem veřejného pohoršení. Veřejné pohoršení definuje doktrína jako emoční reakci doprovázenou pocitem znechucení a rozhořčení veřejnosti nad jednáním, které nedává dobrý příklad.

³²⁸ DONATSCH, Andreas a WOHLERS, Wolfgang. *Strafrecht. IV, Delikte gegen die Allgemeinheit*. 3., vollständig neu bearbeitete Aufl. Zürich: Schulthess Juristische Medien, 2004. ISBN 3-7255-4719-X, s. 3.

³²⁹ Schweiz erwägt Legalisierung von Inzest. *Süddeutsche Zeitung* [online]. 2010 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.sueddeutsche.de/panorama/strafgesetze-schweiz-erwaegt-legalisierung-von-inzest-1.1035094>

³³⁰ Codice Penale – regio decreto 19 ottobre 1930, n. 1398. In: *La Gazzetta Ufficiale* [online]. Realizzazione Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato S.p.A. [cit. 2024-2-19]. Dostupné z: <https://www.gazzettaufficiale.it/sommario/codici/codicePenale>, Art. 564.

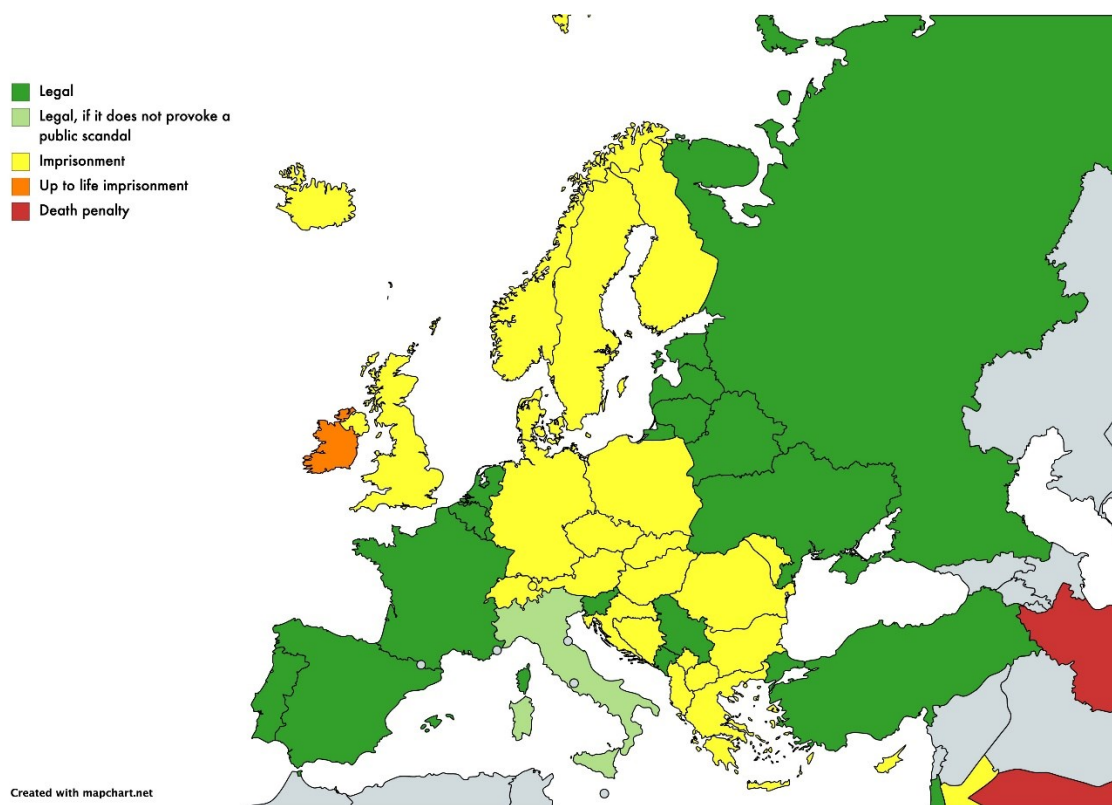
³³¹ DELPINO, Luigi a PEZZANO, Rocco. *Manuale di diritto penale: parte speciale*. XXV Edizione. Napoli: Simone, 2018. ISBN 978-88-914-1774-9, s. 402.

Judikatura dále zpřesnila, že musí jít o reakci pozorovatelnou u neurčitého počtu osob stojících mimo rodinný kruh. Pokud je incest prováděn **v soukromí, není trestný**.³³²

Diskutována je přípustnost pokusu, přičemž názor doktríny je v tomto rozdělený podle toho, zda ta či ona část doktríny pod incest zahrnuje i jiné pohlavní styky než soulož. Trestní sazba má poměrně široké rozmezí a je zpřísněna v případech, kdy jde o déletrvající incestní vztahy.³³³

4.7. Státy bez trestnosti incestu

Doposud jsem se zabýval rozdíly v právních úpravách států, které obdobně jako Česká republika incest trestají. Nutno ovšem říci, že na kriminalizaci incestu **není celoevropský konsensus** a Evropa je v tomto rozdělena, což ilustrativně zobrazuje níže přiložená neoficiální mapa.

Obrázek 1: Legality incestu v Evropě – zelená = legální; světle zelená = legální, pokud nevyvolá pohoršení; žlutá, oranžová, červená = nelegální (Zdroj viz poznámka pod čarou³³⁴)

Incest je kriminalizován především ve střední Evropě, Skandinávii a na Britských ostrovech. Lze shrnout, že incest kriminalizují země germánského a skandinávského právního

³³² DELPINO, Luigi a PEZZANO, Rocco. *Manuale di diritto penale: parte speciale*. XXV Edizione. Napoli: Simone, 2018. ISBN 978-88-914-1774-9, s. 403.

³³³ Ibid.

³³⁴ *Legality of incest between consenting adults in Europe* [@berink10]. Online. 2020. Dostupné z: X, <https://twitter.com/berink10/status/1310101704994627585>. [cit. 2024-02-20].

okruhu kontinentálního práva.³³⁵ Legální je incest naopak ve východní Evropě a v zemích románského právního okruhu, ve kterém zaujímá vůdčí postavení právní řád Francouzské republiky.³³⁶

Ve **Francii** je incest legální od vyhlášení napoleonského trestního zákoníku (*Code Pénal*) roku 1810. Tento zákoník byl roku 1994 nahrazen novým³³⁷, který ani v současnosti neobsahuje výslovný trestný čin incestu. Pojem incestu se do trestního zákoníku ovšem vrátil roku 2010 v podobě článku 222-31-1, který stanovil, v jakých případech se jedná o tzv. incestní znásilnění či pohlavní zneužití.³³⁸ Tento článek byl však roku 2021 zrušen, či přesněji přesunut do obecných ustanovení o znásilnění a sexuálních útocích a má jako článek 222-22-3 následující znění:

„Znásilnění a sexuální útok jsou klasifikovány jako incestní, pokud je spáchá:

1. předek;

2. bratr, sestra, strýc, teta, prastrýc, prateta, synovec nebo neteř; nebo

3. manžel, spoluzijící osoba jedné z osob uvedených v bodech 1 a 2 nebo partner vázaný smlouvou o občanské solidaritě s jednou z osob uvedených v bodech 1 a 2, pokud má nad obětí právní nebo faktickou moc.“³³⁹

Citovaný článek však dopadá pouze na styky s nezletilými, nově již ovšem bez omezení jejich věku. Dobrovolné styky mezi dospělými zůstávají nadále beztrestné.³⁴⁰ Za incestní pohlavní zneužití hrozí pachateli poměrně vysoká sazba trestu odnětí svobody – až 20 let.³⁴¹

Mezi další státy, které netrestají dobrovolné sexuální styky mezi dospělými osobami, se řadí Portugalsko³⁴², Španělsko, Nizozemsko či Rusko.³⁴³

³³⁵ KNAPP, Viktor. Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy. Praha: Beck, 1996. ISBN 80-7179-089-3, s. 105.

³³⁶ ALBRECHT, Hans-Jörg a Ulrich SIEBER. *Stellungnahme zu dem Fragenkatalog des Bundesverfassungsgerichts in dem Verfahren 2 BvR 392/07 zu § 173 Abs. 2 S. 2 StGB – Beischlaf zwischen Geschwistern*. Hamburg: Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht, 2007, s. 29.

³³⁷ MUSIL, Jan. Francie má nový trestní zákoník. Online. *Kriminalistika*. 1995. Dostupné z: <https://katalog.polac.cz/Record/POLAC.55978> [cit. 2024-03-08].

³³⁸ MAYAUD, Yves a GAYET, Carole. *Code pénal: annoté*. 120e édition. Paris: Dalloz, 2022. ISBN 978-2-247-21441-9, s. 736.

³³⁹ Code pénal In: *Légifrance* [online]. Gouvernement de la République française. [cit. 2024-2-19]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070719/. Art. 222-22-3.

³⁴⁰ GHICA-LEMARCHAND, Claudia. Incest in French Law: A New Offence for an Old Prohibition. Online. *International Annals of Criminology*. 2022, roč. 60, č. 1, s. 43-61. ISSN 0003-4452. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/cri.2022.5>. [cit. 2024-02-19].

³⁴¹ Code pénal In: *Légifrance* [online]. Gouvernement de la République française. [cit. 2024-2-19]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070719/. Art. 222-23-3.

³⁴² VIZINGER, Radek. Svoboda pohlavního života a role trestního práva. *Trestní právo*. 2007, 12(6), 19–24. ISSN 1211-2860.

³⁴³ ALBRECHT, Hans-Jörg a Ulrich SIEBER. *Stellungnahme zu dem Fragenkatalog des Bundesverfassungsgerichts in dem Verfahren 2 BvR 392/07 zu § 173 Abs. 2 S. 2 StGB – Beischlaf zwischen Geschwistern*. Hamburg: Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht, 2007, s. 29.

5. Návrhy *de lege ferenda*

Poznatky získané výzkumem trestného činu soulože mezi příbuznými, především pak rozbor současné úpravy a její komparace s ostatními státy Evropské unie, mě vedou k zamyšlení, jak by se mohla česká trestněprávní úprava zlepšit a zda by měl incest vůbec být kriminalizován. Rozhodnutí to není jednoduché i vzhledem k tomu, že má kriminalizace incestu na českém území velmi hluboké kořeny sahající až do doby Velké Moravy. Po pečlivém uvážení se však jako pro nejlepší variantu musím vyslovit pro **decriminalizaci incestu**. Tento můj závěr je opřen především o následující východiska vyplývající z předchozích kapitol práce.

Zaprvé. Trestní právo by mělo být krajním prostředkem (*ultima ratio*), k jehož použití se stát při řešení určitého negativního jevu uchýlí. Primárně by stát měl využívat preventivní postupy a uplatňovat odpovědnost podle jiných právních předpisů a k použití trestní represe by měl sáhnout až v tom případě, že těchto primárních postupů nelze využít (*subsidiarita trestní represe*). Při tvorbě trestní politiky státu lze vycházet z tzv. **presumpce nevhodnosti kriminalizace**.³⁴⁴ V případě incestu však stát preventivních postupů a odpovědnosti podle jiných právních předpisů v podstatě vůbec nevyužívá. Jediným předpisem, který s incestem spojuje nějaké následky, je totiž trestní zákoník. V tomto směru tak lze předně doporučit osvětu o incestním tabu v rámci sexuální výchovy na školách primárního a sekundárního stupně i mezi dospělými prostřednictvím osvětových programů. U dospělých je pak třeba se především zaměřit na osvětu ohledně možných genetických dopadů a prezentaci možností, jak jim předcházet – např. použitím vhodné antikoncepce, genetickým screeningem rodičů či případného plodu atd.

Zadruhé. Kriminalizace incestu je opřena především o dva potenciální objekty ochrany, z nichž ani jeden není zcela prokázán jako relevantní, či je dokonce vyvrácený. Prvním potenciálním chráněným zájmem je morální zásada nedovolující soulož mezi nejbližšími příbuznými a snaha chránit rodinu před narušením, které mohou sexuální kontakty uvnitř rodiny způsobit. Objekt morální zásady ovšem značně pokulhává při konfrontaci se současně naformulovanou skutkovou podstatou. Jsou snad sexuální styky synovce s tetou nebo mezi bratry morálnější než sex bratra se sestrou? Je soulož nemorální, ale ostatní sexuální aktivity (zahrnující penetrační aktivity jako anální či orální sex) morální? Nutně musíme dojít k závěru, že žádné z vyjmenovaných jednání není podle přetrvávající společenské morálky správné a morální. **Samotná nemorálnost jednání však nemůže být důvodem pro jeho**

³⁴⁴ DRÁPAL, Jakub. Trestní politika státu. In: GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana; DRÁPAL, Jakub; BOHUSLAV, Lukáš et al. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. S. 259.

kriminalizaci. Mohla by být maximálně důvodem podpůrným, ale dle mého názoru by neměla být ani tím. Základní rozdíl mezi morálkou a právem tkví v tom, že právo je vynutitelné státem. V případě incestu však stát normě čistě morálního původu propůjčuje vynutitelnost prostředky trestního práva. Nutno na tomto místě připomenout, že ostatní sexuální kontakty, které společnost považovala či považuje za nemravné či nechutné, z trestního zákoníku již vymizely – tak např. od roku 1950 není trestné smilstvo či cizoložství, které jistě většina společnosti nadále za nemorální považuje. Obava z rozpadu rodiny je většinou sexuologických studií vyvrácena, vzhledem k tomu, že je obecně přijímána teze, že **incest je jedním z důsledků rodinné dysfunkce, nikoliv její příčinou.**

Zájem na předcházení vzniku genetických poruch a chorob u potomků by legitimním chráněným zájmem být mohl, přestože vynucování geneticky čisté populace připomíná eugenické inženýrství zprofanované nacistickým Německem. Současná úroveň poznání na poli genetiky však nepřichází se závěry, že by samotný genetický inbreeding vyvolával *per se* genetické poškození. Dosavadní závěry totiž nelze uspokojivě oddělit od důsledků vyplývajících z celkové genetické výbavy rodičů dětí z incestních vztahů. Rodiče těchto dětí jsou ve většině případů intelektuálně podprůměrní a nelze tak činit obecné závěry o genetické škodlivosti incestu. Incest zvyšuje pravděpodobnost propuknutí recesivní genetické choroby, početí dítěte, u něhož by tato genetická choroba propukla, lze však účinně bránit použitím antikoncepce a genetickým vyšetřením. Pravděpodobnost propuknutí této choroby se navíc **liší v závislosti na stupni příbuzenství** rodičů a počtu společných předků, přičemž zákonodárce tento fakt nezohledňuje. Zákonodárce navíc **selektivně** stíhá pouze určité osoby, které se podobně škodlivého jednání mohou dopustit – dvě osoby s Downovým syndromem mohou beztrestně děti plodit, ale příbuzní by za podobné jednání byli trestně odpovědní. Ke škodlivému následku v podobě zplazení dítěte navíc nemusí ani dojít, protože je řešený delikt ve vztahu ke genetickému poškození ve své podstatě ohrožovacím trestným činem, kdy není trestné zplazení dítěte, ale jednání, které k němu pouze může vést. Genetické hledisko pak zcela odpadá u neplodných jedinců, adoptivních příbuzných či surogátní matky.

Zatřetí. Trestný čin omezuje svobodu rozhodování v sexuálních vztazích a **zasahuje tak do práva na soukromí a rodinný život**, a tím vyvolává otázky ohledně své ústavnosti. Dalším problémem, který je spjat s ústavností tohoto ustanovení (a zásadou *nullum crimen sine lege certa*), je nejasný okruh pachatelů, na které může skutková podstata v současnosti dopadat. Ústavní soud o těchto otázkách doposud nerozhodoval. Pokud k přezkumu ústavnosti § 188 trestního zákoníku dojde, měl by Ústavní soud ve svých úvahách vycházet z výše uvedených východisek.

Začtvrté. Zákonodárce se u takto kontroverzní normy, která selektivně stíhá pouze určité osoby a určité sexuální jednání a jejíž ústavnost visí na vlásku, nezmohl v důvodové zprávě k trestnímu zákoníku k byt' i jen základnímu odůvodnění. To platí i u výše trestní sazby, jejíž horní hranice se od roku 1803 ztrojnásobila bez jakéhokoliv odůvodnění (naposledy došlo s přijetím nového trestního zákoníku k nárustu ze dvou na tři roky). Pokud chce zákonodárce incestní jednání nadále stíhat, měl by tak činit daleko pečlivěji, než tak činil doposud, a svůj postup řádně odůvodnit.

Zapáté. Trestný čin v aplikovatelné podobě dopadá takřka pouze na dobrovolné sexuální styky mezi dospělými. Nedobrovolné soulože a sexuální kontakty na dětech jsou postihovány podle závažnějších trestných činů jako znásilnění či pohlavní zneužití. Registrovaná kriminalita a reálná aplikace ustanovení trestního zákoníku je tak poměrně nízká – skutečný výskyt incestu je pouze odhadován, a to přibližně na desetinásobek registrovaných skutků. Předpokládaná vysoká míra latence je do značné míry způsobena malým okruhem potenciálních oznamovatelů, kteří navíc nemají motivaci trestný čin oznámit, přičemž s tímto důvodem latence se dá jen velmi těžko bojovat. Trestní úprava tak stejně **neplní zákonodárcem zamýšlený cíl boje proti incestu.**

Zašesté. Státy západní a východní Evropy dobrovolný incest mezi dospělými osobami netrestají.

Pokud by chtěl zákonodárce dále akcentovat zvýšenou společenskou škodlivost nedobrovolných sexuálních kontaktů mezi příbuznými, lze v tomto směru doporučit buďto francouzskou či rakouskou cestu. Francouzská cesta by v našem případě spočívala ve zrušení § 188 TZ a úpravě kvalifikovaných skutkových podstat ostatních sexuálních trestných činů. Tento postup navrhuje např. i Radek Visinger.³⁴⁵ Do paragrafu týkajícího se trestného činu znásilnění by se tak přidala kvalifikovaná skutková podstata spočívající ve spáchání činu na příbuzném s určitým omezením počtu příbuzenství. U trestných činů sexuálního nátlaku a pohlavního zneužití se již vyskytuje kvalifikovaná podstata spočívající v jednání toho, kdo se činu dopustil na oběti, zneužívaje její závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu. Tyto skutkové podstaty by mohly být zachovány či případně lehce upraveny po vzoru Rakouska.

Rakouská úprava obsahuje speciální trestný čin zneužití závislého postavení chránící ve svém prvním odstavci nezletilé pokrevní příbuzné a vedle nich též nezletilé osoby adoptivní, poručenice, nevlastní děti a dále nezletilé osoby svěřené doзору, vzdělání či do výchovy

³⁴⁵ VIZINGER, Radek. Svoboda pohlavního života a role trestního práva. *Trestní právo*. 2007, 12(6), 19–24. ISSN 1211-2860.

pachatele, přičemž trestný čin zahrnuje i nekoitální sexuální aktivity. V prvním odstavci se nevyžaduje zneužití postavení, toto zneužití se tak presumuje. V druhém odstavci jsou pak trestáni pachatelé, kteří k obdobnému jednání zneužijí svého postavení jako pracovníci zdravotnických a výchovných zařízení či úřední opatrovníci – v těchto případech nezáleží na věku oběti.³⁴⁶ Rakouská úprava tak připomíná náš trestný čin sexuálního nátlaku v druhém odstavci, jeví se ovšem jako na první pohled komplexnější a propracovanější, u prvního odstavce navíc nevyžaduje na rozdíl od trestného činu sexuálního nátlaku prokázání zneužití postavení.

Pokud by zákonodárce trval na zachování kriminalizace dobrovolného incestu mezi dospělými, lze důrazně doporučit následující úpravy. Parlament by měl po vzoru Německa zvážit zavedení beztrestnosti mladistvých z důvodu jejich sexuální nevyzrálosti. V úvahu připadá též otázka omezení stupňů příbuzenství v přímé linii. Pokud chce zákonodárce setrvat na tom, že objektem ochrany je čistě **morální zásada**, měl by jít v otázce příbuzenství cestou normativního znaku, tzn. provázat trestní odpovědnost s občanským právem, a výslovně uvést, že skutková podstata dopadá též na adoptivní příbuzné, a naopak nedopadá na pokrevní příbuzné, jejichž příbuzenský poměr zanikl. Rozšířit by se v tom případě měla trestnost i na ostatní nekoitální aktivity a trestný čin by se měl přejmenovat na výstižnější pojmenování, např. incest. Zákonodárce by pak měl, bera ohled na odlišný objekt ochrany, přesunout trestný čin z hlavy sexuálních trestných činů do hlavy trestných činů proti rodině a dětem.

V případě, že by chtěl zákonodárce naopak chránit **lidský genom**, měl by do skutkové podstaty vepsat slovo **pokrevní**, jak navrhovalo Ministerstvo spravedlnosti v roce 2007. V takovém případě by však bylo spravedlivé upravit skutkovou podstatu do podoby, ve které by zahrnovala úmyslné či nedbalostní zplození potomka, který může trpět genetickými vadami, a rozšířit okruh pachatelů z příbuzných i na pachatele trpící vyjmenovanými genetickými chorobami. Trestný čin by se musel přejmenovat na výstižný název a přesunout na jiné místo v trestním zákoníku.

Ani jedno z navrhovaných řešení však dle mého názoru není vhodné a v souladu s ústavou a hodnotami demokratické společnosti. Zachování statu quo však též nelze doporučit, a to z důvodu nelogičnosti a selektivnosti právní úpravy a z dalších důvodů detailně rozebraných v předchozích částech práce. Lze tak shrnout, že opravdu jediným logickým

³⁴⁶ Bundesgesetz vom 23. Jänner 1974 über die mit gerichtlicher Strafe bedrohten Handlungen (Strafgesetzbuch – StGB) In: *Rechtsinformationssystem des Bundes* [online]. Bundesministerium für Finanzen [cit. 2024-2-26]. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>, § 212.

a čistým řešením je zmiňovaná dekriminlizace dobrovolné soulože mezi dospělými příbuznými, kterýžto názor zastávali již někteří autoři v 90. letech.³⁴⁷

³⁴⁷ MITLÖHNER, Miroslav. Několik poznámek k rekodifikaci českého trestního práva hmotného. *Všehrd: Časopis českých právníků*. 1996, **28**(4), str. 52–55.

Závěr

Přestože trestný čin soulože mezi příbuznými zasluhuje ještě více pozornosti, než mu bylo možno věnovat v rámci této práce, povedlo se odpovědět na základní výzkumnou otázku. Pokud jsme měli zhodnotit, zda je trestný čin v současné podobě logický a použitelný, je třeba na tuto otázku odpovědět, že nikoliv. Skutková podstata je schizofrenní, částečně vyhovuje potřebám objektu ochrany genetiky člověka a částečně zas chrání pouze společenskou morálku, kdy genetické hledisko částečně či zcela absentuje. Touto svojí schizofrenií vyvolává ve svém důsledku další a další problémy jen těžko řešitelné se závěry, jejichž důsledkem by zároveň nebylo nelogické a ničím neodůvodněné stíhání pouze vybraného okruhu pachatelů. Skutková podstata je tak selektivní a nadto vyvolává pochybnosti o své ústavnosti.

Taktéž se ukázalo, že vymáhání této skutkové podstaty není efektivní a že se u trestného činu s tak úzkým okruhem potenciálních oznamovatelů ani moc zlepšit nemůže. Trestní stíhání je tak do značné míry založeno na náhodě, spíše než na výsledcích práce policejních orgánů. Přestože se ve své samostatné podobě jedná o trestný čin, kdy jsou pachateli oba souložící, v praxi to tak není a jsou stíháni a odsuzováni pouze mužští účastníci soulože. Současná podoba trestného činu soulože mezi příbuznými tak není příliš životaschopná.

Pokud šlo o odpověď na otázku, zda je trestný čin soulože mezi příbuznými vůbec potřebný a zda by měl být incest nadále kriminalizován, pak závěry práce vyznívají pro jeho **dekriminalizaci**, jakožto nejčistší a nejsprávnější řešení. Negativní sexuologické dopady u konsensuálních styků mezi dospělými pozorovány nebyly a otázka genetické škodlivosti není v mnoha případech vzhledem ke konstrukci trestného činu vůbec relevantní. Jediným důvodem pro kriminalizaci tak zůstává morální norma založená na incestním tabu. Tato morální zásada by však nadále neměla být vymáhána prostředky trestního práva, ale toliko pomocí jiných právních odvětví a dalšími nenormativními postupy.

Pokud jde o oblasti, ve kterých lze spatřovat možnosti dalšího výzkumu, pak lze na poli trestního práva a kriminologie doporučit provést analýzu soudních spisů, a to především za účelem nalezení odpovědi na to, proč nejsou za tyto trestné činy stíhány a souzeny ženské účastnice soulože. Pro vyvození přesvědčivějších a neprůstřelných závěrů na poli mezinárodní komparace by pak bylo potřeba provést ještě detailnější výzkum spočívající v rozboru rozhodování obecných a nejvyšších soudů jednotlivých srovnávaných států.

V návaznosti na navrhovanou dekriminalizaci incestu by bylo v dalším výzkumu potřebné zabývat se netrestní právní úpravou, které se tato práce až na výjimky nevěnuje. Je tak možné se dále zabírat např. právním postavením dětí narozených z incestu. Další možnou oblastí

výzkumu je právní postavení rodičů-pachatelů sexuálních trestných činů – např. otázka toho, zda by neměli být tito rodiče odsouzením *ex lege* zbaveni rodičovské odpovědnosti či alespoň omezení ve svých právech k dítěti.

Dalším zajímavým fenoménem pozorovaným především v anglosaské právní kultuře je pak otázka tzv. *wrongful life* žalob, kdy děti s genetickým postižením žalují lékaře o náhradu škody. Děti s genetickými postiženími zplozené z incestu byly ve své podstatě počaty spácháním trestného činu a nabízí se tak otázka případné občanskoprávní odpovědnosti jejich rodičů. Toto téma by si jistě zasloužilo samostatného vědeckého pojednání.

Závěrem lze vyslovit naději, že se zákonodárce problematikou řešeného trestného činu bude zabývat, pro případnou dekriminálníci vezme v potaz nejnovější vědecké poznatky a pokud bude chtít v kriminalizaci incestu setrvat, právní úpravu do budoucna pečlivěji odůvodnění, protože pouhé bezmyšlenkovité okopírování z historických právních úprav si tento trestný čin jistojistě nezaslouží.

Zkratky

ESLP	Evropský soud pro lidská práva
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
StGB	Strafgesetzbuch (německý trestní zákoník)
TOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
TOS	trest odnětí svobody
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
ZSVM	zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

AGHA, Petr. Evropský soud pro lidská práva: Zákaz incestního chování. *Právní rozhledy*. 2012, 20(13–14), s. 518–520. ISSN 1210-6410.

ALBRECHT, Hans-Jörg a Ulrich SIEBER. *Stellungnahme zu dem Fragenkatalog des Bundesverfassungsgerichts in dem Verfahren 2 BvR 392/07 zu § 173 Abs. 2 S. 2 StGB – Beischlaf zwischen Geschwistern*. Hamburg: Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht, 2007.

BIČ, Miloš a KUBÁČ, Vladimír. *Starý Zákon: překlad s výkladem. 1, První kniha Mojžíšova*. Praha: Kalich, 1968.

BIČ, Miloš a KUBÁČ, Vladimír. *Starý Zákon: překlad s výkladem. Svazek 2., Exodus - Leviticus*. Praha: Kalich, 1981.

BIČ, Miloš a KUBÁČ, Vladimír. *Starý Zákon: překlad s výkladem. Svazek 3., Numeri - Deuteronomium*. Praha: Kalich, 1981.

BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-383-0.

BURDA, Eduard. *Trestný zákon: komentár*. V Prahe: C.H. Beck, 2010-. ISBN 978-80-7400-324-0.

CÍSAŘOVÁ, Dagmar a Johana ČÍŽKOVÁ. Rekodifikace sexuálních trestných činů. *Trestní právo*. 2002, 7(10), s. 7–11.

Constitutio criminalis Theresiana, aneb, Římské Cýsařske w Uhřích a Czechách Královské Aposstolské Milosti Marye Terezye Arcý-Knězny Rakouské, hrdelnj Práwnj Ržád. [2]. Vídeň: Trattner, 1769.

DELPINO, Luigi a PEZZANO, Rocco. *Manuale di diritto penale: parte speciale*. XXV Edizione. Napoli: Simone, 2018. ISBN 978-88-914-1774-9.

DONATSCH, Andreas a WOHLERS, Wolfgang. *Strafrecht. IV, Delikte gegen die Allgemeinheit*. 3., vollständig neu bearbeitete Aufl. Zürich: Schulthess Juristische Medien, 2004. ISBN 3-7255-4719-X.

Druhý sjezd československých právníků v Brně. Všehrd. List československých právníků. Praha: Spolek českých právníků „Všehrd“; Český akademický spolek „Právník“, 1925, svazek/ročník 6, číslo/sešit 10, s. 293-332, s. 304.

EVERSTINE, D. S., EVERSTINE, L. *Sexual Trauma in Children and Adolescents. Dynamic and Treatment*. New York: Brunner, Mazel Publ., 1989.

FABRIZY, Ernst Eugen a FOREGGER, Egmont. *Strafgesetzbuch: StGB*. 10., neu bearb. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2010. ISBN 978-3-214-08648-0.

FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Zločinnost a bezpráví*. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-000-2.

GLOGAR, Rudolf. *Trestní zákon: komentář*. Praha: Orbis, 1958.

GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana; DRÁPAL, Jakub; BOHUSLAV, Lukáš et al. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

HAMANOVÁ, Kateřina a HRUBAN, Vojtěch. Incest a genetické zatížení 1. Příbuzenské sňatky v dávnověku. *Vesmír*. 1999, roč. 78, č. 11, s. 614–617. ISSN 0042-4544.

- HAMANOVÁ, Kateřina a Vojtěch HRUBAN. Incest a genetické zatížení 2. Příbuznost v izolovaných populacích. *Vesmír*. 1999, 78(12), s. 671. ISSN 0042-4544.
- HANUŠOVÁ, Jaroslava. Syndrom CSA – syndrom sexuálně zneužívaného dítěte. *Právo a rodina*. 2006, 8(3), 6–8. ISSN 1212-866X.
- HUŇKOVÁ, Markéta. Incest v zrcadle trestního práva. *Právo a rodina*. 2001, (5), 15–21. ISSN 1212-866X.
- CHMELÍK, J. a kolektiv, *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, 1. vydání, Praha: Portál, 2003.
- JARAMILLO, I., C., CARLSON, L. (ed.). *The Trans Rights and Wrongs. A Comparative Study of Legal Reform Concerning Trans Person*. International Academy of Comparative Law: Springer, 2021, s. 15-17.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0.
- JIREČEK, Hermenegild. *Obnovené právo a zřízení zemské dědičného království Českého = Verneuerte Landes=Ordnung des Erb-königreichs Böhmen 1627*. Praha: nákladem F. Tempského, 1888.
- KACAFÍRKOVÁ, Marcela. Incest. *Trestní právo*. 2003, 8(7–8), s. 20–23. ISSN 1211-2860.
- KACAFÍRKOVÁ, Marcela. Incest – příznak rodinné patologie. *Právo a rodina*. 2003, 5(8), 1–4. ISSN 1212-866X.
- KALOUSEK, Josef. *České státní právo: historicky vykládá*. Praha: Bursík a Kohout, Knihkupci C.K. České University, 1892.
- KOLÁRIK, Jozef. *Právne dejiny Slovenska: (9. storočie - 1918). I. časť. 2.*, preprac. vyd. Bratislava: EuroKódex, 2010. ISBN 978-80-89447-28-2.
- KOUPIL, Ondřej; KOUPILOVÁ, Marcela; MALÝ, Karel; ŠOUŠA, Jiří; VOJTÍŠKOVÁ, Jana et al. *Prameny k dějinám trestního práva v českých zemích v období absolutismu: chrestomatie. Díl. I., Druhá polovina 17. a počátek 18. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3775-4.
- KINCL, Jaromír a SKŘEJPEK, Michal. *Gaius: učebnice práva ve čtyřech knihách*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-054-3.
- KINDHÄUSER, Urs; NEUMANN, Ulfrid; PAEFFGEN, Hans-Ulrich a ALBRECHT, Hans-Jörg. *Strafgesetzbuch*. 5. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2017. ISBN 978-3-8487-3106-0.
- KLÍMA, Josef. *Zákoník Chammurapiho*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1951.
- KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: Beck, 1996. ISBN 80-7179-089-3
- KREUZ, Petr; MARTINOVSKÝ, Ivan; VOJTÍŠKOVÁ, Jana a CINKE, Vladimír. *Vladislavské zřízení zemské a navazující prameny: (Svatováclavská smlouva a Zřízení o ručnicích)*. Praha: Scriptorium, 2007. ISBN 978-80-86197-91-3.
- LAUFHÜTTE, Heinrich Wilhelm; RISSING-VAN SAAN, Ruth; TIEDEMANN, Klaus a RUSS, Wolfgang. *Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar*. 12., neu bearbeitete Aufl. Berlin: De Gruyter Recht, 2010. ISBN 978-3-89949-764-9.

- MALÝ, Karel. *Městské právo v 16.-18. století v Evropě: sborník příspěvků z mezinárodní konference uspořádané Právnickou fakultou UK ve dnech 23.-27. září 1979 v Praze*. Praha: Univerzita Karlova, 1982.
- MALÝ, Karel. *Trestní právo v Čechách v 15.-16. století*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1989
- MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Vydání čtvrté, (v nakladatelství Leges vydání první). Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-39-4.
- MALÝ, Karel. *Tři studie o trestním právu v českých zemích v 17. a v první polovině 18. století*. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 80-246-3302-7.
- MALÝ, Karel; SOUKUP, Ladislav; SKŘEJPKOVÁ, Petra a ŠOUŠA, Jiří. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3.
- MALÝ, Karel a ŠOUŠA, Jiří. *Městské právo ve střední Evropě: sborník příspěvků z mezinárodní právnické konference "Práva městská Království českého" z 19.-21. září 2011, Praha*. V Praze: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2113-5.
- MATYS, Karel. *Trestní zákon: komentář*. Praha: Orbis, 1975,
- MCGINN, Thomas A. *Prostitution, sexuality, and the law in ancient Rome*. New Edition. New York: Oxford University Press, 1998. ISBN 0-19-508785-2, s. 140.
- MITLÖHNER, Miroslav. Několik poznámek k rekodifikaci českého trestního práva hmotného. *Všehrd: Časopis českých právníků*. 1996, **28**(4), str. 52–55.
- MOMMSEN, Theodor (ed.). *Digesta Iustiniani*. Olomouc: Nugis Finem Publishing, [2018]. ISBN 978-80-906685-7-7.
- MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9.
- NEUMANN, Ulfrid; SIMESTER, A.P.; DU BOIS-PEDAIN, Antje a VON HIRSCH, Andrew. *Liberal criminal theory: essays for Andreas von Hirsch*. Oxford: Hart Publishing, 2014. ISBN 978-1-84946-514-4.
- NUSSBAUM, Robert L.; MCINNES, Roderick R.; WILLARD, Huntington F.; THOMPSON, James S. (James Scott); THOMPSON, Margaret Wilson et al. *Klinická genetika: Thompson & Thompson*. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-475-6.
- OTOVÁ, Berta; MIHALOVÁ, Romana; BOBKOVÁ, Klára. *Základy biologie a genetiky člověka*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2021.
- Ottův slovník naučný. Pátý díl*. Praha : J. Otto, 1892.
- PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.
- PRINCE, J. Dyneley. The Code of Hammurabi. *The American Journal of Theology*. 1904, **8**(3), 601–609.
- PRITCHARD, D. J. a KORF, Bruce R. *Medical genetics at a glance*. 3rd ed. At a glance series (Oxford, England). Chichester, West Sussex: John Wiley, 2013. ISBN 978-0-470-65654-9
- Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového*. Praha: MIn. spravedlnosti, 1926, s. 67.
- RICHTER, Josef a Petra ADAMOVÁ. Soulož mezi příbuznými - trestný čin? *Státní zastupitelství*. 2014, **12**(4), 49–52. ISSN 1214-3758.

RIZMAN, Stanislav; ŠÁMAL, Pavel a PÚRY, František. *Trestní zákon: komentář*. 5. přeprac. vyd. Praha: Beck, 2003. ISBN 80-7179-624-7.

Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech trestních. Praha: Právnické vydavatelství v Praze, 1925, svazek/ročník 6.

Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech trestních. Praha: JUDr. V. Tomsa, právnické vydavatelství v Praze, 1930, svazek/ročník 11.

Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech trestních. Praha: JUDr. V. Tomsa, právnické vydavatelství v Praze, 1932, svazek/ročník 13.

SATZGER, Helmut; SCHMITT, Bertram a WIDMAIER, Gunter. *StGB: Strafgesetzbuch*. Köln: Heymanns, 2009. ISBN 978-3-452-26852-5.

SCHELLE, Karel; TAUCHEN, Jaromír; ADAMOVIČ, Karolína; PELC, Vladimír a DAŇKOVÁ, Alena. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-213-6.

SCHÖNKE, Adolf; LENCKNER, Theodor; SCHRÖDER, Horst a CRAMER, Peter. *Strafgesetzbuch: Kommentar*. 27., neu bearbeitete Aufl. München: Beck, 2006. ISBN 3-406-51729-3.

SKŘEJPEK, Michal. *Digesta seu Pandectae II / Digesta neboli Pandekty II*. Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4341-0.

SLAVÍČKOVÁ, Pavla. Der Prozess des Untergangs des sächsisch-magdeburgischen Rechts im Leitmeritzer und Olmützer Rechtskreis in Böhmen und Mähren. *Zeitschrift für Neuere Rechtsgeschichte*, 2013, **35**(1), str. 41-54.

STRÉMY, Tomáš a KURILOVSKÁ, Lucia. *Trestný zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022. ISBN 978-80-7676-429-3.

ŠÁMAL, Pavel. *Osnova trestního zákoníku 2004-2006*. Praha: C.H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-527-5.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1.

ŠÁMAL, Pavel; NOVOTNÝ, Oto; GRIVNA, Tomáš; HERCZEG, Jiří; VANDUCHOVÁ, Marie et al. *Trestní právo hmotné*. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

ŠIMÁK, Jaroslav; DOLENSKÝ, Adolf a PINDRYČOVÁ, Ljuba. *Trestní zákon: komentář k zákonu ze dne 12. července 1950, č. 86/Sb*. Praha: Orbis, 1953.

ŠÍNOVÁ, Renáta; WESTPHALOVÁ, Lenka a KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Rodičovská odpovědnost*. Teoretik. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-179-3.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, Svazek 1, Obecná část (§ 1 až 654). Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-656-6.

VACEK, Josef. Proměny praxe Apelačního soudu po přijetí josefínského hrdebního řádu: trestání incestu v letech 1687–1727. *Právněhistorické studie*. 2017, **47**(2), 18–32. ISSN 0079-4929.

VÁLKOVÁ, Helena a KUČHTA, Josef. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-429-2.

VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 616. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-732-3.

VIZINGER, Radek. Svoboda pohlavního života a role trestního práva. *Trestní právo*. 2007, 12(6), 19–24. ISSN 1211-2860.

VRANA, Vladimír. *Matrimonium v římskom práve: Vývoj manželského práva od najstarších čias do Justiniána*. 1. vydání. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2001.

WAŚEK, Andrzej a GÓRNIOK, Oktawia. *Kodeks karny: część szczególna. Tom II, Komentarz do artykułów 222-316*. 3. wyd. Warszawa: C.H. Beck, 2006. ISBN 83-7483-306-8.

WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.

WEISS, Petr. *Poruchy sexuální preference*. Praha: Galén, [2017]. ISBN 978-80-7492-310-4.

WOHLERS, Wolfgang; GODENZI, Gunhild a SCHLEGEL, Stephan. *Schweizerisches Strafgesetzbuch: Handkommentar*. 4. Auflage. Bern: Stämpfli Verlag, 2020. ISBN 978-3-7272-2597-0.

XENOFÓN. *Řecké dějiny: Lakedaimonské zřízení ; O státních příjmech*. Antická knihovna (Svoboda). Praha: Svoboda, 1982.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

ALEXANDER, Larry a KESSLER FERZAN, Kimberly (ed.). *The Palgrave Handbook of Applied Ethics and the Criminal Law*. Cham: Springer International Publishing, 2019. ISBN 978-3-030-22810-1. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-3-030-22811-8_15.

ÁLVAREZ, Gonzalo a CEBALLOS, Francisco C. Royal Inbreeding and the Extinction of Lineages of the Habsburg Dynasty. Online. *Human Heredity*. 2016, roč. 80, č. 2, s. 62-68. ISSN 0001-5652. Dostupné z: <https://doi.org/10.1159/000440765>.

ANDO, Clifford a RÜPKE, Jörg. *Public and private in ancient Mediterranean law and religion*. Berlin: De Gruyter, 2015. ISBN 3-11-036703-3. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/9783110367034>.

BEARD, Keith W., Stephen L. O'KEEFE, Sam SWINDELL, Sandra S. STROEBEL, Karen GRIFFEE, Debra H. YOUNG a Thomas D. LINZ. Brother-brother Incest: Data from an Anonymous Computerized Survey. *Sexual Addiction & Compulsivity*. [online]. 2013, 20(3), 217-253. ISSN 1532-5318 Dostupné z doi: [10.1080/10720162.2013.807483](https://doi.org/10.1080/10720162.2013.807483)

BIMBINOV, A.A. a F.V. FETYUKOV. Incest and inbreeding: issues of criminal liability. *SHS Web of Conferences* [online]. 2022, 134. ISSN 2261-2424. Dostupné z: [doi: 10.1051/shsconf/202213400091](https://doi.org/10.1051/shsconf/202213400091).

BULL, Sofia. *Television and the Genetic Imaginary*. 1. London: Palgrave Macmillan UK, 2019. ISBN 9781137548467. Dostupné z: <https://doi.org/10.1057/978-1-137-54847-4>.

CHARLESWORTH, Deborah a WILLIS, John H. The genetics of inbreeding depression. Online. *Nature reviews. Genetics*. 2009, roč. 10, č. 11, s. 783-796. ISSN 1471-0056. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/nrg2664>.

- DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- GHICA-LEMARCHAND, Claudia. Incest in French Law: A New Offence for an Old Prohibition. Online. *International Annals of Criminology*. 2022, roč. 60, č. 1, s. 43-61. ISSN 0003-4452. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/cri.2022.5>.
- GREEN, Stuart P. Incest. In: *Incest*. Cham: Springer International Publishing, s. 337-357. ISBN 303022810X. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-3-030-22811-8_15.
- JOSEF II. *Josephinisches Strafgesetz*. [online]. 1787. Dostupné z: <https://www.koeblergerhard.de/Fontes/Strafgesetz1787.pdf>
- Knihy práv nad přečiněními hrdelními a těžkými řádu Městského: trestní zákon* [online]. 1804. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:d6f1bea0-941a-11dc-ab68-000d606f5dc6?page=uuid:3578582f-c505-44dd-a16e-6824ac0f314f>.
- KOTKOVÁ, Petra. *Právní aspekty změny pohlaví* [online]. Brno, 2022. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/lqnhf/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ
- KŘÁPKOVÁ, Alica. Sexual Offences in Czech Town Books from the Early Modern Period. Online. *Beiträge zur Rechtsgeschichte Österreichs*. 2019, roč. 1, s. 62-79. ISSN 2221-8890. Dostupné z: <https://doi.org/10.1553/BRGOE2019-1s62>.
- LATCHFORD, Frances J. Genetic Sexual Attraction. In: *Genetic Sexual Attraction: The Place of Incest in Adoption Discourse*. Canada: MQUP, 2019, s. 227. ISBN 077355680X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/9780773557994-009>.
- LAVIOLA, Marisa. Effects of older brother-younger sister incest: A study of the dynamics of 17 cases. *Child Abuse & Neglect* [online]. 1992, 16(3), 409-421. ISSN 01452134. Dostupné z: [doi:10.1016/0145-2134\(92\)90050-2](https://doi.org/10.1016/0145-2134(92)90050-2)
- MUSIL, Jan. Francie má nový trestní zákoník. [online]. *Kriminalistika*. 1995. Dostupné z: <https://katalog.polac.cz/Record/POLAC.55978>
- Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. V Praze: J. Otto, 1897. sv. 12, s. 549. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:f1ab74a0-04b7-11e5-95ff-5ef3fc9bb22f>
- Rozhodnutí (Rt) Nejvyšší soud (NS) SR ze dne 01.02.1983 sp. zn. 3 To 3/83. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Rozhodnutí (Rt) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 30.04.1987 sp. zn. 4 To 14/87 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- RUDD, Jane M a Sharon D HERZBERGER. Brother-sister incest–father-daughter incest: a comparison of characteristics and consequences. *Child Abuse & Neglect* [online]. 1999, 23(9), 915-928. ISSN 01452134. Dostupné z: [doi:10.1016/S0145-2134\(99\)00058-7](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(99)00058-7)
- SAJAIA, Tamta. Criminalization of Voluntary Incest Among Adults in Comparative Perspective. *European Scientific Journal, ESJ* [online]. 2018, 14(17). ISSN 18577431. Dostupné z: [doi:10.19044/esj.2018.v14n17p269](https://doi.org/10.19044/esj.2018.v14n17p269)
- SANCAK, Baris, Ilker TASDEMIR a Oguz KARAMUSTAFALIOGLU. Mother–daughter incest: A brief review of literature and case report. *Journal of Forensic Sciences* [online]. 2021, 66(5), 2054-2059. ISSN 0022-1198. Dostupné z: [doi:10.1111/1556-4029.14751](https://doi.org/10.1111/1556-4029.14751).

SEEMANOVÁ, Eva. A Study of Children of Incestuous Matings. Online. *Human Heredity*. 2004, roč. 21, č. 2, s. 108-128. ISSN 0001-5652. Dostupné z: <https://doi.org/10.1159/000152391>.

STROEBEL, Sandra S., Stephen L. O'KEEFE, Keith W. BEARD, Shih-Ya KUO, Samuel SWINDELL a Walter STROUPE. Brother–Sister Incest: Data from Anonymous Computer-Assisted Self Interviews. *Journal of Child Sexual Abuse* [online]. 2013, 22(3), 255-276. ISSN 1053-8712. Dostupné z: [doi:10.1080/10538712.2013.743952](https://doi.org/10.1080/10538712.2013.743952)

VANČA, Tomáš a Jakub DRÁPAL. Statistické listy trestní soudů: Ověření jejich spolehlivosti. *Česká kriminologie* [online]. Česká kriminologická společnost, 2021, 2021(1–2), s. 1–24. Dostupné z: <https://www.ceskakriminologie.cz/wp-content/uploads/2023/12/Statisticke-listy.pdf>

VILAS, Román; CEBALLOS, Francisco C.; AL-SOUFI, Laila; GONZÁLEZ-GARCÍA, Raúl; MORENO, Carlos et al. Is the “Habsburg jaw” related to inbreeding? Online. *Annals of Human Biology*. 2019, roč. 46, č. 7-8, s. 553-561. ISSN 0301-4460. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/03014460.2019.1687752>.

WOLF, Arthur P. *Incest Avoidance and the Incest Taboos: Two Aspects of Human Nature*. Stanford, CA: Stanford University Press, 2020. ISBN 0-8047-9169-4. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/9780804791694>.

WOLF, Arthur P. a DURHAM, William H. *Inbreeding, incest, and the incest taboo the state of knowledge at the turn of the century*. Stanford, Calif: Stanford University Press, 2005. ISBN 0-8047-6741-6. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/9780804767415>.

Usnesení 2. senátu Spolkového ústavního soudu SRN ze dne 26. února 2008, sp. zn. 2 BvR 392/07. In [online]. Bundesverfassungsgericht. Dostupné z: https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/DE/2008/02/rs200802_26_2bvr039207.html.

ZUKLÍNOVÁ, M., ELISCHER, D., NOVÁ, H., FRINTOVÁ, D., FRINTA, O., MOCEK, O., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO89_b2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

3. Seznam použitých tuzemských právních předpisů

Zákon č. 117/1852 ř.z., trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích.

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Sdělení č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8.

Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 418/2011, o trestní odpovědnosti právnických osob, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

4. Seznam použitých zahraničních právních předpisů

Trestní zákoník Spolkové republiky Německo (BGBI. I S. 3322) ve znění pozdějších předpisů.

Trestní zákoník Italské republiky (Gazzetta Ufficiale n. 251 del 26-10-1930) ve znění pozdějších předpisů.

Trestní zákoník Rakouské republiky (BGBI. Nr. 60/1974) ve znění pozdějších předpisů.

Trestní zákoník Švýcarské konfederace (AS 54 757) ve znění pozdějších předpisů.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže (rakouský) (BGBI. Nr. 599/1988).

Trestní zákoník Francouzské republiky z roku 1994 ve znění pozdějších předpisů.

Trestní zákoník Polské republiky (Dz. U. 1997 Nr 88 poz. 553) ve znění pozdějších předpisů.

Trestní zákon Slovenské republiky (300/2005 Z. z.) ve znění pozdějších předpisů.

5. Seznam použité judikatury

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 17. října 1924, sp. zn. Zm I 127/24.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 11. prosince 1929, sp. zn. Zm I 52/29.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 7. května 1931, sp. zn. Zm I 421/30.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky z 1. srpna 1953, sp. zn. 2 Tz 57/53.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 1. února 1983, sp. zn. 3 To 3/83.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 28/1985 Sbírkou rozhodnutí trestních.

Usnesení Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 30. dubna 1987, sp. zn. 4 To 14/87.

Usnesení 2. senátu Spolkového ústavního soudu SRN ze dne 26. února 2008, sp. zn. 2 BvR 392/07.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2008, sp. zn. 8 Tdo 514/2008.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. dubna 2012 č. 43547/08.

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2013, sp. zn. Tpj 301/2012.

Rozsudek Okresního soudu v Břeclavi ze dne 22. března 2018, sp. zn. 2 T 21/2018.

Trestní příkaz Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 5. dubna 2018, sp. zn. 4 T 16/2018.

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 7. května 2019, sp. zn. 6 Tm 2/2019.

Rozsudek Okresního soudu v České Lípě, ze dne 21. května 2019, sp. zn. 5 Tm 7/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. července 2019, sp. zn. 6 Tdo 739/2019.

Trestní příkaz Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 13. listopadu 2019, sp. zn. 7 T 81/2019.

Rozsudek Okresního soudu v Blansku ze dne 12. února 2020, sp. zn. 1T 135/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2020, sp. zn. 3 Tdo 131/2020.

Rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 22. června 2020, sp. zn. 15 TM 64/2019.

Rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 1. března 2021, sp. zn. 1 T 16/2021.

Trestní příkaz Okresního soudu v Písku ze dne 16. července 2021, sp. zn. 11 T 77/2021.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. srpna 2021, sp. zn. 7 Tdo 782/2021.

Nález Ústavního soudu ze dne 7. prosince 2021, sp. zn. ÚS 3015/21.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2021, sp. zn. 4 Tdo 1241/2021.

Trestní příkaz Okresního soudu ve Svitavách ze dne 25. dubna 2022, sp. zn. 2 T 26/2022.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. července 2022, sp. zn. 7 Tdo 438/2022.

6. Seznam ostatních zdrojů

DRCHAL, Václav. Ministerstva se prou o krvesmilstvo. *Lidovky.cz* [online]. 2007. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/ministerstva-se-prou-o-krvesmilstvo.A071229_150000_in_domov_blh

DeepL, internetový překladač. Dostupné z <https://www.deepl.com/translator>

Důvodová zpráva k zákonu č. 140/1961 Sb., trestní zákon, č. 140/1961 Dz

Fedlex [online]. Der Bundesrat Dostupné z: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/de.

Gesetze im Internet [online]. Bundesamt für Justiz. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/index.html#BJNR001270871BJNE033502307>.

Internetowy System Aktów Prawnych [online]. Sejm Rzeczpospolitej Polskiej. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf>.

JakTrestame.cz, webová aplikace. Dostupné z: <https://jaktrestame.cz/>

La Gazzetta Ufficiale [online]. Realizzazione Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato S.p.A. [cit. 2024-2-19]. Dostupné z: <https://www.gazzettaufficiale.it/sommario/codici/codicePenale>

Legality of incest between consenting adults in Europe [@berink10]. Online. 2020. Dostupné z: X, <https://twitter.com/berink10/status/1310101704994627585>.

Légifrance [online]. Gouvernement de la République française. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070719/

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Přehledy statistických listů* [online]. 2023. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statisticky-ch-listu.html>

Osobní konzultace s prof. PhDr. Petrem Weissem, Ph. D., DSc., ze dne 24. 10. 2023.

POLICIE ČR. *Statistické přehledy kriminality* [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

Rechtsinformationssystem des Bundes [online]. Bundesministerium für Finanzen. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>.

Schweiz erwägt Legalisierung von Inzest. *Süddeutsche Zeitung* [online]. 2010. Dostupné z: <https://www.sueddeutsche.de/panorama/strafgesetze-schweiz-erwaegt-legalisierung-von-inzest-1.1035094>

Senátní tisk č. 11, Senát, Sedmé funkční období 2008-2010, 8. 1. 2009, Praha.

Sněmovní tisk 410/0, Poslanecká sněmovna, V. volební období, 25. 2. 2008, Praha.

Sněmovní tisk 616/0, Poslanecká sněmovna, 9. volební období, 15. 1. 2024, Praha.

Vládny návrh - Trestný zákon: dôvodová správa. [online]. Dostupné z: <https://zakony.judikaty.info/predpis/zakon-300/2005/audit-dovodove-spravy>

Zbierka zákonov Slovenskej republiky [online]. Úrad vlády Slovenskej republiky. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20231020>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Zdrojová data ke grafům a tabulkám (policejní statistiky)

Příloha č. 2: Zdrojová data ke grafům a tabulkám (soudní statistiky)

Trestný čin soulože mezi příbuznými

Abstrakt

Práce se zabývá trestným činem soulože mezi příbuznými podle § 188 trestního zákoníku České republiky. Tomuto trestnému činu většinou nebývá věnována příliš velká pozornost. V českém prostředí zatím neexistuje práce, která by se tomuto tématu komplexně věnovala, přestože je s tímto trestným činem spojena celá řada nejasných otázek.

Základní výzkumnou otázkou je rozbor zmiňovaného ustanovení a posouzení jeho životaschopnosti v praxi a otázka potřebnosti kriminalizace incestu, především v podobě dobrovolného pohlavního styku dospělých osob. K dosažení cílů práce je využito především metody analytické a prvků historického a komparativního výzkumu.

Úvodní kapitola práce se zabývá historickým vývojem právní úpravy trestání incestu. Důraz je kladen především na úpravu v římském právu a posléze vývoj trestního práva na českém území od Velké Moravy do současnosti.

Druhá část práce je zaměřena na rozbor platné právní úpravy, a to jak z teoretického, tak praktického hlediska. Rozebrány jsou systematické zařazení trestného činu, typové znaky skutkové podstaty a souvislosti s dalšími ustanoveními trestního zákoníku. Ze sporných otázek je to především objekt ochrany, otázka dopadu úpravy na adoptivní příbuzné, otázka pokusu a možné formy trestné součinnosti. Dopad do praxe policie a soudů je zjištěn z příslušných oficiálních statistik a z analýzy rozhodnutí obecných soudů z let 2018–2022.

Třetí kapitola práce se zabývá neprávními vědními obory, a to sexuologií a genetikou, s cílem popsat incest a jeho možné škodlivé dopady na oběti, rodinné prostředí a lidský genom. Postupně jsou tak rozebrány možné důvody kriminalizace incestu.

Čtvrtá část se zabývá komparací zahraničních právních úprav se zaměřením na sousední státy a státy, jejichž právní řád zaujímá ve svém regionu vůdčí postavení. Poukázáno je též na evropskou nejednotnost v otázce kriminalizace incestu.

Závěrečná kapitola práce předkládá zákonodárci návrhy na možné změny v oblasti trestání incestu.

Klíčová slova: Incest. Kriminalizace. Soulož mezi příbuznými.

The Crime of Sexual Intercourse Between Relatives

Abstract

The thesis deals with the crime of intercourse between relatives under Article 188 of the Criminal Code of the Czech Republic. This crime is usually not given much attention. In the Czech environment, there is no work that has yet been comprehensively devoted to this topic, although there are many unclear issues associated with this crime.

The main research question is the analysis of the mentioned article and the question of its usefulness in practice and the question of the need to criminalise incest, especially in the form of consensual sexual intercourse between adults. To achieve the objectives of the thesis, the analytical method and elements of historical and comparative research are mainly used.

The introductory chapter of the thesis deals with the historical development of the legal regulation of the punishment of incest. Emphasis is placed primarily on the regulation in Roman law and then the development of criminal law in the Czech territory from Great Moravia to the present day.

The second part of the thesis focuses on the analysis of the current legislation, both from the theoretical and practical point of view. The systematic classification of the criminal offence, the typical features of the crime and its relation to other provisions of the Criminal Code are analysed. Among the controversial issues are mainly the object of protection, the question of the impact of the regulation on adoptive relatives, the question of attempt and the possible form of criminal cooperation. The impact on the practice of the police and courts is determined from the relevant official statistics and from the analysis of decisions of the courts from 2018-2022.

The third chapter of the thesis deals with non-legal disciplines, namely sexology and genetics, in order to describe incest and its possible harmful effects on the victims, the family environment and the human genome. The possible reasons for the criminalization of incest are thus gradually discussed.

The fourth part deals with a comparison of foreign legal systems, focusing on neighbouring countries and countries whose legal systems are leaders in their region. It also highlights the European inconsistency in the criminalisation of incest. The final chapter of the thesis provides the legislator with proposals for possible changes in the area of incest criminalisation.

Keywords: Criminalization. Incest. Sexual intercourse between relatives.